T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HUZUREVLERİ MEKÂNSAL ÖRGÜTLENMESİNİN İRDELENMESİ, BOLU ve DÜZCE ÖRNEKLERİ

MERVE KONUK

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞEGÜL KAYA

DÜZCE, 2019

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HUZUREVLERİ MEKÂNSAL ÖRGÜTLENMESİNİN İRDELENMESİ, BOLU ve DÜZCE ÖRNEKLERİ

Merve KONUK tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KAYA

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Ahmet Celal APAY
Düzce Üniversitesi _____

Doç. Dr. Tahsin TURGAY
Sakarya Üniversitesi _____

Tez Savunma Tarihi: 13/06/2019

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

13 Haziran 2019

Merve Konuk

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimime sonradan katılmış olan, bu tezin hazırlanmasında ve ilerlemesinde gösterdiği her türlü destek ve yardımdan dolayı çok değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KAYA'ya,

Tez çalışmam süresince bana maddi, manevi yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen sevgili annem Fatma KONUK ve babam Ahmet KONUK'a, hiç bıkmadan beni Düzce'ye getirip, götüren kardeşim Sefa KONUK'a, bu tezi bitirmem gerektiği her an dile getiren teyzem Ülkü KARAYEL'e, her seferinde yapabileceğimi bana hatırlatan yol arkadaşım Aziz KAPLAN'a,

Araştırmam boyunca beni memnuniyetle karşılayan Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzuerevi Müdürü Talat OFLAZ ve kurum çalışanlarına, aynı hassasiyetle görüştüğüm Düzce Neriman Çilingir Huzurevi Müdürü Necmettin CENGİZ ve kurum çalışanlarına ve en zorlandığım dönemde bakanlık ile yazışmalarımı hızlandıran Düzce Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü Zeki YILDIRIM'a en içten dileklerimle teşekkür ederim.

13 Haziran 2019 **Merve Konuk**

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ŞEKİL LİSTESİ vii

ÇİZELGE LİSTESİ ix

KISALTMALAR x

ÖZET xi

ABSTRACT xii

1. GİRİŞ 1

1.1. TEZİN AMACI 2

1.2. TEZİN KAPSAMI VE YÖNTEMİ 4

1.3. BÖLÜM SONUCU 6

2. LİTERATÜR 7

2.1. MEKAN 7

2.1.1. Mekânın Fiziksel Özellikleri 7

2.1.2. Mekân ve Mimari Tasarım 8

2.2. MEKANSAL DAVRANIŞ 10

2.2.1. Aidiyet - Kimlik 11

2.2.2. Egemenlik Alanı - Savunulan Alan - Kişisel Alan 14

2.2.3. Mahremiyet 17

2.2.4. Mekânsal Deneyim 18

2.2.5. Yön Bulma (Way Finding) 18

2.3. MEKANSAL ALGI 19

2.4. YAŞLI İNSAN BİLİMİ (GERONTOLOJİ) 21

2.4.1. Yaşlılık 21

2.4.2. Yaşlıların Antropometrik Ölçüleri 22

2.5. BÖLÜM SONUCU 27

3. ÇALIŞMA ALANI VE ARAŞTIRMA YÖNTEMİNİN BELİRLENMESİ 28

3.1. HUZUREVİ 28

3.1.1. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi 30

3.1.2. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi 35

3.1.2. Portekiz Yaşlı Konut Binası (Elderly Residential Buildin in Portugal) . 44

3.2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ 46

3.2.1. Fotoğraflama Yöntemi **47**
3.2.1. Gözlem Yöntemi **47**
3.2.1. Anket Yöntemi **47**
3.2.1. Mülakat Yöntemi **48**
3.3. BÖLÜM SONUCU **48**
4. ANALİZ VE ANALİZ SONUÇLARI **50**
5. SONUÇ VE ÖNERİLER **71**
6. KAYNAKLAR **76**
7. EKLER **85**
7.1. EK 1: ANKET SORULARI **85**
7.2. EK 2: AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI İZİN DİLEKÇESİ **91**
ÖZGEÇMİŞ **92**

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 2.1. Mekânı tanımlayan düzlemler (Ashihara, 1981) 9
Şekil 2.2. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi (1954) 11
Şekil 2.3. Mahremiyet mekanizması (Altman, 1975) 18
Şekil 2.4. Mekan algısı duyusal alan sıralaması (Bloomer ve Moore, 1977) 19
Şekil 2.5. Mekan algısı duyusal alan sıralaması (Bloomer ve Moore, 1977) 20
Şekil 2.6. Mekan algısını etkileyen faktörler (Gür, 1996) 20
Şekil 2.7. Yaşlı birey ayakta antropometrik ölçüleri (Özkan, 1997). 23
Şekil 2.8. Yaşlı birey oturur vaziyetteki antropometrik ölçüleri (Özkan, 1997). 23
Şekil 2.9. Yaşlı birey tekerlekli sandalyede antropometrik ölçüleri (Özkan, 1997). 24
Şekil 2.10.Yaşlı birey oturur vaziyette uzanarak antropometrik ölçüleri (Özkan, 1997). 24
Şekil 2.11. Yaşlı birey ayakta uzanarak antropometrik ölçüleri (Özkan, 1997). 24
Şekil 3.1. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi görünümü 31
Şekil 3.2. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi 2. ve 3. kat planları. 31
Şekil 3.3. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi 1:50 ölçek oda gösterimi 32
Şekil 3.4. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi bahçe görselleri a) Arka bahçe b) Ön bahçe 32
Şekil 3.5. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi yemekhane görselleri a) Giriş b) Çıkış 33
Şekil 3.6. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kat holleri a) Depo b) Çamaşırhane c) Kuaför salonu d) Ütü bölümü e) Ortak alan f) Kat mutfağı 33
Şekil 3.7. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi standart oda görseli a) Banyo b) Oda 34
Şekil 3.8. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi yeni kullanıcı adaptasyon odası 35
Şekil 3.9. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi görünümü. 36
Şekil 3.10. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kat planları a) Giriş kat planı b) 1. kat planı c) 2. kat planı 36
Şekil 3.11. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi bahçe görseli a) Ön b) Arka 37
Şekil 3.12. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi bodrum kat görseli a) Tenis alanı b) Bocce alanı 37
Şekil 3.13. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi zemin kat görseli a) Yemekhane b) Konferans salonu 38
Şekil 3.14. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi 1. kat görseli a) Sınıf b) Ortak alan c) Mescit d) Çay ocağı 38
Şekil 3.15. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi 1:50 ölçekli çift kişilik oda gösterimi 39
Şekil 3.16. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi 1:50 ölçekli tek kişilik oda gösterimi 39
Şekil 3.17. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi 2. kat görseli a) tek kişilik oda b) çift kişilik oda c) TV odası d) banyo 40
Şekil 3.18. Portekiz Yaşlı Konut Binası vaziyet planı (Archdaily). 45
Şekil 3.19. Portekiz Yaşlı Konut Binası güney cephe (Archdaily). 45
Şekil 3.20. Portekiz Yaşlı Konut Binası kat planı (Archdaily). 46
Şekil 3.21. Portekiz Yaşlı Konut Binası Oda Planı 46
Şekil 4.1. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi cinsiyet dağılımı 50
Şekil 4.2. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi yaş dağılımı 51

Şekil 4.3. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi medeni durum dağılımı 52
Şekil 4.4. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi eğitim durumu dağılımı 53
Şekil 4.5. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kaç yıldır kurumda kaldığı 53
Şekil 4.6. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi çocuk sahibi 54
Şekil 4.7. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi çocuklar aynı şehirde 54
Şekil 4.8. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kişinin gelir durumu 55
Şekil 4.9. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kuruma gelmeden önce nerede yaşadı 56
Şekil 4.10. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kuruma gelmeden önce yaşadığı yer kalabalık mı? 56
Şekil 4.11. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kullanıcının en çok vakit geçirdiği yer 57
Şekil 4.12. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kullanıcının kurumdan ayrılma isteği 60
Şekil 4.13. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kullanıcı kurumdan ayılırsa üzülür mü? 61
Şekil 4.14. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kullanıcının rahatsızlığı 62
Şekil 4.15. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kurum içi buluşma noktası 62
Şekil 4.16. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kuruma gelmeden önce nerede yaşadı? 64
Şekil 4.17. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kuruma gelmeden yaşadığı yer 65
Şekil 4.18. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kullanıcıların kurumu nasıl tanımladıkları 65
Şekil 4.19. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kullanıcıların kurumdan ayrılma isteği 68
Şekil 4.20. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kullanıcıların rahatsız olduğu şeyler 69
Şekil 4.21. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi en çok kullanılan mekânlar 70

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa No

Çizelge 2.1. Yaşlılar için uygun donanım (Kothiyal ve Tettey 2001; Rashid vd 2008; İsmaila vd 2013; Dawal vd 2015).. 25
Çizelge 3.1. Ulusal Mevzuat Yönetmeliğine göre çalışma alanlarını eşleştirme 41
Çizelge 4.1. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi yaş dağılımı. 51
Çizelge 4.2. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi medeni durum dağılımı.. 51
Çizelge 4.3. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi eğitim durumu dağılımı..... 52
Çizelge 4.4. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi çocuklarla görüşme sıklığı 54
Çizelge 4.5. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kurumda kalma sebebi..... 55
Çizelge 4.6. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kullanıcıların eğitim durumu..... 63
Çizelge 4.7. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kurumda kalma sebebi. 64

KISALTMALAR

SHÇEK	Sağlık Hizmetleri Çocuk Esirgeme Kurumu

ÖZET

Merve KONUK
Düzce Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KAYA
Haziran 2019, 91 sayfa

Yaşam sürelerinin uzaması ile dünya ve ülkemizde, yaşlı nüfusu artmıştır ve günümüzde yaşlılık ve yaşlı kurumları üzerinde kapsamlı çalışılması gereken noktalara gelmiştir. Yaşlılık kaçınılmaz, her kişinin karşılaşması mümkün olan bir dönemdir.
Günümüzün yaşam koşulları yaşlı bakımını, kurumsal yapılarda çözülmesini zorunlu hale getirmektedir. Yaşlılık kurumları olarak adlandırdığımız yaşlı bakım evleri, huzurevleri gibi kurumlar, gelişen olanaklar ve gereksinimler nedeniyle üzerinde araştırılması ve geliştirilmesi gereken önemli bir konu haline gelmektedir. Bu kurumların mimari tasarımı ve yaşlı birey davranışlarının mekânın mimarisi ile ilişkisinin araştırılması bu çalışmanın amacıdır. Araştırmada, alan çalışmalarından elde edilen mekânsal verilerin yaşlı kullanıcı davranışlarına etkileri incelenerek, mekânsal analizler yapılmaktadır. Yaşlı kullanıcıların mekânsal davranışları ile içinde bulundukları ortama karşı geliştirdikleri mekânsal tepkilerin ortaya konması hedeflenmektedir. Bu araştırma Bolu İli, Merkez İlçesi'nde bulunan Bolu İzzet Baysal Huzurevi ve Düzce İli, Kalıcı Konutlar Mevkii'nde bulunan Neriman Çilingir Huzurevi'nde yapılmış olup, tezin kavramsal çerçevesini mekân, mekânsal davranış ve yaşlı bilimi (gerontoloji) ana başlıkları oluşturmaktadır. Çalışmanın hipotezi, yaşadıkları kurumun kullanıcıların algısını ve mekânsal davranışlarını etkilediği yönündedir ve araştırma bu doğrultuda ilerlemektedir. Araştırma; fotoğraflama, gözlem, mülakatlar ve anket yöntemlerinin kullanıldığı dört aşamada gerçekleşmektedir. Bu araştırma ile elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda, yaşlı kullanıcı davranış tepkileri, mekânı kullanımları, mekânın dönüşümü ve alan çalışması olarak seçilen mekânlar üzerinde nasıl etki ettiğine ulaşılmaktadır. Sonuç olarak, gelecekteki huzurevlerinin projelendirilmesinde bu yaş gurubundaki insanların duyuşsal ve davranışsal gereksinimleri dikkate alınarak mimari tasarım sürecinde göz önünde tutulması gereken somut ölçütlerin elde edilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar sözcükler: Algı, Huzurevi tasarımı, Mekansal davranış.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF SPATIAL ORGANIZATION OF NURSING HOMES, BOLU AND DÜZCE SAMPLES

Merve KONUK
Düzce University
Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of Architecture
Master's Thesis
Supervisor: Assist. Prof. Dr. Ayşegül KAYA
June 2019, 91 pages

With prolongation of lifetime elderly population has increased in our country and in the world, so the need for comprehensive work on elderly institutions has increased, elderliness in in evitable an each person is likely to encounter it. Modern living conditions makes it necessary to resolve aged care in institutional structures institutions such as elderly care homes which we call old age institutions have become an issue to be searched on and developed because of changing opportunities and the needs. The aim of this study is to search architecture of this institutions and the relation between behavior of elderly people and architectural design of spaces. In this research, spatial analysis is performed by searching the effects of spatial data obtained from field studies on elderly behaviors. Spatial behaviors of elderly users and spatial responses they develop to the environment they are in is aimed to be revealed with this study. This search has been carried out at Bolu İzzet Baysal Nursing Home located in central district of Bolu Province and Neriman Çilingir Nursing Home at Kalıcı Konutlar district in Düzce Place, spatial framework and elderly science (gerontoloji) topics forms the conceptual framework of this search. The hypothesis of this study is that the institution they live affects the perception of users and the search goes in that direction. This searches has been has been carried out at four stages in which photography, observation, interviews and survey methods are used. After evaluating the data's obtained with this search behavioral reactions of elderly users, the way they use the places, the effect of spatial transformation item on places chosen for field work are revealed. As a result, at designing the nursery houses in the future, concrete measures during the architectural design process by taking the affective and behavioral needs of people in this age group are aimed to be obtained.

Keywords: Perception, Nursing home design, Spatial behavior.

1. GİRİŞ

Yaşlılık, yaşamımızın kaçınılmaz bir gerçeği olup, hassas ve zor geçirilen bir süreçtir. Değişen yaşam şartlarıyla birlikte yaşam süreleri uzamış yaşlılık geçmişten daha farklı bir boyut kazanmıştır (Demirel, 2004). Geçmişten günümüze önemli bir değer olan yaşlılık kurumu, gün geçtikçe daha da önemli bir hal alarak bugüne gelmiştir. Bizlerde hakkında hiçbir bilgimiz olmayan bu sürece doğru ilerlemekteyiz. Yaşlılık yaşamın son evresi olması kadar, hayatın bütün zorluklarıyla karşı karşıya gelerek kendimizi yetiştirdiğimiz, tecrübe edindiğimiz, yüzleştiğimiz bir aşamadır (Zorlu, 2017).

Yaşlığın, hem biyolojik, hem tarihsel, hem de sosyo-kültürel açıdan durdurulamadığı ve kendine has sorunlar doğuran bir dönem olduğu bilinmektedir (Şahin, 2015). Bu dönemin hafife alınmadığı, mevcut ve muhtemel olan sorunlara çözümler arandığı gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda görülmektedir. Ülke nüfusumuz giderek yaşlanmakta, oransal olarak yaşlı nüfusumuz artmaktadır. Çohaz A. (2010), tıp çevresinde olan gelişmelerin ve yaşam imkânlarının daha ferah hale gelmesinin hayat kalitesini yükseldiğini, yaşam süresinin uzadığını, 60 yaş ve üzerindeki nüfusun arttığını ifade etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumunun 2008 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanına bakıldığında Türkiye nüfusunun 3.906.979'unu kadın, 3.174.742'sini erkek olmak üzere toplam 7.081.721'si 60 yaş üstü kişilerden oluşmaktadır (Çohaz, 2010). Bu durumda da görülüyor ki yakın zamanda Türkiye'de ki 65 yaş üstü topluluk nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturacaktır.

Yaşlılık, kültürel ve dönemsel olarak farklı farklı ifade edilebilecek bir olgudur. Yakın geçmişte yaşlılık ile ilgili resmi ve gayri resmi hizmetlerdeki artış yaşlıların yaşam kalitesini iyileştirmeye yöneliktir (İçli, 2008). Modernleşen dünyada bu durum değişim gösteren bir süreçtir. Bu durum ülkeden ülkeye değişiklik göstererek ilerlemekte ve dünyanın her yerinde her aile bu durumdan etkilenmektedir (Canatan, 2009). Geleneksel aile kavramı, çekirdek aile ile bütünleşerek daha az sayıda ailece yaşama durumunu meydana getirmiştir (Canatan, 2009).

Yaşlılık ile ilgili çalışmaların yapılması, bu konuya multidisipliner bir bakış getirilmesi, yaşlılığın aşamalarını kapsayan literatür çalışmalarının yapılması uzun zamanlar isteyen

bir süreçtir. Yaşlılık ve yaşlanma dönemi geçmiş dönemlerden beri üzerine düşünülen bir konu olmakla birlikte son yüzyıla kadar bu konu ile ilgili detaylı bilimsel çalışmalar mevcut değildir. Bu bilgiden hareketle son yüzyılın ikinci yarısında yaşlılık ile ilgili kuramsal bilgilendirmeler bulunamamıştır. Günümüzde de yaşlılık ile ilgili ortaya atılmış kuramlar tamamen ifade edilememektedir. Sürekli hareketli olan yaşlılık olgusu kültür, zaman ve kişisel olarak değişiklik göstermektedir (Kaygusuz, 2008).

Yaşlılığın yapı olarak değişiklik göstermesi yaşlıların potansiyellerine olan ilgiyi artırmaktadır. Bütün dünyada yaşlı nüfusun artışı kabul edilerek yaşlanan toplum ile ilgili bir yaşam kurgusu gerekliliği gündeme gelmiştir. Bu durumda Şahin'in (2015) tez çalışmasında, yaşlılara verilmiş imkânların toplumda nasıl değerlendirildiği yaşlılara ilişkin sunulan hizmetlerde; -ülkenin sosyo-ekonomik yapısı, -hizmetin sunulacağı yaşlı birey sayısı, -hizmetin sunulacağı bölge, -ihtiyaçlar gibi birçok etkenin birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Yaşlılık kurumlarının giderek önem kazandığı günümüzde tasarlanan kurumların, kültürel, ekonomik, sosyal, psikolojik olarak dikkate alınmadan yapıldığı gözlemlenerek, bu alanda pek fazla çalışma olmadığı dikkat çekmektedir (Karacakaya, 2010). Yaşlılık konusu ele alınırken sosyo-ekonomik imkânlara ek olarak demografik dağılım, bölgesel özellikler, maddi durum, sosyal statü, politik durumlar birlikte değerlendirilmelidir (Tufan, 2014). Yaşlı bireyler ve çevre arasındaki iletişimde, yaşlı bireyler çevreye ve mekâna karşı oluşturdukları bağda mekânla ya da kendileriyle ilgili olarak uyumlu ya da uyumsuz davranışlar geliştirebilir. Bu sebepledir ki, yaşanılan kurumların kullanıcıların psikolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel değerleri göz önünde bulundurularak inşa edilmesi aidiyet sürecini hızlandıracaktır.

Araştırma yaşlı bireylerin yaşlılık kurumlarındaki mekânları nasıl kullandıkları ve onların yaşlılıklarını geçirdikleri yaşam alanlarına karşı geliştirdikleri mekânsal davranış ile mekân arasındaki ilişki araştırılacaktır.

1.1. TEZİN AMACI

Geçmişten bu güne mimarlık ve mekân tanımı üzerine farklı bakış açıları getirilmiştir. Tanımların çoğunda mimarlık yapı inşası olarak, mekân ise mimarlığın temeli olarak ele alınmıştır. Daha sonraki araştırmalarda ise, mimarlığın sadece yapıyla alakalı olmayıp hayatın her adımında karşımıza çıkan bir meslek olduğu, mekânın ise kişi ile alakalı

olarak kendi başına bir anlamı olduğu kanısına varılmıştır (Kaçel, 2009).

Mekânın kişi ile ilgili olduğu fikri mimariye yeni bir bakış açısı kazandırmış, mekân tasarımı verilerinin değiştirilmesini gerektirmiştir. İnsan-mekan ilişkisinin araştırılması, insanın, insan psikolojisinin ve kültürünün mekana dahil edilmesiyle başlamıştır (Başar, 2008).

Mimarlığın görsel etkisinin ve insanlara yerleşmiş algısının değişip, daha uzun ömürlü olması için insan- çevre ilişkilerinin benimsetilmesi meslek açısından önemlidir. Bu araştırma, yarının yaşlıları olan bizler için önem teşkil ederek gelecekte yapılacak olan yaşlı kurumlarının tasarımı için mekân farkındalığı noktasında önem taşımaktadır.

Araştırmada; huzurevlerinde kullanıcının yaşadığı kurumu algılayışı mekânsal olarak ele alınacaktır.

Araştırmanın amaçlarını şu şekilde ifade edilebilir:

- Yaşlanma faktörü ele alınarak, huzurevlerinde yaşlı kullanıcı ve mekânsal davranışın arasındaki ilişkiyi anlamak,
- Ele alınan alan çalışmaları ile mekânın fiziksel özelliklerinin yaşlı kullanıcının davranışlarına etkisini saptamak,
- Yaşlı kullanıcıların mekânsal davranışları ile içinde bulundukları ortama karşı geliştirdikleri mekânsal tepkileri ortaya koymak,
- Algı, aidiyet, mahremiyet, kişisel alan kavramları üzerinden örnek olarak seçilen kurumların mekânsal örgütlenmesini araştırmak,
- Araştırma sonucunda elde edilen verilerin ile gelecekteki huzurevleri tasarımlarında ışık tutması amaçlanmaktadır.

Huzurevlerinde yaşlı kullanıcının mekân algısı, çevre algısı, mahremiyeti, aidiyeti, kimliği, mekânsal deneyimi, egemenlik alanı, savunduğu alan, kişisel alan kriterlerinde incelenerek, seçilmiş huzurevlerindeki alan çalışmalarıyla eşleştirilmeye çalışılacaktır. Farklı illerde, biri huzurevi olarak inşa edilmiş, bir diğeri dönüştürülmüş iki alan çalışması ile farklı mekânsal örgütlenmelerin, kullanıcıları nasıl etkilediği irdelenmiştir.

Çalışmanın hipotezi, incelenen huzurevlerindeki mekânların kullanıcıların algısını ve davranışlarını etkilediği yönündedir bu sebeple araştırma bu doğrultuda ilerleyecektir. Bu hipotezden yola çıkarak, mekânsal olarak başarılı planlanmış huzurevlerinde, kullanıcıların mahremiyet, kişisel alan, egemenlik alanı gibi mekânsal davranışlarını

olumlu olarak geliştirebildiği ve memnuniyetini oluşturduğu saptanacaktır.

1.2. TEZİN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

"Çevre–Davranış Çalışmaları" esas alınarak "Mekân Algısı–Davranış" kalıpları çerçevesinde başladığım araştırmada hedefim, mekânın mimari tasarımı, yaşlı kullanıcı algısı, mekânsal davranışı gibi kavramlar ile yaşlılarda mekânsal deneyim ilişkilerini ortaya koymaktır. Bu aşamada, yaşadıkları kurum içerisinde yaşlı birey ve mekân araştırma yapılacak birimler olarak kabul edilmektedir.

Kahraman (2014) mekânın tasarlanmasında, kişinin kültürel yapısının, yaşının ve hatta cinsiyetinin etkili olduğunu ve bunların mekânsal davranışlara, mekânların yaşanırlığına, ve insanlar ile sürekli etkileşimde olup olmadığına göre değişiklik gösterebileceğini ifade eder. Bu ifadeden hareketle; yaşlanma, fiziksel değişimler ve psikolojik, ekonomik, kültürel, çevresel etkenler çevresinde tanımlanmakta ve Yaşlı İnsan Bilimi çerçevesinde kuramsallaşmaktadır. Bütün yaşlanma süreçleri birçok kavram ile alakalı bir geçmişe sahiptir. Bu sebepledir ki; yukarıda ifade edilen kavramların kendi başlarına araştırılması ve yaşlı bireyler üzerinde gözlemlenmesi, yaşlıların yaşadıkları mekâna karşı geliştirdikleri davranış şekillerinin seçilen alanlardaki ifadesi bakımından önemlidir.

Şahin (2015), Erzurum ili örneğinde yaşlılığın ne olduğunu, yaşlılara sunulan hizmetlerin farkındalığının ne düzeyde olduğunu araştırdığı tezinde; yaşlılığın toplumsal olarak algısını ve farkındalık düzeyini ilişkilendirmek adına bireylerin düşüncelerini ortaya koymayı amaçlayarak ideal sisteme ulaşmaya çalışmıştır.

Akan (2017), "*Yaşlılık Kurumlarında Yaşlı Mekânsal Davranış ve Bilişimin Mekânsal Dizim Bağlamında İrdelenmesi*" başlıklı doktora tezinde Türkiye'de ve dünyada yaşlı bireyler için inşa edilen yaşlılık kurumlarının tasarım boyutlarının ele alınması ve uygun şekilde tasarımlarının yapılması konusu ele alınmış ve yaşlıları özel bir grup olarak incelemek, kendilerine özel mekânlarının ve sınırlarının olması, mekânlarında özellikler esneklik sağlanması ve kendisini evinde gibi hissetmesinin gereklilik olduğunu ifade etmiştir. Akan (2017) tezinde, huzurevleri tasarımda bireylere özerklik, aidiyet, bağlanabilirlik, güvenlik, mahremiyet gibi konularda hem yaşam kalitesini yükseltmek, hem de mekânsal davranış ihtiyaçlarını karşılamak doğrultusunda yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Diğer bir çalışma olan Sarı'nın (2013) yaşlı mekânsal davranışı ve yaşam kriterlerini incelediği doktora tezinde mekânı kişiselleştirme, kendi alanını oluşturma, mahremiyetini sağlama değişkenlerini araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda, kişinin yaşadığı ortamın kendi ihtiyaçlarını karşılayabileceği standartlarda olması, kendi alanının sınırlarını koruyabildiği ve bu alanı kendisine dönüştürebildiği ve bağımsız bir şekilde yaşayabildiği ortamların yaşam kalitesini etkilediğini ortaya koymuştur.

Çalışma kapsamında, Bolu İli, Merkez İlçe'sinde bulunan İzzet Baysal Vakıf Huzurevi ve Düzce İli, Merkez İlçe'sinde bulunan Neriman Çilingir Huzurevi'nde kullanıcıların mekân algısı, kendilerini kuruma ait hissetmek için geliştirdikleri yöntemler, yaşadıkları mekâna kazandırdıkları kimlik, yön bulma noktasında geliştirdikleri teknikler, mahremiyetini koruma şekilleri, savunulan alanlarını, kişisel alanlarını, egemenlik alanlarını edinme yöntemleri ve mekânsal deneyim ilişkileri mimari açıdan incelemiştir. Yaşanılan mekân ile ilgili sorunlar tespit edilerek, öneriler getirilmiştir.

Bu ifadeden hareketle yaşlılık, fiziksel değişimler ve psikolojik, çevresel, kültürel, ekonomik süreçler çevresinde tanımlanmakta ve yaşlı insan bilimi çerçevesinde kuramsallaşmaktadır (Bayrak, 2008). Bütün yaşlanma süreçleri birçok kavramla alakalı bir altyapıya sahiptir. Bu sebepledir ki, yukarıda ifade edilen kavramların tek tek araştırılması ve yaşlı bireyler üzerinde gözlemlenmesi, yaşlıların mekânsal davranış şekillerinin anlaşılabilmesi ve seçilen alanlarda ifade edilmesi bakımından önemlidir (Köroğlu ve Köroğlu, 2015).

Alan çalışması kapsamında, mekânsal davranış kavramları doğrultusunda net sonuçlar alınabilmesi adına, seçilen kurumlardaki yaşlı bireyler ile çalışılmaktadır. Yaşlı kullanıcının mekân algısı ve mekânı nasıl etkileyip, mekândan nasıl etkilendiği gözlemlenerek, yaşadığı yerdeki davranışı, algısı, uyumu değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Mülakatlar, fotoğraflama, gözlem ve anket yollarıyla mekân algısı ve mekânsal davranış değerleri elde edilecektir.

Yaşlıların hayattaki memnuniyetlerinin artırılmasında yapılan çalışmalar gün geçtikçe artmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar gün geçtikçe artmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar "sosyal yaşlanma" ifadesine odaklanmaktadır. Özellikle yaşlıda sosyal uyum, kişinin kendisini algılaması, birlikte yaşadığı insanlarla aktif olma gibi konulara ilişkin sorunların tespiti ve çözüm yollarına odaklanılmıştır (Kurt, Beyaztaş ve Erkol, 2006). Hayatını aktif geçirmek isteyen yaşlı birey sağlık sorunları ve hareket zorluğu sebebiyle

bunu pek fazla başaramaz. Bu sebeple sorunun doğru bir şekilde tespit edilmesi ve bu doğrultuda çözümler üretilmesi oldukça önemlidir (Fiedler, 2007).

Günümüzde yapılan çalışmalar ve çıkarılan kanunlar gösteriyor ki, "kaliteli yaşlanma imkânı" yaşlı ve yaşlılıkla ilgilenen kurum ve kuruluşların temel amacı olmalıdır. Bu sebeple tek bir alana odaklanmaktansa hayatın ortak alanlarını düzenleyerek analizlere eklemek önem taşımaktadır (Arun ve Kandemir Arun, 2011).

Araştırmada ele alınan huzurevlerinde, mekân ve mekân-kullanıcı ilişkileri ele alınarak somut olarak ifade edilecektir. Veriler, fotoğraflama, gözlem, anket, birebir görüşme yöntemleri ile toplanacaktır. Konusu geçen her iki kurumun kat planları ile birlikte analizi yapılarak, sosyal alanların, toplanma mekânlarının, sık kullanılan bölümlerin, az kullanılan alanların, kullanımı zor olan yerlerin tespiti yapılarak bu mekânlardaki değişimlere, oluşumlara ve bunların sebeplerine ulaşılacaktır.

1.3. BÖLÜM SONUCU

Giriş bölümünde, tezin amacı, kapsamı ve tezde kullanılacak yöntemler belirtilerek tezin hipotezi ortaya konmuştur. Çalışmanın hipotezi ile huzurevlerinde yaşlı kullanıcının algısı ve davranışı ile kullanılan mekânlar arasında tasarıma katkı sağlaması amacıyla fark edilebilir sonuçlara varılmaktadır. Bu bağlamda huzurevleri, yaşlı kullanıcının mekân algısı ve mekânsal davranışı esas alınarak kavram ve yöntem hakkında detaylandırılmıştır.

2. LİTERATÜR

Bu kısım; mekân, mekânsal davranış, mekânsal algı ve yaşlı insan bilimi (gerontoloji) başlıkları altında incelenecek olup, mekân kısmında mekânın fiziksel özellikleri ile mimarlıkta mekân kavramı ve mimari tasarım alt başlıkları olacaktır. Kimlik-aidiyet, mahremiyet, egemenlik alanı- kişisel alan- savunulan alan ve mekânsal deneyim ve yön bulma (way finding) alt başlıkları mekânsal davranış başlığı altında ele alınacaktır.

2.1. MEKÂN

Mekân, nötr bir gerçeklik olmadığı gibi, içi boş, hareketsiz, amaçsız bir boşluk da değildir. Fakat güçlü anlamlar ifade eden bir duruma sahiptir (Aslanoğlu, 1998). Arapça ’da ‘kevn’ sözcüğünden türetilmiş olan ‘mekân’ yer, mahal anlamında kullanılır. (Arayıcı, 2015). Ünlü’ye (1998) göre mekân, davranış kalıpları, eylemler, sosyal olaylar ve zamansal düzeni içeren soyut bir kavramdır. İnsanlar çevresel etkenlerin bir sonucu olarak, kişisel görünüm ve davranışlarından bağımsız olarak algılanırlar.

Başka bir ifade ile mekânı, insanın eylemlerini gerçekleştirdiği, kişiyi çevreleyen ve bir alana ait olma hissi veren, bazı sembolik elemanlarla sınırlandırılmış düzenlemeler olarak ifade edebiliriz (Aydınlı, 1986). Tuan (1977), alanı ve boşluğu ortak tecrübeleri belirten birbiriyle ilişkili kelimeler olarak tanımlar. Bu iki terim yaşadığımız Dünya’nın ana elemanlarıdır. Bizler alanda yaşarız.

“Mekân, bir insanın ve kültürün kimlik kartı gibidir.” diyen Anthony Stevens (1999) mekânın kişilerin hayatlarında ve psikolojik gelişimlerinde oldukça önemli olduğunu ifade etmeye çalışmıştır.

2.1.1. Mekânın Fiziksel Özellikleri

Pallasmaa (2001) mekânın sadece görülerek tanımlanabilecek bir boşluk olmadığını, işitsel olarak da algılanan, dokunma duyumuzu harekete geçiren, kokusuyla tabir edebileceğimiz mekânı belleğimizde bir deneyim olarak kaydetmemizi sağlamaktadır. Mekân, yaşayarak ve deneyimlenerek algılanabilen bir olgudur.

Kahraman'ın (2014) ifadeleriyle mekân, insan varsa yaşar ve yine insan varsa yaşanabilirdir. Eğer kullanıcı olmayan bir yerden bahsediliyorsa orası artık 'mekân' değil, 'boşluk' olarak adlandırılmalıdır.

Mekânı iki bölüme ayırarak ifade edecek olursak; iç mekân, insanın içinde çeşitli gereksinmelerini karşılayabildiği, büyük ölçüde kişiselliği/mahremiyeti bulunan mekândır. Dış mekân, yapılar dışında kalan, yapı dış duvarları, yeşil doku ya da başka elemanlarla sınırlandırılmış olan açık mekândır.

Kahraman (2014) mekânın tasarlanmasında, kişinin kültürel yapısının, yaşının ve hatta cinsiyetinin etkili olduğunu ve bunların mekânsal davranışlara, mekânların yaşanabilirliğine ve insanlar ile sürekli etkileşimde olup olmadığına göre değişiklik gösterebileceğini ifade eder.

Tasarımı yapılan veya yapılacak olan huzurevlerinin de, toplumun tamamına hitap edecek tarzda, ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde tasarlanmasına ve yönetilmesine ihtiyaç vardır.

- Sirkülasyon
- Ferahlık
- Aydınlık
- Erişebilirlik
- Dış Çevre Bağlantısı (Balkon, Bahçe)

2.1.2. Mekân ve Mimari Tasarım

Mimarlığın esas öğesinin mekân kavramının ele alınmasıyla başlaması mimarlık tarihinin dönüm noktalarından biridir (Altan, 2017). Altan'a göre mimarlıkta mekân, üstten, alttan ve yanlardan kapatılmış bir alanı akla getirirken, günümüzde aslında net duvarlarla sınırlandırılmamış bir şeyi de akla getirdiği kanısıdır. Sınırlandırılmamış, sonsuz bir mekân algılanmaz, yalnızca düşünülebilir.

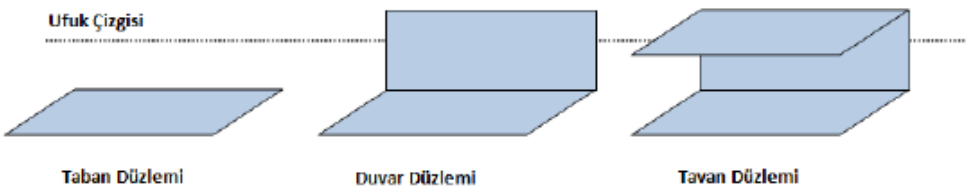
Erman'a (2017) göre, insan çevre ile ilişkisini mekânda kurar. Kişi ihtiyaçlarını karşılamak için davranış ya da davranış dizilerini kullanır ve bu şekilde ihtiyaçlarının karşılığı olarak gelişen davranışlar mekânsallaşır. İçerisinde hareket, duygu, istek, ihtiyaç, eylem olan yerler mekândır. Eğer bu durumlar yoksa mekânla alakalandırılamaz, dolayısıyla varlığı söz konusu değildir. Mimarlıkta mekân, uzayın sınırlandırılmış parçası olarak adlandırılırken, mekânı oluşturmak için her tarafından

sınırlandırmaya gerek olmadığını ifade eder. Mekânı ortaya çıkaran somut şeyler olabileceği gibi yalnızca soyut ve kavramsal imgeler de olabilir. (Arayıcı, 2015)

Mekânda bulunan veya mekânı oluşturan nesnelerin fiziksel olarak algılanabilir olması mekânın yorumlanmasında etkilidir diyen Arayıcı, sadece görsel belirleyicilerin değil, kokusal, işitsel, denge uyaranlarının da mekânı algılamada belirleyici olduğunu ifade eder. Kant (1971), mekânın kendini oluşturan ve ya barındırdığı nesnelin içsel özelliklerini yansıtmadığını ifade eder ve kullanıcının içsel deneyimlerini kullanarak bulunduğu yere anlam yükleyeceğini savunur.

Arayıcı'ya göre (2015) her mekân içinde görülmeyen fakat bilinen bir kültürel tecrübeye sahiptir. Bu aynı zamanda mekâna anlam katan, mekânı konuşturan bir öğedir. Her mekân 'ne için' olduğunu anlatan bir dile ve kullanıcısından izlere sahiptir. Bu iz ile kişinin kültürel geçmişi, karakteri tahlil edilebilir. Bu şekilde mekân kişisellik kazanır. Bu durum; kişisel sınır, aidiyet, mahremiyet ihtiyaçlarının karşılanmasının bir sonucudur. En alışılagelmiş kendini ifade etme biçimidir.

En başından beri mekân ile ilgili fazlaca yapısal ve tanımsal değişikliklerin dile getirilmesine nazaran, mekâna asıl anlam veren olgunun kullanıcının eylemleri olduğu değişmeden bu güne kadar gelmiştir. Mekân ve kullanıcı birbirine tamamen bağlıdır (Beyazıtlıoğlu, 2009).

Şekil 2.1. Mekânı tanımlayan düzlemler (Ashihara, 1981).

Mekânı en basit bir kişinin veya grubun bulunduğu yer olarak adlandırabiliriz. İnsanın çevre ile ilişkisinin uygun şartlarda gerçekleşmesini sağlayan, bu ilişkinin meydana gelebilmesi için gerekli olan ekipmanların bulunduğu, sınırlarının olduğu bir ortam olarak tanımlamıştır (Zevi, 1990). Aynı zamanda Zevi, bu sınıralar ile mekânsal boşluğu tanımlamanın da yetersiz kaldığını ifade etmiştir.

Sınırların varlığı ve belirginliğini dile getiren Norberg-Schulz (1971), iç mekânı kapalı, dış mekânı açık olarak hissettiğini vurgulamıştır. Dış mekânı toplumsal, iç mekânı ise kişisel (mahrem) alanların ifadesinde kullanmıştır.

İç mekân-dış mekân ilişkisi mekânı sınırlandırma derecesine göre dört grupta ele alınabilir.

- Her tarafı kapalı mekân: bir mekânın çevreden kesin duvarlar ile ayrıldığı kavram. Çevresindeki mekânlar ile hiçbir bağlantısı yoktur ya da azami durumdadır.
- Yer yer açılan mekân: sınırlayıcı duvarların bazı yerlerde açıklık göstererek çevre ile bağlantı kurabildiği mekân kavramı.
- Çok açılan mekân: dar ve geniş aralıkların sıkça bulunduğu ve içini gösteren materyaller ile çevrelendiği mekânı işaret eder. Çevre ile ilişkisi çok güçlüdür.
- Serbest mekân: herhangi bir sınırlandırma söz konusu değildir. Çevreden yalnızca mobilya, ağaçlar ve kaldırımlar ile ayrılıp belirgin hale gelen mekân kavramı (Baker, 1986).

Yaşanılan mekân kişilerin ruhsal durumlarını, günlük aktivitelerini ve sosyal ilişkilerini etkilemektedir. Bu durum beklentileri artırmaktadır. Ana çıkış noktası olarak kullanıcının havalandırma, ışık ve ihtiyacı minimum şekilde karşılayan mobilyalara ulaşabilme istekleri vardır. Bir sonraki adımda ise, ter türlü aktivitelerini gerçekleştirebilecek, kendilerini daha iyi hissedebilecekleri bir mekân ihtiyacıdır. Bu durum ile mekânın tanımının sadece fiziksel durumlardan ibaret olmadığını, mekân algısı ile de farklı tanımların da ortaya çıkabileceği görülmüştür (Lawson, 2001).

Bir mekânı, içinde yaşayanların eylemleri ile ele almak ve bu kişilerin geliştirdikleri tepkileri göz önünde tutarak değerlendirmek gerekir. Churchill'in (1943) öne sürdüğü gibi önce yapılan şekillendiği, ardında da bu yapıların insanları şekillendirdiği düşüncesi üzerine insanların mekânlar içerisinde bulunması ve kullanıcı- mekân arasındaki ilişki düzeyi, mekân ve onları birbirine bağlayan mekanizma ile alakalıdır. Bu durum da, olağan çevreleri uzaktan gözlemleme ile değil, bir nesne olarak o mekân ile ilişki içerisinde olmakla mümkün olabilir (Rapoport, 1990).

2.2. MEKÂNSAL DAVRANIŞ

Mekânsal davranış, kişilerin yalın ve ya toplumsal olarak, karakterini, kimliğini, zihinsel algılama sürecini, kültürünü mekânın fiziksel ve sosyal boyutlarıyla etkileşime girerek ilişkilendirmesidir. Bu durum, tasarımda mekânsal davranışın etkisini ortaya koymaktadır (Edgü, 2003). Bu tez kapsamında mekânsal davranış, aidiyet, mahremiyet,

savunulan alan- kişisel alan- egemenlik alanı, mekânsal deneyim başlıkları altında incelenmiştir.

2.2.1. Aidiyet – Kimlik

Aidiyet, kişiyi sosyal ilişkilerinde öncelikle anlamayı hedefleyen bir kavramdır. "ilişkinlik", "mensubiyet", "ait olma hali" anlamlarında kullanılan aidiyet terimi, ilişkiyle alakalıdır (Alptekin, 2011).

Aidiyet duygusu kişinin en temel ihtiyaçlarından biridir ve mekân memnuniyeti için belirleyicidir (Maslow, 1954). Bu durumun tatmin edici olmaması halinde, kişi memnuniyetsiz, toplumdan kendisini soyutlama gibi davranışlar sergilemektedir (Maslow, 1954).

Şekil 2.2. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi (1954).

Yukarıda ki şekilde, ihtiyaçlar özelliklerine göre sıralanmıştır. Bu kuramda insanın tepe ihtiyacı kendini gerçekleştirmektir. İnsan sahip olduğu yeteneklerini ortaya koyup, isteklerini gerçekleştirdiğinde "doruk yaşantı" olarak kabul edilmektedir (Maslow, 1954). Maslow kendini gerçekleştiren insan kitlesini, zengin mizah anlayışlı, isteklerini dile getirebilen, geniş algı açıklığı, benlik duygusu güçlü, toleranslı olarak tanımlar (Güleç, 2002).

Bu durumda Maslow'un ihtiyaçlar teorisi ihtiyaçların belli bir ifade biçiminin ortaya çıkmasının ön koşulu olduğunu ifade edebiliriz (Alptekin, 2011).

Bu teoriye göre, insanın ilk gereksinimlerinin başında, kimlik ve bunun yanında ego, statü, bağlılık gelmektedir (Kuşat, 2008).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde görülen, insanın en temel ihtiyacı özellikle ergenlik döneminin gelmesiyle kimlik ve bunun yanında aitlik, statü, benlik, bağlılıktır (Kuşat, 2003). Maslow aidiyeti, kişinin sosyal çevrede kabul edilme, bilinme, değerli görülme olarak tanımlamaktadır (Maslow, 1954).

Aidiyet, insanların yer ile veya mekânla kurduğu ilişkidir. Ait olma duygusudur. Kendileme veya kişiselleştirme aidiyeti olumlu etkileyen farklı bir olgudur. Kişinin kendini mekâna ait hissetmesi hem duygusal, hem fonksiyonel bağ ile mümkündür (Tuan, 1977). Aidiyet pozitif değer ve yargılar hissettirdiğinden kişinin memnuniyetiyle alakalı olduğunu Altman (1992) ifade etmiştir.

Kişinin kendi tercihleriyle ve beğenileriyle oluşturduğu bir mekân ait olma yetisini tatmin edici derecede meydana getirmektedir. Ait olma duygusunu Little (1987) kişilik ve bireysellik üzerine, Wells (2000) psikolojik ve fizyolojik etkileri üzerine ifade etmiştir. Cinsiyet de aitlik üzerine farklılık gösteren bir diğer konu olmakla birlikte, kadınlar bulundukları ortamı daha çok kişiselleştirme ihtiyacı duyarak ailesel semboller, arkadaş fotoğrafları kullanırken, erkekler bu doğrultu da çalışma ortamlarını daha çok başarılarını ifade eden ya da ilgi alanlarını besleyen sembollerle tamamlarlar (Wells, 2000). Cinsiyetin dışında meslek grupları da kişiselleştirmeyi körükleyen bir diğer unsurdur. Daha çok masa başında çalışan meslek grupları bulundukları ortamı kişiselleştirmektedirler (Goodrich, 1986).

"İnsan evrensel bir kaos içinde bir yer tarif etmek ve kaosa kendi aklının alabileceği bir düzen getirmek ve bu düzen içinde kendi yerini belirlemek zorundadır. Aksi halde öyle tarifsiz bir korku duyar ki bu korku tüm benliğine hakim olur ve insan, temel dürtüleri olan beslenme, çoğalma eylemlerini dahi düşünemez hale gelir" (Gür, 1996).

Aidiyet kavramı yalnızca fiziksel öğelerle alakalı bir unsur değildir. Sosyal etkileşimler ile ortaya çıkabilecek sosyal ortamlara karşı da aidiyet duygusu ortaya çıkabilir (Milligan, 1998).

Aidiyet duygusunun tutarlılığı, öz saygı, uyum, yüksek başarı ile ilgilidir. Bu durum aidiyetin sosyal bağlarının aidiyet duygusunu tetiklemesiyle desteklenebilir. Yüksek sosyal bağımlılığı olan bireyler yani çevre ile ilişkileri kuvvetli, sosyal ortamlarda daha rahat olan, duygu ve düşüncelerini sosyal ortamlarda aktarabilen kişiler daha yüksek aidiyet durumu yaşayabilirler (Lee ve Robbins, 1998).

Aidiyet ile ilgili yapılan çalışmalar çevreyi oluşturan fiziksel unsurları ve sosyal ilişkileri ele alır (Bracato, 2006). Aidiyet, her ne kadar kişinin kendi tercihiyle ilişkili olsa da, kişinin sadakat ve bağlılığını yaşayabileceği bir grup ile bağ kurma tecrübesidir ve çoğul olarak yaşanır (Alptekin, 2011).

Aidiyet duygusu ve mekân algısı kişide bazen doğumdan itibaren, bazen de zaman içinde edinilen bir olgudur. Birey bu süreçte bir eve, sokağa ve bazen bir odaya fazla anlamlar yükleyebilir. Bu durum kişinin hatıraları, tecrübeleri ile ilişkilidir. Hatıralar eskidikçe insan hırçınlaşır ve alışık olduğu düzeni yaşar vaziyette tutmak ister. Bu durum, geçmişte yaşadığı günler ve şu an ile bağ kurar ve bu insan için oldukça önemlidir (Fedai, 2009).

Bu konu üzerine yapılan birçok araştırma, aidiyet duygusu eksikliğinde, yoksunluk hali, kaygı, öfke, endişe, bunalım, depresyon, hatta intihar gibi kötü sonuçlara yol açmaktadır.

Sonuç olarak aitlik insanlığın en temel ihtiyacı olduğu için eğer kişiselleştirmek için verilen imkân yeterli değil ise kişi memnuniyetsiz olmakla birlikte kendini ait hissetmeyecektir. Bu durum kişinin mekânı yönetmek istemesi durumunda ortaya çıkmıştır (Prost, 1987).

Kişinin kendisi çevresindeki insanlardan ayıran fiziksel, zihinsel ve psikolojik özellikleri nasıl algılayıp yorumlayarak uyguladığıyla ilgilidir (Minibaş ve Bastounis, 2008). Soyut insanın var olabilmesi için kimliğin olması gerektiği bir gerçektir. Kimlik kişinin hedeflerini, bağlılıklarını, faaliyetlerini, istek ve duygularını açıklar (Tok, 2003).

"Kimliklenme" olarak ifade edilen kavram, kimliğin sosyal ve etkileşimsel sürecinin olduğunu ifade eder. Yani kimlik değişkenlik gösteren yapısal etkenlerin ilişkisinde biçimlenir. Bu etkenin başında da "mekân" gelir. Kişi tanıdığı mekanda, birlikte olduğu kişilerle ilişki kurar, bununla birlikte kimlik kazanır (Amin, 2002).

Bir alan ve ya mekâna karşı geliştirilen aidiyet kimlik ile ilişkilendirilir. Bu yerler kişinin karşılaştığı ve direkt muhatap olduğu bilgilerden oluşmaktadır. Bu bilgiler, tecrübeler, duygular, tutumlar, değerler ile alakalıdır (Proshansky vd., 1983).

Bir mekâna yüklenen anlamlar ve o mekânla paylaşılanlar kişinin mekân ile kurduğu bağ ile ilişkilidir (Frederickson ve Anderson, 1999). Bu bağ güçlendikçe mekânda gözle görülen değişiklikler olmaktadır (Pretty vd., 2003).

Mekân ve mekânda olan değişiklikler kişisel kimliği ifade şeklini ortaya koyar. Alan ve mekânsal kimliğin 3 boyutu vardır:

- Bilişsel ve tanımlayıcı boyut: bu durum kişinin yansıttığı imajı, hatıraları, rengi oluşturan alan ve ya mekânın tatmin edici boyutlarını ifade etmektedir.
- Duygusal kimlik boyutu: kişinin bulunduğu çevreye yüklediği anlamları, hislerini ortaya koyduğu boyutu ifade etmektedir. Mekân tasarımı, ışıklandırılması, çalınan müzik ve renkler bu boyutu şekillendirir.
- Gereksinim boyutu: kişinin sürekli olarak maruz kaldığı mekâna karşı mecburi gereksinimlerini gerçekleştirdiği boyutudur. Fiziksel olarak bulunan mekandan uzaklaşıldığı zaman ortaya çıkan hislerin ifadesidir (Bracota, 2006).

Bütün bu tanımlarla birlikte, "bir kimlik bir özellik gösterdiğine göre ve bir kimliğin işlevini, benzerini ya da benzemeyenlerini belirtmek, sınıflamak olduğuna göre, kimliğin bir aidiyet gerçeği olduğu, bir ayırt edici işlevi olduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır" (Ergun, 2000). Bu durumda kimlik duygusunun hâkimiyetinde olan birey, ben neyim? ve kimim? sorularına vereceği net cevaplara sahiptir (Hakan, 1995).

Kimlik kavramı, kişisel ve toplumsal olarak ne olduklarını düşünen kişilerin gerçekte kim olduklarını, kültürel olarak nasıl inşa edildiğini ifade eder (Smith, 2005). Kimlik kavramı bütünleyici bir özelliğe sahiptir ve kültür ile alakalı bir mevzudur. Bu nedenle kültür, kimliğin en önemli unsurudur (Demir ve Bolat, 2017). Kimlik inşası aynı zamanda kendi bireyselliğimizi diğer insanlardan ayıran çizgilerin yeniden çizilmesi sürecidir (Girgin, 2018).

Sonuç olarak kimlik duygusu, sabit değildir. Değişebilen ve devamlılığı olan bir durum olarak ifade edilir (Sözen, 1995). Kişilerin zamanla sahip olduğu kimlikler zaman içinde çevre ve mekânın etkisiyle değişkenlik gösterir (Alptekin, 2011). Mimarlıkta kimlik, tasarlanmış ve inşa edilmiş bir binayı tasarlayan ve kullananlar tarafından oluşturulan ifade edici özellikler olarak tanımlanabilir. Mimari kimlik, mimari ifade, teknoloji, malzeme, çevre kültürü ile etkileşim halindedir (Kutlu, 2011).

2.2.2. Egemenlik Alanı – Kişisel Alan – Savunulan Alan

Günlük hayatta kişinin toplumda yer oluşturma ve bu yeri koruma çabası farklı şekillerde kendini gösterir. Kimi zaman otobüste, kimi zaman sıra beklerken meydana gelir. İnsanın gözle görülmeyen, fakat aşıldığında kişiyi rahatsız eden sınırları vardır.

Bu alanlara “kişisel alan” denir (Berberoğlu, 2010). Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar ile gözlemlenen bu durum insanlar için de geçerlidir. İnsan kendi sınırları için, kendine gözle görülmeyen bir balon çizer ve bunu “kişisel alan” olarak nitelendirir (Hall, 1966; Sommer, 1969). Bu alan kişinin mahremini korumak için oluşturduğu bölgedir. Kalabalık bir kesimin kişinin özel alanına girmesi, kişiyi gererek agresif tavırlar sergilemesine neden olmaktadır (Calhoun, 1962).

Mekân tasarımları yapılırken, eğer kişisel alan dikkate alınmadan tasarlanan alanlar bölümlere ayrılırsa, kişi ihtiyaçları doğrultusunda mekânları değiştirebilir. Bu durum da rahatsızlık oluşturabilir (Tunçok, 2010).

Mekândan sosyal, psikolojik ve fiziksel beklenti içerisinde olmak, insanın hayatının her evresinde olağan bir durumdur. Bu durumda kişi rahat olduğu ve hareketlerini engellemediği koşullar arar (Arcan & Evci, 1992). Kişi kendi karakteri, alışkanlıkları, istekleri, beklentileri doğrultusunda “kişisel alanını” oluşturur (Tunçok, 2010). İnsan yaşamı boyunca kendisine bir düzen kurmak, hayatına anlam verebilmek için kendine bir yer belirtmek zorundadır. Bu durum ancak mekân ile psikolojik bir bağ kurularak mümkün hale getirilebilir (Bachelard, 1996).

Kişisel alanı bir çeşit sessiz iletişim alanı olarak görmek mümkündür. İnsanlar arasında ki mesafe sözsüz olarak ifade edilir. Uzak mesafeler, samimiyeti az, çevresinden kaçan insanları gösterirken, diğer insanlarla daha sıcak olan ilişkiler yakın mesafeleri gösterir (Hall, 1959).

Hall’un (1959) kişisel alan ile alakalı resmi olmayan tanımları şöyledir:

- Samimi Uzaklık (0-46 cm) : Bu uzaklıkta kişi varlığını gösterir ve duyumsal girdiler fazladır.
- Kişisel Uzaklık (46-122 cm) : Birbirleriyle ilişki ve iletişim içerisinde olmayan kişileri ifade eder. Kişinin kendi çevresinde oluşturduğu çerçevedir.
- Toplumsal Uzaklık (122-366 cm) : karşı tarafın tanınmaz olduğu, çaba harcanmadan iletişime geçilemeyeceği mesafe.
- Kamusal Uzaklık : (366-762 cm) : Kişilerin mesafelerinin ve ilişkilerinin uzaklaştığı uzaklık (Kazancıoğlu, 2002).

Kişisel alan, kişinin bulunduğu alanda bedeni ile oluşturduğu, hareketiyle ifade ettiği, psikolojik ve sosyal boyutlarla birlikte; mahremiyet, aidiyet, savunulan alan, egemenlik alanı gibi mekânsal davranış biçimlerini oluşturur (Tunçok, 2010).

Mekânı kişiselleştirme, o yeri benimseyerek kendinden olan izleri artırmakla olur (Gür, 2000). Bu durum kişinin istek, talep, özlem, hayal kurmak gibi durumlarla olağan hale gelebilir (Bilgin, 1994). Bireyin evi en çok vakit geçirdiği ve kendini gerçekleştirerek kişiselleştirebildiği yerdir. Yaşadıkları alanları, mobilyalar, renkler, kokular ve aksesuarlarla farkında olarak ya da olmadan kişiselleştirmektedirler (Bachelard, 1958).

Bununla birlikte kişinin evi kişiselleştirme noktasında en büyük anlamı taşıyan yerdir (Relph, 1976; Prohansky, 1983). Kişinin yaşamak için oluşturduğu alan onun bir parçası haline gelir ve duygusal anlamlar yükler. Buralar kişilerin ilişkilerini kurduğu, kendini gerçekleştirebildiği yerlerdir (Dovey, 1985).

Egemenlik alanı, insanın sosyal olarak var olmasıyla ve çevresiyle ilişki kurmasına ihtiyaç hissetmesiyle ifade edilir ve bu ilişkiler bir takım davranışları beraberinde getirir. Bu davranışların en temeli egemenlik alanı oluşturmaktır (Berberoğlu, 2010). Hayvanlar üzerinde gözlemlenen bu durumda, aynı cins hayvanların ortak bir alanı sahiplenerek bu alanı savunma davranışı görülmüştür (Hall, 1966). Sahiplendikleri alanlar aynı cinsleriyle ilişkiler kurduğu, düşmandan korunduğu, yiyeceklerini paylaştığı, ürediği alanlardır. Aynı durum insanlarda da mevcuttur. Kişi kendine ait bir yere sahiptir ve kendi yöntemleriyle olana sahip çıkar, korur (Hall, 1966).

Kişi sahiplenerek egemenliğini ifade eder. Egemen olduğu alanın varlığı kişiyi güvende ve rahat hissettirir. Kendini diğer insanlardan ayırarak egemenlik alanını belirler (Berberoğlu, 2010). Egemenlik alanı, bir bireyin ya da bir grubun kullandığı ve herkesi içerisine almayan, kapalı olan, savunduğu, kendini güvende hissettiği mekânlardır. Kişi mahremiyetini bu şekilde sağlar (Hall, 1966, Proshansky, vd., 1976, çev. Kalyoncu, 2006).

Mahremiyet ve egemenlik alanı birlikte düşünülmektedir. Eğer kişi egemenlik alanı kuramamışsa, mahremiyetini de sağlayamaz ve rahatsız olur. Mekâna yüklenen anlamlar egemenlik alanıyla mahremiyeti beraberinde getirir (Ilgın, 2005). Egemenlik alanı küçük düzeyde olur. Tasarlanan çevre ile şekillenir. Çevre değiştiğinde egemenlik alanı da değişir (Stea, 1970). Egemenlik alanı, kişinin kendisini ararken oluşturduğu alandır. Bu arayış sonucu kişi bulunduğu mekâna kendinden bir şeyler katarken egemenlik alanını da oluşturur.

Savunulan alan tanımı olarak, insanın temel davranışı sahiplenmek iken, kendini rahat ve güvende hissettiği ortamı kaybetmemek için sahiplenmek ister. Bu tanımdan yola

çıkarak kişisel alanın diğer bir sınırı da kişinin kendini savunabildiği alana kadar olmasıdır (Sommer, 1969). Hayvanlarda da, insanlarda da, ülkelerde de bu böyledir. Korumadığımız, savunmadığımız alan bize ait değildir.

Kişisel alanı korumak için insanlar defansif ve ya ofansif davranışlar sergilerler. Eğer kişi çok fazla göze batmak istemiyorsa defansif pozisyonda, ortama hakim olmak istiyorsa ofansif bir pozisyon kurar (Sommer, 1969).

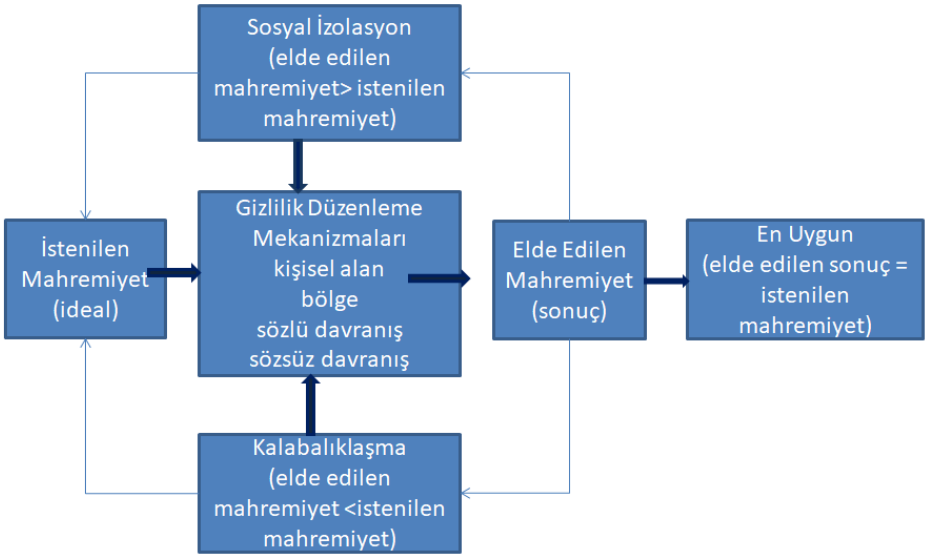
2.2.3. Mahremiyet

Arapça kökeni haram olan mahrem kelimesi, yabancıdan saklanan, bilinmesi, görülmesi, duyulması istenmeyen, dinen yasaklanmış olan durumlar için kullanılır. Mahrem olma durumudur (Yörükhan, 2012).

Mahremiyet, inzivaya çekilme, sosyal olmama, dışarıdaki insanlarla ilişki kurmama, özel alana kimseyi müdahil etmeme olarak adlandırılır (Göregenli, 2010). Bir başka tanımda mahremiyet, bir kişinin kendi kendisine ve ya oluşturduğu gruba ulaşmasında seçicilik hali olarak tanımlanır (Altman, 1975). Mahremiyet üzerine yapılan bütün tanımlar, mahremiyetin ayırt edici özelliğini, kişinin kendisi ve sosyal çevresi ile olan bütün sınırlarını oluşturarak kurabileceği ilişkileri ifade etmektedir (Madanipour, 2003).

Mahremiyet, kişilerin ilişki şekillerine, sosyal statülerine, ailevi yakınlıklarına ve kültürlerine göre 4 ayrı grupta değerlendirilir. Bunlar " özel mahremiyet, bireysel mahremiyet, sosyal mahremiyet ve kamusal mahremiyet". Bütün bu durumlar kişilerin ilişkileri esnasında gösterdikleri tepkiye göre belirlenir (Yalçın, 2008). Kişisel mahremiyet, cinsellik, sağlık, hijyen ile ilgilidir. Hem duygusal, hem fiziksel etkileşim içerir. En mahrem bölge burasıdır, özeldir. Bireysel mahremiyet, ailevi ve kişisel yakın ilişkileri içeren mahremiyettir. Sosyal mahremiyet, iş arkadaşları, komşuluk gibi sosyal etkileşime girilen, ihtiyaç duyulan mahremiyettir. Geçici ve zorunluluk içeren mahremiyet türüdür. Kamusal mahremiyet, çevredeki kişilerle kurulan geçici ilişkilerdir, doğrudan ve herkese açık alanlarda meydana gelir. Mahremiyet, kişinin girmiş olduğu ilişkileri düzene sokmak, görevlerini yerine getirmek, bunlarla birlikte de yalnızlık durumunu sağlamaktır (Mumcu Uçar ve Özsoy, 2006).

Mekânın tasarımı yapılırken, en önemli özelliklerden biri elde edilen mahremiyetin derecesidir (Evans, 1998). Tasarım sürecini mahremiyet kuralları etkilemektedir (Bell ve diğerleri, 2001).

Şekil 2.3. Mahremiyet mekanizması (Altman, 1975).

Birey mahremiyeti, konut içerisindeki yaşantının dışarıdan algılanmaması üzerine kurulur ve bunu iç mekân perdeleri, mobilya düzenlemeleri yaparak mahremiyetini gizli tutmaya çalışarak koruyacaktır (Yörükhan, 2012).

2.2.4. Mekânsal Deneyim

Beklenti içerisinde, alıştığımız, karşılığını alamadığımız yeni tecrübeler duyularımızı harekete geçirerek mekânsal deneyimi başlatır.

2.2.5. Yön Bulma (Way Finding)

Yön kavramı, kişinin kafasında belirlediği bir noktayı işaretleyerek yön bulma ilişkisinden meydana gelir. Bu duygu, dış referansları kullanarak yön bulmayı kolaylaştırır (Murakoshi ve Kawai, 2000). Bu durum ile alakalı üç strateji vardır:

- Yön
- Algısal Hafıza
- Höristik (zihnin kısa yollar oluşturarak sorun çözmeyi basite indirgeme yöntemi)

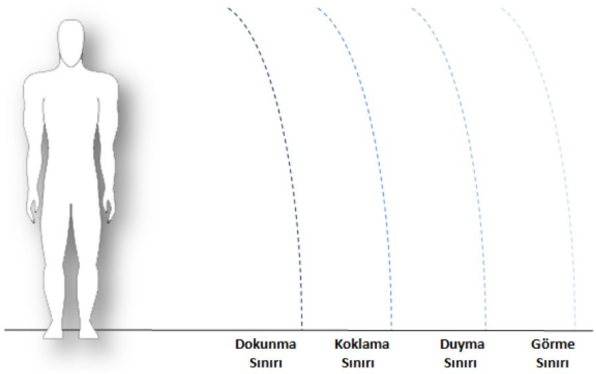
Mekânsal hafızası kuvvetli olan insanlar "yön" bulma stratejisini kullanarak bu eylemi gerçekleştirirken, bu konuda iyi olmayan kişiler "höristik" stratejiyi kullanırlar. Bölge hakkında herhangi bir fikri olmayıp, bilmediği bir çevrede yön bulmaya çalışan kişi "algısal hafıza" ile bu eylemi gerçekleştirir (Murakoshi ve Kawai, 2000).

2.3. MEKÂNSAL ALGI

Bu bölümde, kullanıcı ve çevre arasındaki ilişki, kullanıcıların mekânı nasıl algıladıkları ve bu algılara verdikleri tepkiler incelenmiştir. Kullanıcının mekâna karşı geliştirdiği davranış ve kişinin kültürel, sosyal, psikolojik durumları mekânın dönüşümünü etkilemektedir (Yıldırım Erniş, 2012). Bu bölümde kullanıcının bu durumu fiziksel olarak nasıl ifade ettiği sunulmaktadır.

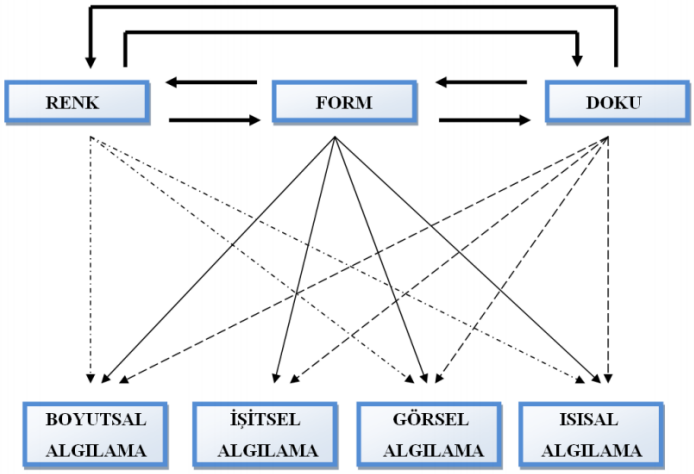
Algı, insanın çevre hakkında bilgi edinme süreci olarak tanımlanır. Algı kişiyi duyusal, bilişsel ve kültürel olarak yorumlamanın adıdır. Kişinin bir mekânda hayatına devam edebilmesindeki temel etken o mekânı algılamasıdır. Mekânsal ilişkiler ancak mekân algısının analiziyle açıklanabilir (Rapaport, 1997). İnsan nerde olduğunu bilmek istediği için mekân algısı insan için önemlidir. Bir mekânın tanımlanması, tüm çevreninin yorumlanması ile mümkündür. Yorumlanabilen çevre ile kişi etkileşime girerek çevreyi değiştirebilir. Bu durum mimarlık ve insana mekânın ne ifade ettiğini açıklar (Kahvecioğlu, 1998).

Algı, duyumsal ve zihinsel olarak iki süreç içerisinde gerçekleşir (Lang, 1987). Kişi mekânı önce duyumsal olarak, daha sonra zamanla orada geçirdiği süre içerisinde de zihinsel olarak algılanır.

Şekil 2.4. Mekan algısı duyusal alan sıralaması (Bloomer ve Moore, 1977).

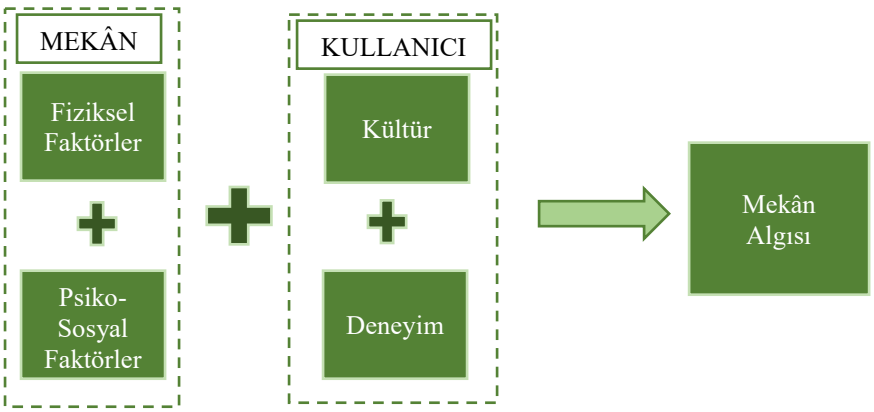
Yukarıdaki şekilde algıyı en büyük etkileyen faktör görme gibi görünse de, mekânın algılanmasında duyma, koklama, dokunma gibi duyularda aktif rol oynar. Algı bütün duyulardan farklı etkilenir. Algının bütün duyuların birleşiminden oluştuğu, mekân algısının da bu duygulardan etkilendiği bir gerçektir (Lawson, 2001).

Şekil 2.5. Mekan algısı duyusal alan sıralaması (Bloomer ve Moore, 1977).

Gestalt Kuramı, mekânın görsel organizasyonunun incelenmesinin ilk örneklerinden olup, bütünü oluşturan öğelerin tek başlarına incelenmesinin bir sonuç vermeyeceğini ifade etmiştir. Bu yargı, bütünü oluşturan parçaların farklı olduklarına dayanmaktadır. Gestalt Kuramı mekânda yakınlık, benzerlik, tamamlama, kapalılık, devamlılık, bölge ve simetri olarak sıralanmaktadır (Kafka, 2001).

Mekânı algılarken, fiziksel faktörlerin yanı sıra duyular da aktif rol oynamaktadır (Aslantaş ve Ergin, 2011). Mekânı meydana getiren somut, tanımlanabilen, fiziksel etmenlerin yanında, duyular ile algılanan, sosyal durumu olan ve soyutluk içeren bir yanı da vardır. Mekânı kullanan kişilerin gereksinimleri doğrultusunda bu durum fiziksel koşullar (renk, koku, mekân, termal, akustik, aydınlatma, malzeme vb.) ve sosyal koşullar (mahremiyet, güvenlik, aidiyet, saygınlık vb.) olarak gruplandırılabilir (İzgi, 1999).

Şekil 2.6. Mekan algısını etkileyen faktörler (Gür, 1996).

Farklı biçimlerde ilişki kurulan mekân, algıya bağlı olan bir deneyimdir. Deneyim ise çevremizden edindiğimiz tecrübeler bütünüdür. Her zaman yapılan şeyler bir gün gelip yapılamadığında o zaman deneyim halini alır.

Mekânı oluşturan bireylerin farklı özellikleri bireyin duyumsal yapısı ile ilişkilendirildiğinde algısal sürek bilişsel ve zihinsel olarak başlar. Mekândaki ses, koku, renk gibi duyuşsal özellikler ile fiziksel özellikler bir araya gelerek kullanıcının mekânı algılamasını etkiler.

2.4. YAŞLI İNSAN BİLİMİ (GERONTOLOJİ)

Gerontoloji, yaşlanma ile tıbbi, felsefik ve psikolojik görüşlerin birlikte incelenmesiyle meydana gelen bir bilim dalıdır (Tufan, 2003). Yaşlanma ve yaşlılığı araştıran bilimlerin üst dalıdır (Rosenmay 1978, çev. Tufan, 2016).

2.4.1. Yaşlılık

Nüfusların yaşlanması demografik süreçle alakalı bir olgudur. Yaşam süreleri, ölümlerin ve doğumların fazla olduğu oranlarda meydana gelen azalmayla alakalıdır (Tezcan ve Seçkiner, 2012). Yaşlılık, insan hayatında göz ardı edilemeyecek kadar gerçek bir olgudur. İlerleyen yaş ile birlikte kişide fiziksel ve zihinsel değişiklikler ortaya çıkar (Akdemir, 1997). Yaşın ilerlemesiyle farklılık gösteren davranış biçimleri, tecrübeler, alışkanlıklar mekân kullanımını etkiler (Oğuz ve diğerleri, 2010).

Yaşlılık ülkeden ülkeye farklılık gösterirken Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) yaş gruplarını sınıflandırması şöyledir:

- 40-65 yaş arası: Genç yaşlılık. Bu evre bireyin iş hayatındaki ikinci bölümü oluşturur. 40 yaş sonrası fonksiyonel kayıplar %10- %30 arası artarak değişiklik göstermektedir.
- 65-74 yaş arası: Orta yaşlılık. Emekli olduktan sonraki dönemi ifade ederek fonksiyonel kayıplar gözle görülür hale gelebilir.
- 75-84 yaş arası: İleri yaşlılık. Fonksiyonel kayıpların ileri derecede gözlemlendiği dönemdir. Birey kendi kendine hayatına devam edebilir durumdadır.
- 85 yaş ve üzeri: Çok ileri yaşlılık. Özel bakım gerektiren dönemdir (Gür, 2002), (Taneli, 1997).

Yaşın ilerlemesiyle ortaya çıkan fiziksel olumsuzluklar neticesinde ve yaşlı kişilerin yaşadıkları yerlere yükledikleri anlamların (anılar, aitlik duygusu, tecrübeler, yaşam standartları vb.) etkisiyle kişiler zamanların çoğunu yaşadıkları yer içerisinde geçirirler (Pinto vd., 2000).

Karakaya'ya göre (2010), yaşlı bireylerin yaşayacakları yerler, kişilerin fonksiyonel yeterlilikleri göz önünde bulundurularak tasarlandığında, kimseye bağlı olmadan ve ya hafif bir destek ile günlük aktivitelerini gerçekleştirebilmeleri mümkün olabilmektedir.

Yaşlı kimselerin kendi başlarına özgürce hareket edebilmeleri, günlük yaşamlarını bağımsız ve güvenli bir şekilde sürdürebilmeleri için uygulanması gereken tasarım prensipleri vardır. Bunlar;

- Fiziksel çevre faktörleri (görsel konfor, işitsel konfor, ısısal konfor)
- Mekân organizasyonu (mekânlar arası ilişki, tek mekânda örgütlenme)
- Donatı ekipman tasarımı (kullanıcı-ekipman uyumu, işlev-ekipman uyumu)

Yaşlı bireylerin alıştıkları bağımsız yaşamdan geri kalmamaları amacıyla tasarımı yapılacak yaşam alanlarının ergonomik yapıya sahip olması önemlidir. Ergonomi, insan kullanımına ve etkileşimine açık olan her şeyin insan odaklı olarak tasarlanması, kişinin yaşam performansının sağlanması, mutluluğa doyumunun sağlanması, sağlık şartlarının iyileştirilmesinin amaçlar (Pinto ve diğerleri, 2000).

2.4.2. Yaşlı İnsan Antropometrik Ölçüleri

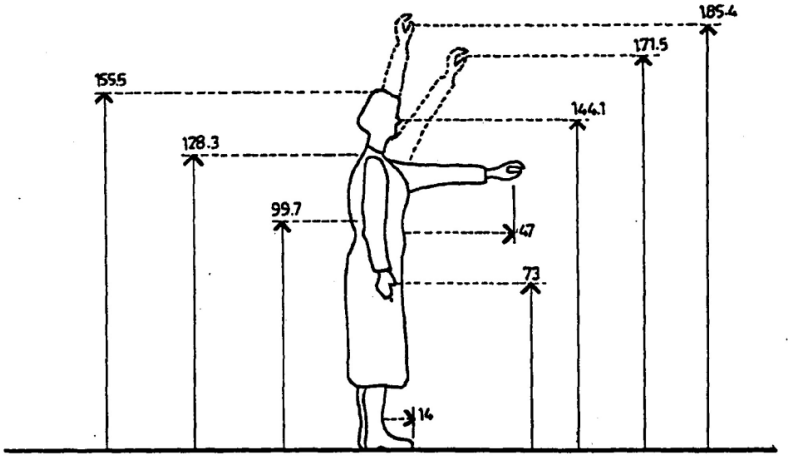
Yaşlıların antropometrik ölçüleri üzerine yapılan çalışmalar ABD ve Batı ülkelerinde yıllar öncesinde başlanmış ve ilk çalışmalar 1960'lı yıllarda Roberts (1960), Daman ve Stoudt (1963), Ward ve Krik (1967) yapmış ve tasarıma ait ölçülendirme ise İngiltere'de 1969 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Bunlardan sonra değişik senelerde farklı çalışmalar yapılmıştır. Son zamanlarda bu çalışmalar Güney Afrika'da ağırlık kazanarak devam etmektedir (Rosnah, Rashid, Hamid, Goh ve Rizal 2005; Norazizan vd 2006; Roshid vd 2008; Rjungosnad vd 2009). Yaşlı antropometrisi, her yaş düzeyindeki yaşlılar için farklılık göstermektedir (Fozard, 1981) ve (Stoud, 1981). Yaşlılık diye adlandırılan dönemlerde yaşlar ilerledikçe boy ölçülerinde kısalma, hareket yavaşlaması, güç kaybı gibi etkiler görülmektedir (Kothiyal ve Tettey, 2001).

Türkiye'de bu konu ile alakalı tasarıma dönük pek çok çalışma bulunmaktadır (Gonen, Kalınkara ve Özgen, 1991). Yapılan çalışmalar sağlıklı insanı hedef aldığı için mekân-

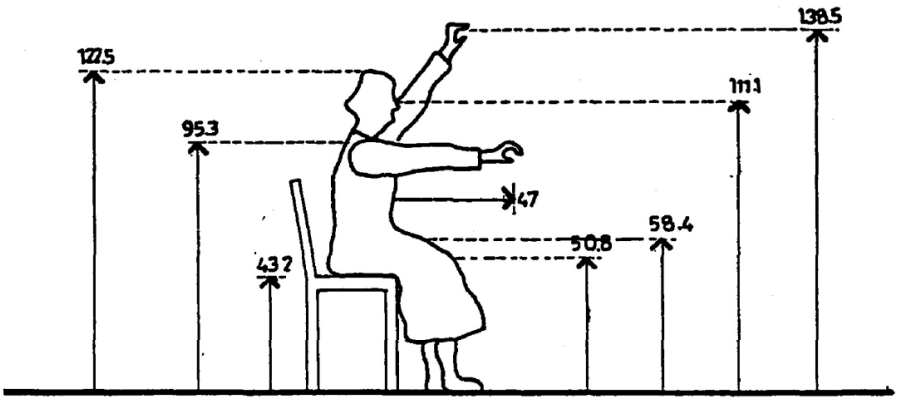
donanım tasarımlarında pek fazla yol kat edilememiştir (Kalınkara ve Gönen, 1992).

Mekânı kullanacak kişiler yaşlı bireyler olduğu için tasarımı onların ihtiyaçlarına ve ölçülerine göre yapmak oldukça önemlidir. Kullanılan ürünlerde ve yaşam alanlarında antropometrik ölçülerin kullanımı göz önünde tutulmalıdır (Al-Ansari ve Mokdad, 2015). Yaşlıların fiziksel durumlarına göre, günlük kullandıkları alanların tasarımları ve imalatları olası kazaları engellemiş olacaktır. Tasarımlar ayakta ve oturma pozisyonunda yükseklikler ve uzunluklara göre yapılmalıdır (Al-Ansari ve Mokdad, 2015).

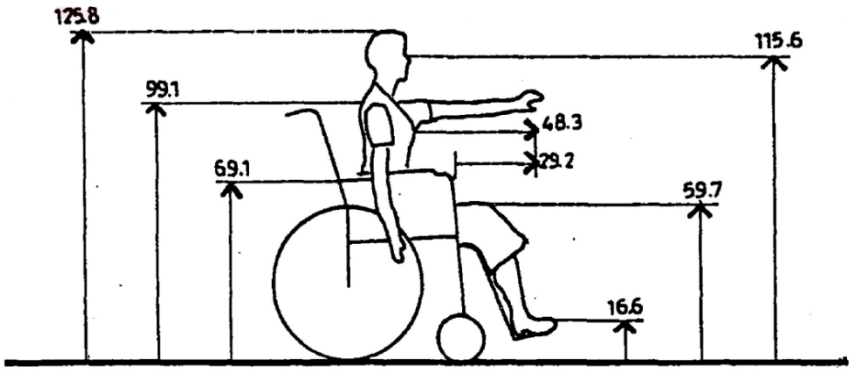
Tasarımı yapılacak olan mekânların araç gereçleri, donatım elemanları ve şekilleri mekanı kullanacak kişi ve ya kişilerin vücut ölçüleri baz alınarak yapılmalıdır. İnsanın vücut ölçüleri insanın anatomik yapısından kaynaklanarak çıkarılmaktadır (Özkan, 1997).

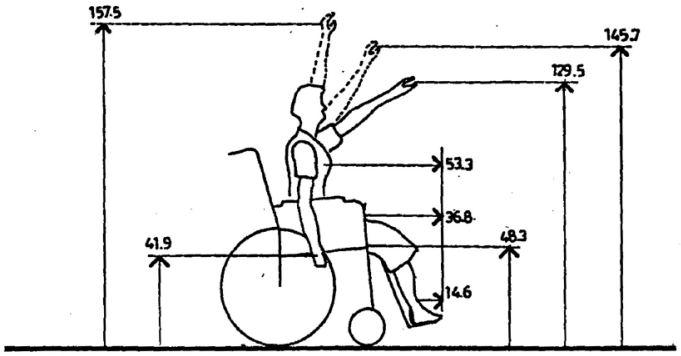
Şekil 2.7. Yaşlı birey ayakta antropometrik ölçüleri (Özkan, 1997).

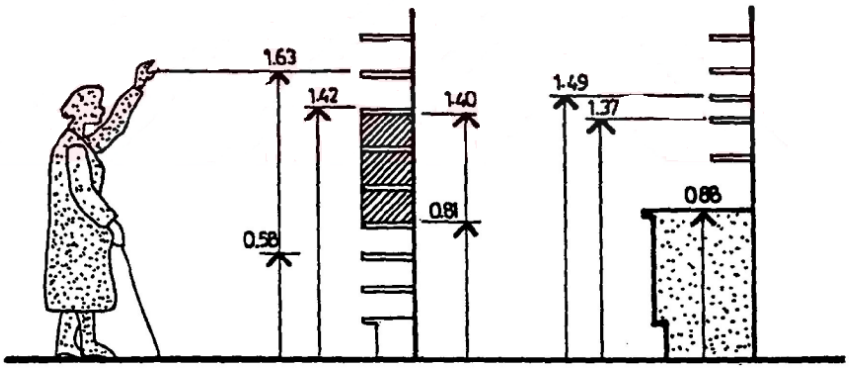
Şekil 2.8. Yaşlı birey oturur vaziyetteki antropometrik ölçüleri (Özkan, 1997).

Şekil 2.9. Yaşlı birey tekerlekli sandalyede antropometrik ölçüleri (Özkan, 1997).

Şekil 2.10. Yaşlı birey oturur vaziyette uzanarak antropometrik ölçüleri (Özkan, 1997).

Şekil 2.11. Yaşlı birey ayakta uzanarak antropometrik ölçüleri (Özkan, 1997).

Özkan (1997), bu ölçülerin cinsiyete göre farklılık gösterdiğini, erkek kullanıcılarda 10 cm daha uzun ölçüler çıkacağını ifade etmiştir.

Özkan'a göre (1997), yaşın ilerlemesi ile (40'lı yaşlardan sonra) iskelet sisteminde eğilme, omurda sıkışma, kemiklerin güçsüzleşmesi, boy kısalması gibi değişimler

başlar. Kas sisteminde meydana gelen kayıplar kişinin yürüme ve uzanma hareketlerini de etkiler.

Antropometrik ölçüleri kullanma şekli yatay ve dikey olarak baz alınmıştır. Yatay ölçüler için %5'lik, düşey ölçüler için %95'lik değerler kullanılır. Bir mekânın yaşlıya uygun olarak tasarlanmasında antropometrik ölçüler önemlidir. Ölçülere uygun olarak tasarlanan mekânlar kullanıcının daha rahat, refah, güvende, memnun olmasına olanak sağlar. Özellikle daha çok vakit geçirilen banyo, tuvalet ve mutfaklarda ölçülere extra dikkat edilmelidir (Dawal vd, 2005).

Çizelge 2.1. Yaşlılar için uygun donanım (Kothiyal ve Tettey 2001; Rashid vd 2008; İsmaila vd 2013; Dawal vd 2015).

Donanım	Kullanım Alanı
Kapı	• Farklı büyüklük, genişlik ve yükseklikte olmalı • Hareketli kol ve yuvarlak topuz tercih edilmeli • Rampa koyulmalı • Topuz yüksekliği uygun ölçülerde olmalı
Pencere	• Kolay açılabilir malzemeler tercih edilmeli
Anahtar	•Düğmeler birbirine yakın olmalı • Farklı yüksekliklerde olmalı
Elektrik prizi	• Oturma ve yatak odalarında ihtiyaç duyulabilecek yerlerde olmalı • Birden fazla çıkışı olmalı • Farklı yüksekliklerde yer almalı
Evye/ Lavabo	• Farklı şekil, boyut ve yüksekliklerde olmalı • Farklı su çıkışı tasarımları olmalı • Su çıkışını açmak zor olmamalı
Tuvalet	• Yaşlı kullanıcıların oturma ve çömelme zorluğu yaşamayacağı ekipmanlar olmalı • Tuvalet oturma yüksekliği standart tipte olmalı • Tuvaletlerin yanlarında yuvarlak tutmalıklar olmalı • Tuvalet kapıları dışarıya doğru açılmalı • Su çıkışları farklı yüksekliklerde olmamalı • Yer döşemesi kayan malzeme olmamalı

Çizelge 2.1. (devam). Yaşlılar için uygun donanım (Kothiyal ve Tettey 2001; Rashid vd 2008; İsmaila vd 2013; Dawal vd 2015).

Banyo	• Tuvalet ve banyo aynı mekanda olmalı • Duş başlığı sabit ve ayarlanabilir olmalı • Uygun yerlerde tutunacak ekipmanlar olmalı • Oturak üzeri boş olmalı • Sabun vb. gibi kullanılacak gereçlerin ulaşımı kolay olmalı • Depo alanları sabit olmalı • Kaymaz zemin malzemesi kullanılmalı
Tutamaklar	• Yükseklikler standart olmalı • Ayakta durmakta kolaylık sağlayacak gereçler olmalı • Yürümeye yardımcı gereçler olmalı • Kaldırmakta zorlanılacak malzemeler alt raflarda konumlandırılmalı
Oturma materyali, tuvalet oturma yüksekliği	• Oturma materyali, yüksekliği, yaslanma yeri, kol desteği uygun ölçülerde olmalıdır
Yatak	• Kolaylıkla yatıp kalkma sağlanmalı
Depolama raf yüksekliği	• Taşıması kolay ve sürekli kullanılan eşyalar omuz hizasında olmalıdır • Sürekli kontrol gerektiren eşyalar göz seviyesinde olmalıdır • Daha ağır ve sık kullanılmayan eşyalar alt raflara yerleştirilmelidir

Yukarıdaki Çizelge 2.1.'de verilmiş olduğu gibi yaşlı kullanıcı mekânlarının tasarımında ölçüler minimum düzeyde kullanıldığında daha kullanılışlı ve amaca uygun tasarımlar yapılabilir. Bu da kullanıcının kendi ihtiyacını kendisinin sağlayabilmesi için önemlidir (Kalınkara, 1990).

2.5. BÖLÜM SONUCU

Mekânı oluşturan bileşenlerin farklı özellikleri bireyin duyumsal yapısı ilişkilendirildiğinde algısal süreç bilişsel ve zihinsel olarak başlamaktadır. Mekândaki ses, koku, renk gibi duyuşsal özellikler ile fiziksel özellikler bir araya gelerek kullanıcının mekânı algılamasını etkilemektedir.

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki; gelecekte yaşlı ve yaşlılıkla ilgili ciddi problemlerle karşılaşılması olası bir durumdur. Bu durumda önemli olan yaşlıların hayata daha adapte, daha çok hayatın içinde kalabilmesinin sağlamaktır. Burada hem mimarlara hem de psikolog ve sosyologlara oldukça fazla görev düşmektedir. Mekânın sadece ihtiyaca göre tasarlanması yeterli olmamakla birlikte renk, kullanılan materyal ve araç gereçler ile yaşlı bireyin ihtiyaçlarına cevap vermek gerekmektedir (Alkan, 2008).

3. ÇALIŞMA ALANI VE ARAŞTIRMA YÖNTEMİNİN BELİRLENMESİ

3.1. HUZUREVİ

Bakacak kimsesi olmayan, bakıma muhtaç bireylerin bir arada yaşadığı, bu guruba ortak hizmetlerin sunulduğu, farklı tasarımlarda, farklı ekipmanlar ile inşa edilip, özel ve ya kamu tarafından işletmesi yapılan bina ve ya bina topluluklarına "yaşlı yurdu" denir (Alkan, 2008). Türkiye'de bu kavram "huzurevi" olarak adlandırılmaktadır.

Huzurevleri devlet tarafından ücretsiz ve ya özel kişiler tarafından ücrete tabi olarak işletilmektedirler. Bazen bu kurumlarda kalmak acizlik ile alakalı değildir. Kimi yaşlı birey daha sosyal olmak için, kimi bakıma muhtaç olduğu için, kimi çocukları bakmadığı için, kimisi de kendine daha rahat bir hayat sürmek için buraları tercih etmektedir (Sürmen, 1988).

Huzurevleri, kullanıcısının bazı mekânları ortak kullandığı, 1-2 kişilik ve ya daha kalabalık odalardan oluşan, bireylerin sağlık kontrollerinin devamlı yapıldığı, günlük bakım ihtiyaçlarının giderildiği yerlerdir (Alkan, 2008).

Yaşlılık döneminde yaşlı birey fiziksel yeterlilikleriyle birlikte, rol, statü, heyecan, sosyal ilişkilerini büyük ölçüde kaybetmektedir (Adak, 2003).

Yaşlılık döneminde karşılaşılan en büyük sorunlardan biri kişinin bakımıdır. 65 yaşın üzerinde olan her bireyin bakıma muhtaç olmasa da bu ihtimali yaşama olasılığı yüksektir (Adak, 2003). Bakım ihtiyacı olan yaşlı birey fiziksel hareketlerinin kısıtlı olması sebebiyle beslenme, ev temizliği, kişisel bakım ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. İlerleyen yaşlarında ciddi hastalıklar ile savaşmak durumunda kalmaktadır (Korkmaz, 2014).

Türkiye'de, 1983 yılında 2828 sayılı yayınlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kanununa göre, ihtiyaç sahibi yaşlıların tespit edilmesi, korunma altına alınması ve bakımlarının sağlanması ile ilgili hizmetleri yürütmek, bu hizmetler için gerekli sosyal hizmet kuruluşlarının tesisi ve işletmesi ile ilgili görevleri yerine getirmek amacı ile Yaşlı Bakım Hizmetleri Daire Başkanlığı kurulmuştur. Bu birimlere;

- Sosyal ve ekonomik yönden bakıma muhtaç olan yaşlıların tespiti, bakımları ve korunmalarıyla ilgili hizmetleri düzenlemek, sağlamak, koordine etmek ve denetlemek.
- Bu birimlerin ihtiyaç dahilinde artırılmasına yönelik planların yapılması,
- Yaşlının toplum içinde korunması ile ilgili faaliyetlerin denetlenmesi,
- Kamu kuruluşları ile gerçek kişi ve tüzel kişilerce açılacak olan kuruluşları çalışma ve faaliyetlerinin denetlenmesi gibi görevler verilmiştir (Midilii Sarı, 2009).

Avrupa'da, 1982 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Viyana'dan yaşlıların sorunlarının ele alındığı ve günümüzde yaşlı sorunlarını değerlendirmek amacıyla "Viyana Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı" adı altında düzenlenmiş olan toplantıda yaşlıların sorunlarının çözüm hedeflerine dair yönerge hazırlanmıştır. Yedi başlıktan oluşan yönergenin bir tanesi "yaşlıların yaşam ve konut çevrelerinin iyileştirilmesi" üzerinedir. Başlık altına giren alanlar, kendi evinde yaşama desteği, fiziksel engellerden bağımsız bir yaşam alanı, eğitim ve kişisel güvenlik, sağlık hizmetleri ve rekreasyonu gibi sosyal erişebilirlik olarak sınıflandırılmıştır (Görer ve Çamur, 2007).

Bu toplantıdan hareket ile Avrupa Birliği Üyesi ülkeler 1993 yılında "Avrupa ve Onun Yaşlı Nüfusu Konferansında" ortak bir politikayla bazı hedeflere ulaşmışlardır (Görer ve Çamur, 2007).

- Avrupa'nın yaşlanan nüfusu ile genç nüfusu arasındaki bağı koparmamak adına, yaşlıları koruyucu ve kendilerine yeterli olabilecek stratejiler geliştirmek.
- Yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak ve sosyal yaşamlarını aktif tutmayı sağlamak.
- Sosyal çevrede güvende olabilmelerini sağlamak.
- Kişisel tercihleri doğrultusunda güvenli bir çevrede yaşamalarını sağlamak ve hedeflerini gerçekleştirebilecek çevreler oluşturmak.
- Yaşlarına ve yeteneklerine uygun sosyal aktivite imkânları sağlamak.
- İmkânlar el verdiğince kendi alıştıkları ortamda, aileleriyle yaşamalarını sağlamak, bunun için gerekli yasal ve ekonomik destekleri gerçekleştirmek.
- Toplumda söz sahibi olmaları için onlara uygun projeler gerçekleştirmek.
- Yüksek standartlarda, sosyal ve zihinsel yönden desteklenecekleri, kendilerini sürekli geliştirebilecekleri, körelmeyecekleri koruma ve rehabilitasyon merkezli

bakım modelleri oluşturmak.

- Bir huzurevinde ve ya rehabilitasyon merkezinde kalmak zorunda oldukları durumda, ihtiyaçlarına, inançlarına, hassasiyetlerine, mahremiyetlerine saygı göstermek noktasında özenli olmak.
- Sunulacak her türlü hizmette, yaş, cinsiyet, ırk, etnik köken, özür, gelir durumu ya da herhangi bir konuda ayrımcılığa gitmemek.

Bu durum ile birlikte Birleşmiş Milletler, 1999 yılını "Uluslararası Yaşlılar Yılı" olarak ilan etmiştir (Çamur ve Görer, 2007).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın en son Nisan 2017 verilerine göre Türkiye'de 376 adet huzurevi hizmet vermektedir.

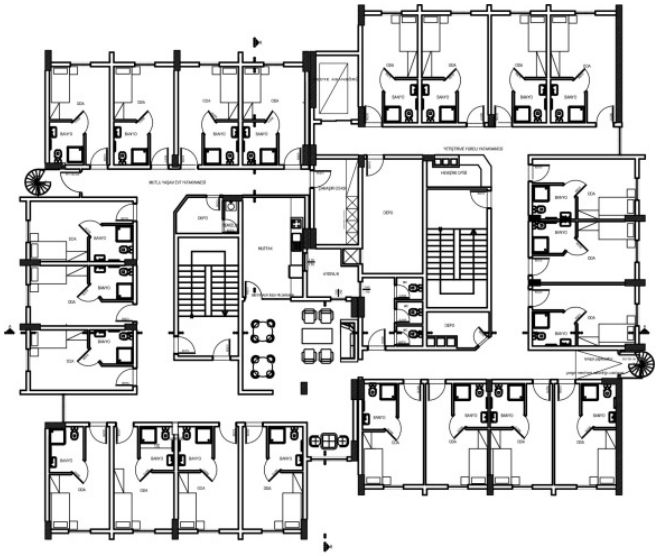
3.1.1. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi

Bolu İzzet Baysal Huzurevi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne Bağlı olarak; Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü bünyesinde hizmet veren bir taşra teşkilatıdır. Kurum hizmet binasının arsası Eczacı Emin TAŞMAN tarafından Bolu Kalkınma Vakfı'na bağışlanmış olup, bina İzzet Baysal Vakfı tarafından yapılarak Bolu Kalkınma Vakfı'na devredilmiştir (Konuk ve Kaya, 2018). Bolu Kalkınma Vakfı kuruluşu hizmet binasının işletme hakkını 28.05.1992 tarihli protokol ile mülkiyeti kendilerine ait olmak üzere 99 yıllığına SHÇEK Genel Müdürlüğü'ne kiraya vermiştir. Resmi açılışı 08.02.1993 tarihinde yapılan kurum, Kız Yetiştirme Yurdu ve Huzurevi olarak hizmet vermekte iken Bakanlığın 20.12.2012 tarih ve 456 sayılı onayı ile Kız Yetiştirme Yurdu hizmeti sonlandırılmıştır. Bolu Kalkınma Vakfı tarafından Binanın Mülkiyeti 17.09.2014 tarihinde İzzet Baysal Vakfına devredilmiştir. 40'ı normal bakım ve 10'u özel bakım olmak üzere 50 kapasiteli olan huzurevi 60 yaş üzeri olan yaşlılara ücretli ve ücretsiz olarak hizmet vermektedir. Ayrıca kurum, bünyesinde Çocuk İlk Kabul ve Müdahale Birimi olarak 6-18 yaş kız çocuklarına hizmet vermektedir.

Söz konusu huzurevi, Mart 2013–Aralık 2013 tarihleri arasında geniş çaplı bir tadilata girerek yaşlı odaları tek kişilik olarak düzenlenmiş, odaların içerisine wc ve banyolar konumlandırılmıştır. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 10.01.2014 tarih ve 5032 sayılı onayı ile kurumun ismi İzzet Baysal Vakıf Huzurevi olarak değiştirilmiştir.

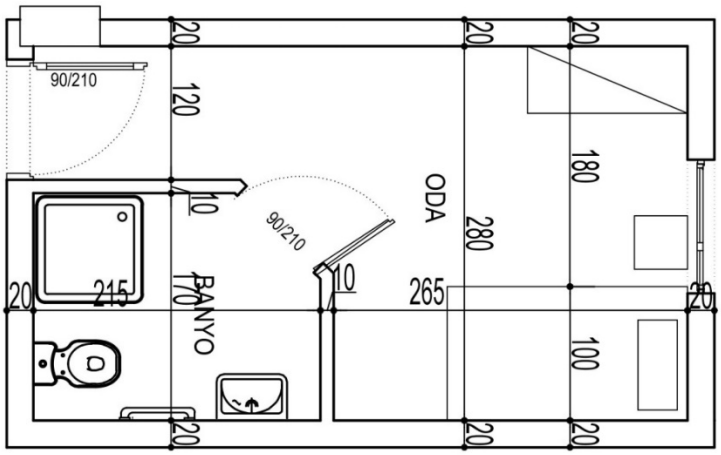
Şekil 3.1. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi görünümü.

Şekil 3.2. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi 2. ve 3. kat planları.

Bina arsa alanı 2945 m² olup, açık alan ölçümü 2291 m²'dir. Kapalı alan 654 m² üzerine kurulu 5 kattan oluşarak toplam kapalı alan 3270 m²'dir.

Söz konusu binanın bodrum katı ortak olmak üzere iki bloktan oluşan tek bir binadır. İki ayrı merdivenden çıkılan binalar birbirleri ile bağlantılıdır. Geniş bir bahçesi olan kurumda gerek spor aletleri, gerek ekip biçme amaçlı bir kısım bulunmaktadır. Kullanıcılar bahçeyi diledikleri gibi kullanmaktadırlar.

Şekil 3.3. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi 1:50 ölçek oda gösterimi.

a) b)

Şekil 3.4. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi bahçe görselleri a) Arka bahçe b) Ön bahçe.

Bodrum kat; mutfak, kalorifer dairesi, çamaşırhane, yaşlı emanet eşya deposu, personel giyinme odaları ve soğuk hava depoları ile hizmet vermektedir. Zemin katta; müdür odası, müdür yardımcısı odası, sosyal servis alanları, evrak kayıt, nöbet odası, taşınır kayıt kontrol odası, şoförler dinlenme odası, danışma, ziyaretçi bölümü (misafir odası), çay ocağı, arşiv odası, malzeme odası ve tuvaletler bulunmaktadır.

Binanın 1. katında; yemekhane, etkinlik salonu, bay ve bayan mescit, engelli ilk kabul birimi odası, evli çift odaları, tuvaletler konumlandırılmıştır.

a) b)

Şekil 3.5. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi yemekhane görselleri a) Giriş b) Çıkış.

2. katında; kadın yaşlı yatak odaları (odalar tek kişilik olup banyo ve tuvaletleri kişilere aittir), kuaför hizmeti odası, sosyal kullanım alanları, mutfak, depo, ütü alanı, çamaşırhane, temizlik eşyaları deposu, ortak kullanılan tuvaletler bulunmaktadır.

a) b) c)

d) e) f)

Şekil 3.6. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kat holleri a) Depo b) Çamaşırhane c) Kuaför salonu d) Ütü bölümü e) Ortak alan f) Kat mutfağı.

3.katında; erkek yaşlı yatak odaları (odalar tek kişilik olup banyo ve tuvaletleri kişilere aittir), kuaför hizmeti odası, sosyal kullanım alanı, mutfak, depo, ütü alanı, çamaşırhane, temizlik eşyaları deposu, ortak kullanılan tuvaletler bulunmaktadır.

a) b)

Şekil 3.7. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi standart oda görseli a) Banyo b) Oda.

Binanın su ihtiyacı şehir şebekesinden sağlanmakta olup, aydınlatması elektrik enerjisi ile sağlanmaktadır. Isınma sistemi kömür ile sağlanmakta olup, güneş enerjisi sistemi de bulunmaktadır.

Kurum içerisinde sosyal servis çalışmaları yapılmaktadır. Kurumda ilk defa kalmaya başlayan yaşlıların uyum süreçlerini hızlandırmak ve aidiyetlerini artırmak amacı ile bireysel çalışmalar ve grup çalışmaları düzenlenmektedir. Yaşlı bireylerin çoğunlukla sağlık sebeplerinden dolayı etkinliklerine iştirak etmedikleri kurum kayıtlarında görülmektedir.

Şekil 3.8. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi yeni kullanıcı adaptasyon odası

Kurum bünyesinde çalışan İl Sağlık Müdürlüğünce görevlendirilen 2 hemşire ve 1 sağlık memuru bulunmaktadır.

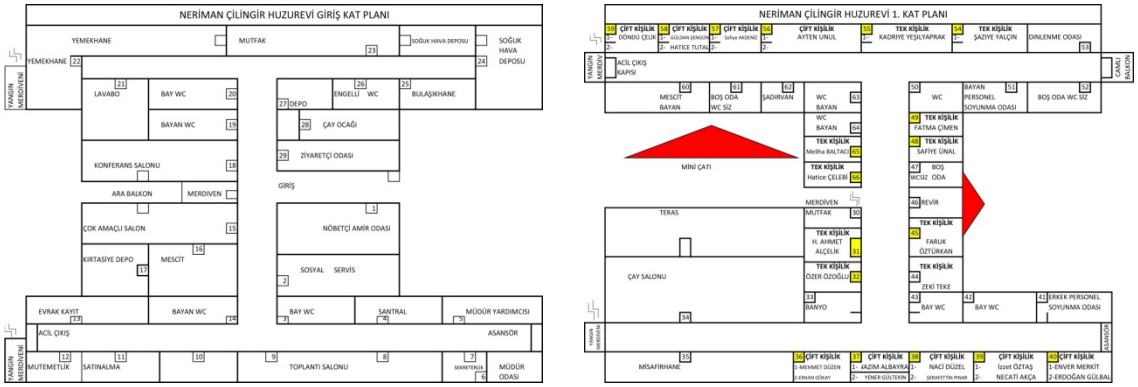
Kurum içerisinde kalan yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak ve toplum ile kaynaşmasını sağlamak amacıyla gezi, piknik, sinema, tiyatro, eğlence vb. sosyal faaliyetler idare ve sosyal servisin koordineli çalışmaları ile yürütülmektedir. Mümkün olduğunca tüm yaşlılarımızın katılımı sağlayacak etkinlikler düzenlenmektedir.

3.1.2. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi

Düzce Neriman Çilingir Huzurevi, 60 yaş ve üzerindeki kişileri huzurlu bir ortamda yaşatmak, onlara bakmak ve bu kişilerin sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan ve çocuk bakım evinden dönüştürülerek 23 Kasım 2017 tarihinde ilk yaşlı kabulüyle faaliyete başlayan bir sosyal hizmet kuruluşudur. Kurum, Sosyal Hizmetler Politikasının hedeflediği doğrultuda hizmet verdiği yaşlıların huzurlu bir ortamda, sağlıklı, milli ve manevi duygularını ön planda tutarak, sosyal olarak hayata tutunabilecekleri ortamlar oluşturarak onları dinamik tutmayı, aile ve toplum memnuniyetini ön planda tutmayı, ruh ve beden sağlığını korumak için gereken tedbirleri almayı, yaşlıların ilgi ve isteklerine göre çeşitli işlerle meşgul olmasına imkân sunacak çalışmalar yapmayı amaç haline getirerek hizmet veren bir yapıdır (Konuk ve Kaya, 2018).

Şekil 3.9. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi görünümü.

a) b)

c)

Şekil 3.10. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kat planları a) Giriş kat planı b) 1. kat planı c) 2. kat planı.

Bina arsa alanı 10.020,69 m² olup, açık alan ölçümü 2713 m²'dir. 4 kattan oluşan toplam alan 7307 m²'dir.

a) b)

Şekil 3.11. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi bahçe görseli a) Ön b) Arka.

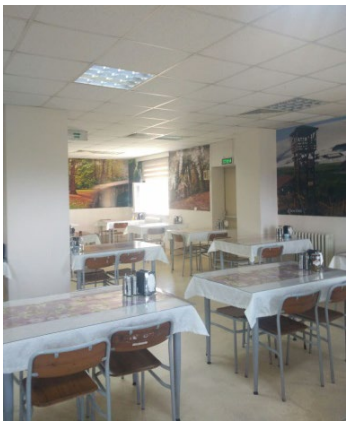
Bodrum kat; kalorifer dairesi, çamaşırhane, depo, personel odaları ve yaşlıların sportif faaliyetlerini gerçekleştirebildikleri bocce alanı, bilardo alanı ve masa tenisi alanları ile kadın ve erkekler için ayrılmış duş ve tuvaletleri mevcuttur.

a) b)

Şekil 3.12. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi bodrum kat görseli a) Tenis alanı b) Bocce alanı.

Zemin katta; müdür odası, müdür yardımcısı odası, sosyal servis alanları, satın alma, mutemetlik, yazı işleri, evrak kayıt, nöbetçi amir odası, mutfak ve yemekhane, çok amaçlı salon, toplantı salonu, ziyaretçi kabul bölümü (misafir odası), personel çay ocağı ve tuvaletler bulunmaktadır.

a) b)

Şekil 3.13. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi zemin kat görseli a) Yemekhane b) Konferans salonu.

Binanın 1. katında; tek ve çift kişilik yaşlı yatak odaları, kat mutfağı, revir, etkinlik salonu, çay salonu, mescit, okuma-yazma sınıfı, televizyon odası, personel dinlenme odaları, depo, tuvaletler konumlandırılmıştır.

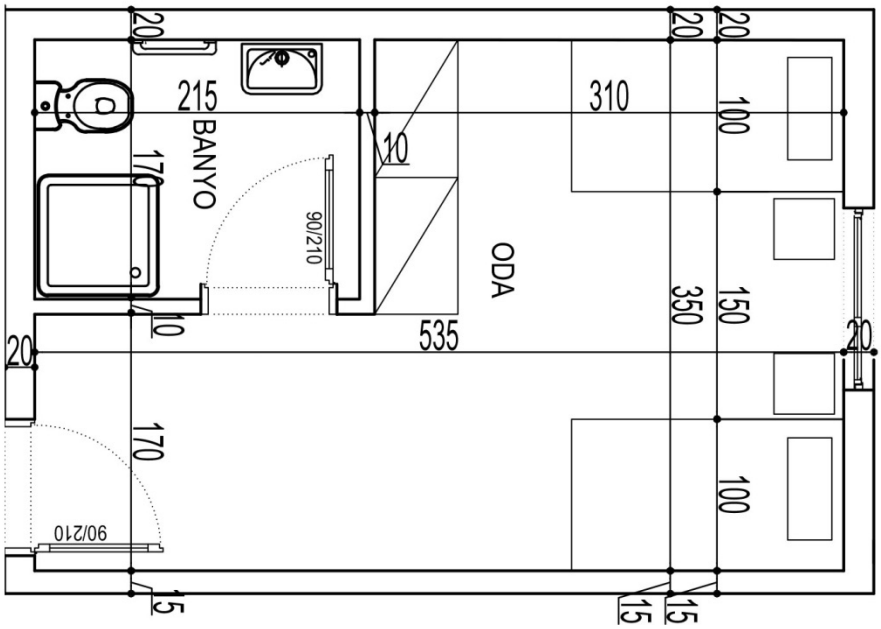

a) b)

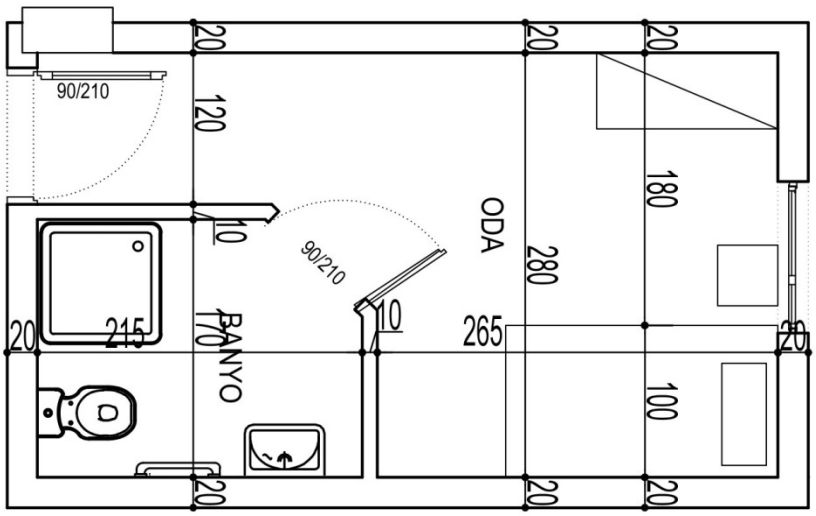

c) d)

Şekil 3.14. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi 1. kat görseli a) Sınıf b) Ortak alan c) Mescit d) Çay ocağı.

Şekil 3.15. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi 1:50 ölçekli çift kişilik oda gösterimi.

Şekil 3.16. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi 1:50 ölçekli tek kişilik oda gösterimi.

2. katında; tek ve çift kişilik yaşlı yatak odaları, kat mutfağı, etkinlik salonu, mescit, televizyon odası, depo, tuvaletler konumlandırılmıştır.

a)

b)

c)

d)

Şekil 3.17. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi 2. kat görseli a) tek kişilik oda b) çift kişilik oda c) TV odası d) banyo.

Kurum içerisinde kalan yaşlı bireylerin kurum bahçesinde fide yetiştirerek ekimlerini gerçekleştirmek, grup ve bireysel aktiviteleri ile hayat enerjilerini kaybetmemeleri ve umutsuzluğa kapılmamaları amaçlanmaktadır.

1982 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Viyana'da yaşlıların sorunlarının ele alındığı ve günümüzde yaşlı sorunlarını değerlendirmek amacıyla ''Viyana Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı'' adı altında düzenlenmiş olan toplantıda yaşlıların sorunlarının çözüm hedeflerine dair yönerge hazırlanmıştır. 7 başlıktan oluşan bu yönergenin bir tanesi ''yaşlıların konut ve yaşsam çevrelerinin iyileştirilmesi'' üzerinedir. Başlık altına giren alanlar, kendi evinde yaşama desteği, bağımsız yaşam alanı, eğitim ve kişisel güvenlik, sağlık hizmetleri ve rekreasyon gibi sosyal erişilebilirlik ile sınırlandırılmıştır (Görer ve Çamur, 2001).

Huzurevleriyle alakalı çıkan mevzuatta alınmış kararlar ve söz konusu alan çalışmasında elde edilen sonuçlar birlikte değerlendirilmiştir ve tablo haline getirilerek Çizelge 3.1.'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.1 (devam) Ulusal Mevzuat Yönetmeliğine göre çalışma alanlarını eşleştirme.

Huzurevinin Adı	Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi	Düzce Neriman Çilingir Huzurevi	Mevzuatın Gerektirdiği
Konum	Şehir merkezi	Kalıcı Konutlar Mevkii	Kurumun şehir merkezine yakın olması
Trafik ile ilişkisi	Yoğun	Sakin	
Katlar arası ulaşım	Rahat ve Güvenli	Rahat ve Güvenli	Yaşlıların kullanıma uygun
Çevre binalarla ilişkisi	Şehrin merkezinde olması sebebiyle çevresinde yüksek katlı binaların bulunduğu fakat yaşlıların gezip dolaşabileceği, kendini güvende hissedebileceği bir konum	Kalıcı konutlar mevkiinde olması sebebiyle çevresinin 3 katlı binalardan oluştuğu, sessiz, sakin ve güvenli bir konuma sahip olmasıyla beraber yaşlıların rahatça hareket edebileceği bir ortam	Kullanıcıların ferah hissedebileceği dış mekânların imkanlılığı
Binanın projelendirilme amacı	Huzurevi ve kimsesiz çocuklar için ortak olarak tasarlanmış fakat sonrasında tamamen huzurevi olarak kullanılan bir bina. Bina içerisindeki odalar içlerine banyo-wc konularak tek kişilik odalar haline getirilmiştir.	Kimsesiz çocuklar için tasarlanmış, fakat sonrasında gerekli tadilatlar yapılarak huzurevine dönüştürülmüş bir bina	Huzurevinin tasarımının bu amaç için projelendirilmiş olması
Yangın söndürme	Her katta yangın esnasında gerekli olan teçhizat bulunmaktadır	Her katta yangın esnasında gerekli olan teçhizat bulunmaktadır	Her katta acil durumda kullanıma hazır ekipman bulunması

Çizelge 3.1 (devam) Ulusal Mevzuat Yönetmeliğine göre çalışma alanlarını eşleştirme.

Isıtma sistemi	Merkezi sistemle ısınarak kullanıcılar açısından herhangi bir şikâyeti olmayan bir yapı	Merkezi sistemle ısınarak kullanıcılar açısından herhangi bir şikâyeti olmayan bir yapı	Kış aylarında yaşlı bireylerin en iyi şekilde ısınmasını sağlamayarak rahat ettirmek
Sosyal servis alanı	Kurum içi ve dışı aktiviteler, televizyon odaları, spor aktivite salonu,	Kurum içi ve dışı aktiviteler, televizyon odaları, spor aktivite salonu,	Tiyatro, dergi çıkarma, koro, el işleri yapma ve sergileme, yaşlıların sohbet edebilecekleri alanların olması,
Fizik tedavi bölümü	Fizik tedavi için ihtiyacı olan yaşlı bireyler kurumdan araç ile alınıp hastanede tedavi edilmektedir	Fizik tedavi için ihtiyacı olan yaşlı bireyler kurumdan araç ile alınıp hastanede tedavi edilmektedir.	Yaşlı bireylerin kurum içerisinden çıkmadan fizik tedavi hizmeti alabilmeleri için gerekli olan sağlık ekibi ve ekipmanlarının tedariği
Revir (sağlık hizmetleri)	Günlük ve haftalık sağlık ihtiyaçlarını karşılayacak personel mevcut	Günlük ve haftalık sağlık ihtiyaçlarını karşılayacak personel mevcut	Tansiyon ve ateş ölçümü, saatinde ilaç alımına yardım, psikolojik destek, gerektiğinde hastaneye götürmek için personel, yaşlıların periyodik sağlık kontrolünden geçirilmesi, kurumda hemşire bulunması,
Yatak odaları	Binadaki bütün odalar tek kişilik olup, banyo-wc oda içerisindedir.	Binadaki odalar tek ve çift kişilik odalar halinde olup banyo-wc oda içindedir. Yaşlılar psikolojik ve ruhsal durumları göz önünde tutularak çift kişilik odalara yerleştirilmektedir	Aynı odayı paylaşacak yaşlıların psikolojik durumları dikkate alınmalı, yaşlıların kişisel eşyalarını yanında getirebilme olanağının sağlanması,

Çizelge 3.1 (devam) Ulusal Mevzuat Yönetmeliğine göre çalışma alanlarını eşleştirme.

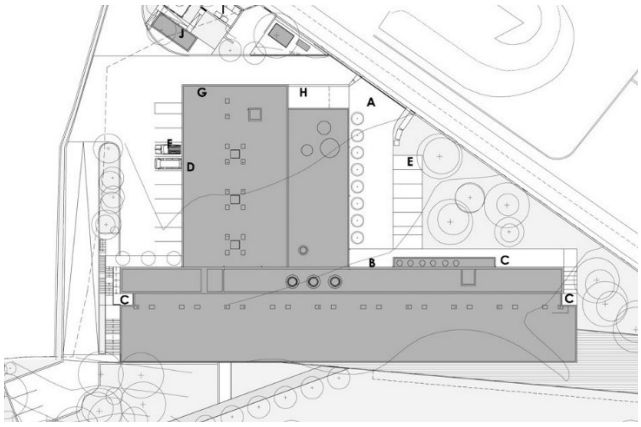
Oturma salonu	Ziyaretçi salonu giriş katta, oturma ve TV salonu 2. ve 3. katlarda mevcuttur	Her katta ziyaretçi salonu ile oturma ve TV salonu mevcuttur	Ziyaretçi, oturma ve TV salonunun bulunması,
Yemek salonu	1. katta konumlandırılmıştır	1. katta konumlandırılmıştır	Yeterli ve temiz olması,
Mutfak	Bodrum katta olup, servis asansörü ile yemekler yemekhaneye ulaştırılmaktadır. Aynı zamanda kat mutfakları da mevcuttur.	Yemekhanenin yanında olup yemekler buradan servis edilmektedir. Aynı zamanda kat mutfakları da mevcuttur.	Yeterli miktarda yemek sunulması, kaliteli ve lezzetli yemek sunulması, yaşa ve sağlık durumuna uygun yemek sunulması, Kat mutfaklarının olması
Banyo	Her kişi için banyo odasının içerisindedir. Bununla beraber her katta banyo bulunmaktadır.	Her kişi için banyo odasının içerisindedir. Bununla beraber her katta banyo bulunmaktadır.	Yeterli ve temiz olması,
Tuvalet	Her kişi için tuvaleti odasının içerisindedir. Bununla beraber her katta tuvalet bulunmaktadır	Her kişi için tuvaleti odasının içerisindedir. Bununla beraber her katta tuvalet bulunmaktadır	Kişisel olması ve her odada bulunması
Çamaşırhane	Yaşlı odalarının olduğu her iki katta çamaşırhane vardır. Görevli kişilerce bu hizmet verilmektedir.	Bodrum katta olup görevli kişilerce bu hizmet verilmektedir.	Çamaşırhanenin yeterli olması
Telefon kabini, TV ve buzdolabı	Her odada telefon kabini ve buzdolabı mevcuttur. TV ortak alanlarda izlenmektedir.	Her odada telefon kabini ve buzdolabı mevcuttur. Eğer kişi isterse kendi odasına TV alabilir. Ortak alanlarda TV vardır	Her odada telefon bulunması, Her odada TV bulunması, Her odada buzdolabı bulunması

Çizelge 3.1. Ulusal Mevzuat Yönetmeliğine göre çalışma alanlarını eşleştirme.

Alarm deposu	Her katta mevcuttur.	Her katta mevcuttur.	Herhangi bir acil durum karşısında kurum içinde yaşayanların uyarılmasına ilişkin sistem her katta mevcut olmalıdır
Asansör	Sedye asansörü ve katlar arası kullanıcı asansörü mevcuttur.	Sedye asansörü ile katlar arası kullanıcı asansörü tek asansör üzerinden çözümlenmiştir.	Sedye asansörü ve kişilerin katlar arası kullanabileceği asansörlerin gerekliliği
Bahçe	Yaşlıların rahatça dolaşabileceği, toprakla uğraşabileceği, spor aletlerinin, bankların ve kamelyaların bulunduğu bahçe mevcuttur.	Yaşlıların rahatça dolaşabileceği, toprakla uğraşabileceği, spor aletlerinin, bankların ve kamelyaların bulunduğu bahçe mevcuttur.	Yaşlıların dolaşabileceği yeşil alanların olması,
Diğer özel bölümler	Kurum eşyaları özenle seçilerek ihtiyaçlar dahilinde alınmış, kurum içi bütün mekanlar kendilerine sunulmuş.	Kurum eşyaları özenle seçilerek ihtiyaçlar dahilinde alınmış, okuma-yazma sınıfları mevcut, her katta mescit konumlandırılmış, kurum içi bütün mekanlar kendilerine sunulmuş.	Kurumun verdiği eşyaların kaliteli olması, Yaşlıların kendilerine ait mekânlarının olması, Yaşlıların aileleriyle vakit geçirebileceği alanların olması, Kütüphane bulunması

3.1.3. Portekiz Yaşlı Konut Binası (Elderly Residental Building in Portugal)

Portekiz Yaşlı Konut Binası, 2013 yılında Portekiz'de 3 farklı tipte 60 yataklı olarak tasarlanmıştır. Yönetim, personel tesisi, yaşam ve aktivite odaları, yemek ve servis alanları ve sağlık tesisleri birimleriyle hizmet vermektedir (Konuk ve Kaya, 2018). Üçgen bir araziye sahip olan bine 'T' şeklinde ve 3 katlı olarak inşa edilmiştir.

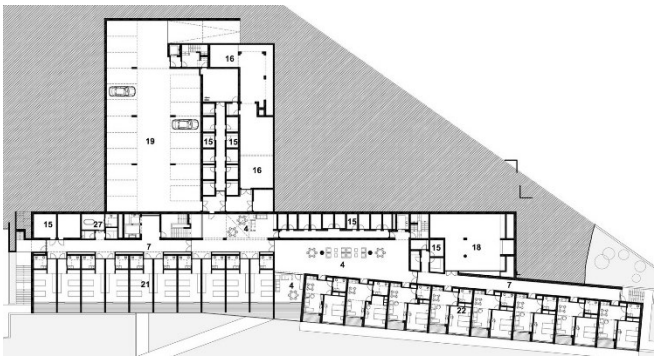
Şekil 3.18. Portekiz Yaşlı Konut Binası vaziyet planı (Archdaily).

Ortak alanlar (sosyal alanlar ve yemek alanları), idari kısım ve yatak odalarının bulunduğu kısım binanın güneye bakan uzun kısmında araziye paralel olarak tasarlanmıştır. Bu kısım nehir manzaralı ve güneş alan kısımdır. Kuzey tarafı daha kapalı fakat vadiye açıktır.

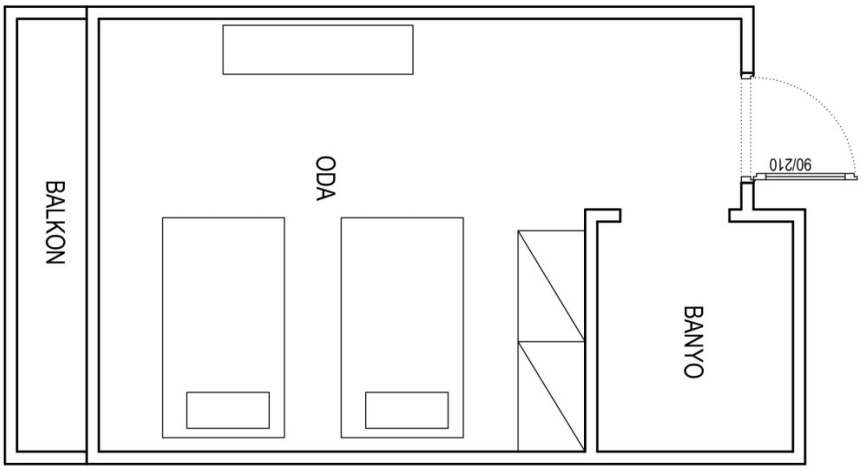
Şekil 3.19. Portekiz Yaşlı Konut Binası güney cephe (Archdaily).

Giriş katta (zemin), resepsiyon, aktivite odaları, aktivite ve sosyalleşme alanları, yemekhane, destek hizmet alanları ve sağlık hizmet alanları, kapalı yüzme havuzu; 1. Katta yalnızca yatak odaları ve hastane hizmet alanları; -1. Katta (Bodrum), 10 adet yatak odası, 8 adet süit oda, 20 araçlık garaj, kişisel depolar, yaşam alanları, çamaşırhane ve ortak banyolar; -2. Katta (Alt Bodrum Kat), 8 süit oda, kişisel depolar, teknik alanlar konumlanmıştır.

Şekil 3.20. Portekiz Yaşlı Konut Binası kat planı (Archdaily).

Odaların tefrişi açık renk ile yapılarak daha aydınlık ve geniş odalar elde edilmiştir. Herhangi bir devlet desteği ile desteklenmeyerek, kullanıcılar kendi ödedikleri para ile özel olarak bu kurumda kalmaktadırlar.

Şekil 3.21. Portekiz Yaşlı Konut Binası oda planı.

3.2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırma boyunca kurum ve kuruluşlardan izin alma işlemleri 2 yıl gibi bir süre zarfında gerçekleşmiştir. Vermiş olduğum dilekçeler kurumlarda bir şekilde kaybolarak gerekli makamlara ulaşmamıştır ve bu durum araştırmamın seyrini olumsuz yönde etkilemiştir. Araştırmaya konu olan kurumlar doğal olarak elimde herhangi bir izin belgesi olmadan araştırma yapmamın uygun olmayacağını dile getirmişlerdir.

Uzun ve meşakkatli bir süreçten geçerek nihayet gerekli izinleri yerine getirerek Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan alınan izinler neticesinde araştırmaya başlanmıştır.

Bu araştırmada, fotoğraflama, gözlem, birebir görüşme, anket yöntemleri kullanılmıştır. Anket sonuçları istatistik analiz programı SPSS 20 kullanılarak analiz edilip, Microsoft Excel Programı'nda tablo haline getirilmiştir.

3.2.1. Fotoğraflama Yöntemi

Söz konusu araştırma alanlarına gidilerek, çalışma alanlarının fotoğrafları çekilerek araştırmaya dahil edilmiştir. Gerekli görülen yerler, araştırma kapsamında tez içerisinde yer almaktadır.

Aynı zamanda kullanıcılara kurum içerisinden çekilmiş fotoğraflar gösterilerek en çok hangi mekânda vakit geçirdikleri ve kullandıkları sorulmuştur. Bu soru doğrultusunda çoğu kişi odasında, bahçede ve TV odasında görsellerini işaretlemişlerdir.

3.2.2. Gözlem Yöntemi

Hafta içi iki günü (Salı-Perşembe) saat 10.00-12.00 ve öğleden sonra saat 14.00–16.00 aralıklarında olmak üzere araştırma konusu olan yerlere gidilerek yaşlı kullanıcılar gözlemlenmiştir. Kullanıcıların davranışları, kişisel ve birlikte yapmış oldukları aktiviteleri gözlemlenerek not edilmiştir.

Gözlem yöntemi sadece kullanıcıların haberleri dahilinde değil, habersiz olarak da yapılarak kullanıcıların eylemleri hakkında veri toplanmıştır.

3.2.3. Anket Yöntemi

Anket yönteminin amacı, söz konusu mekânlar ile etkileşim içerisinde olan yaşlı kullanıcıların mekânı nasıl algıladıklarını, bu mekânları nasıl dönüştürdüklerini ve bu mekânlara verdikleri tepkileri öğrenmektir. Mümkün olduğunda fazla kişiyle anket yaparak sağlıklı sonuçlar almak amaçlanmıştır. Zimring'e (1987) göre; anket yöntemi diğer yöntemlerde daha net sonuçlar almak noktasında etkilidir.

Bireyin huzurevini tercih nedenleri, ne sıklıkla hangi mekânları kullandıkları, bu mekânlarda neleri, ne şekilde dönüştürdükleri, nasıl aitlik sağladıkları ya da bunu başaramadıkları, mahremiyetlerinin düzeyi gibi birçok konuda kullanıcıların fikir ve görüşü elde edilmiştir.

Westminster Üniversitesi'nin (2006) anket ile ilgili ifade ettiği, anket sorularını kısa ve anlaşılır olması ve hızlı bir şekilde cevaplanabilmesi, ankete muhatap olacak kişilerin kolay anlayıp, cevaplayabileceği şekilde hazırlanmalıdır. Kullanıcı kişinin kimlik

bilgileri istenmediğinde daha kişisel cevaplar elde edilebileceğini ve anket yönteminin daha objektif ve performans kıyaslayıcı olduğunun söylemleri üzerine anket bu doğrultu da hazırlanmıştır. Kurumların kullanıcılarına hazırlamış olduğum 16 soruluk anket çalışması Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi'nde 26 kişi ile Düzce Neriman Çilingir Huzurevi'nde de 35 kişi ile yapılmıştır. Kapasiteleri dahilinde kurumlar da ikamet eden yaşlıların %50'si oranında kişi sayısı ile anket yapılmıştır.

3.2.4. Mülakat Yöntemi

Birebir görüşme yöntemi, kullanıcılar, yöneticiler ve çalışanları kapsamaktadır. Anket yönteminde olduğu gibi araştırmaya konu olan mekânları birebir kullanan ve mekân ile ilgili konulara hâkim olan kişilerle gerçekleştirilmiştir (Ziming ve Reizenstein, 1981). Anket yönteminden farklı olan tarafı, birebir görüşmede muhatabın konulara duygularını ve gözlemlerini katarak ifade de bulunmasıdır (Watson, 1997). Gözlem yapılan saatlerde kullanıcılar ile birebir görüşmeler yapılarak mekânı nasıl kullandıkları, nasıl dönüştürdükleri, kurum ile alakalı sorunları ve memnun oldukları konular hakkında görüşmeler yapılarak kişiler dinlenmiş ve not edilmiştir.

3.3. BÖLÜM SONUCU

Yapılan çalışmalar için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmış olup; kurum çalışanlarını ve araştırmaya katılan kişileri zor durumda bırakacak haller söz konusu olmamıştır. Kişisel hiçbir bilgi elde edilmemiştir ve kurumda yaşayanlar kimlikleri belirtilmemektedir.

Kendini ifade edebilecek, kendi işini kendi yapabilecek durumda olan kişiler ile görüşmeler yapılmıştır.

Yapılan araştırmada görülüyor ki; araştırmaya konu olan her iki huzurevinde de kurum sakinleri günlük rutinlerini kendi istekleri doğrultusunda gerçekleştirirken, yıl içerisinde yapılan aktiviteler sınırlı sayıdadır. Kurum sakinleri bu durumu memnuniyetle karşılarken, çalışanlar bu konu üzerine özel hassasiyet göstermektedirler.

Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevinde odaların tek kişilik olması büyük bir avantaj doğurmuştur. Kullanıcı kendisine tahsis edilmiş buzdolabı, yatak, sandalye gibi demirbaşların yanında kendi talebi doğrultusunda odasının içini dilediği şekilde dekore ederken aslında kendi aidiyetlerini artırmak, kendini evinde hissetmek için

kendilerinden bir parçayı odalarında bulundurmak istemektedirler. Düzce Neriman Çilingir Huzurevinde de tek kişilik odaların yanı sıra çift kişilik odalar da mevcuttur. Kullanıcılar bu durumdan pek memnun olmamakla birlikte yine de kendi talepleri doğrultusunda odalarını dönüştürmüşlerdir.

Her iki kurumda da kullanıcılar odalarını kendi istekleri doğrultusunda değiştirebilir, kendilerine dönüştürebilir ve kişisel eşyalarını burada konumlandırabilirler. Yapılan gözlemde odalara girip müşahade edildiği kadarıyla kullancılar odalarını kendi istekleri doğrultusunda dönüştürmüşlerdir. Odasındaki gardrobu beğenmeyerek kendisine ait olanı getirerek aidiyetini artıran kullanıcılar, odasına ayakkabıyla girmek istemeyerek evde olduğunu hissetmek amacıyla evinde kullandığı halısını getirenler, çok fazla kitap okuduğu için raf ihtiyacı olan ve kitaplarını yerleştirmek isteyen sahip olduğu rafını odasına konumlamış kullanıcılar kurum içerisinde karşılaşılmıştır.

Araştırmaya dâhil edilmiş olan Portekiz Yaşlı Konut Binası, kullanıcıların ihtiyaçlarını en ince noktasına kadar düşünmüş, kendi mevzuatlarının gerektirdiği şekilde tasarlanacak inşa edilmiştir. Bu inceleme bina planları ve fotoğraflarından yararlanılarak analiz edilmiştir.

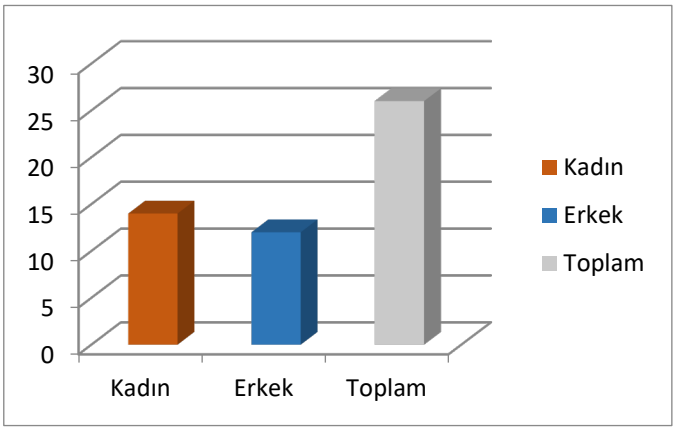
Araştırma örneklemlerinde de görüldüğü gibi, yurtdışında tasarlanmış olan yaşlı konutu bütün sosyal ve yaşamsal aktiviteleri gerek ekipmanlarla, gerekse kurum içerisindeki sosyal aktivite alanlarıyla kullanıcıya sunmuştur. Fakat ülkemizde Bolu ve Düzce İl'lerinde bulunan kurumlar eldeki imkanlarla tek kişilik odalar haline dönüştürülerek azami ihtiyaçları karışılar durumdadır.

Kurumlar arası birbirleriyle ortak olan özelliği Düzce ve Portekiz'de bulunan huzurevleri şehir merkezinden uzakta daha çok doğa ile ilişkisi olan binalardır. Bolu'da bulunan huzurevi şehir merkezinde konumlandırılmıştır.

4. ANALİZ VE ANALİZ SONUÇLARI

Çalışma kapsamında yer alan Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi şehir merkezinde konumlandırılmış olup, gün içerisinde kullanıcılar istedikleri gibi dışarı çıkıp ihtiyaçlarını görebilir, yakınlarıyla görüşebilir ve her yere kolaylıkla ulaşım sağlayabilmektedirler. Kurumda yaşayan 57 yaşlı bireyin 26'sı ile görüşme yapılabilmiştir ve sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı aşağıda yer almaktadır.

Anket çalışmasının birinci bölümünde 10 sorudan oluşan kendilerini ve ailelerini ifade eden sorular yer almıştır. İkinci bölümde kişinin kuruma gelmeden önceki durumu ve konumu, yaşayışı ile ilgili ve akabinde aynı bölüm içerisinde kurum içerisinde ve çevresindeki yaşantıları, algıları, memnuniyet dereceleri, kurum çalışanları ve arkadaşlarıyla olan sosyal ilişkileri ile ilgili bilgiler edinebilmek amacıyla sorular yöneltilmiştir.

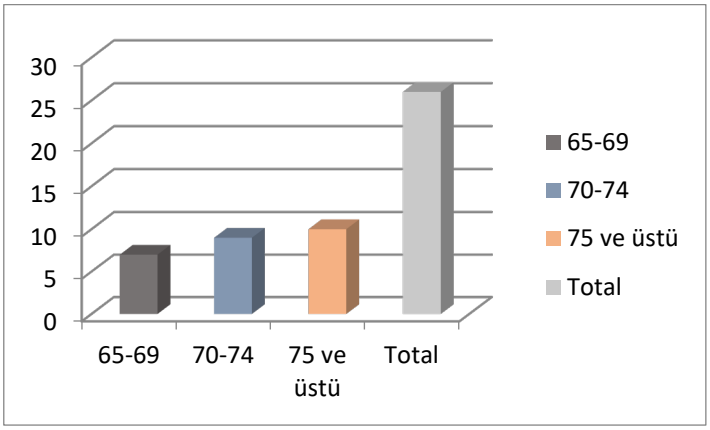

Şekil 4.1. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi cinsiyet dağılımı.

Şekilde görüldüğü gibi, araştırma konusu olan huzurevini yaşlılarının 14'ü kadın (%53,8), 12'si erkektir (%46,2).

Çizelge 4.1. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi yaş dağılımı.

	Sayı	Yüzde
65-69	7	26,9
70-74	9	34,6
75 ve üstü	10	38,5
Total	26	100.0

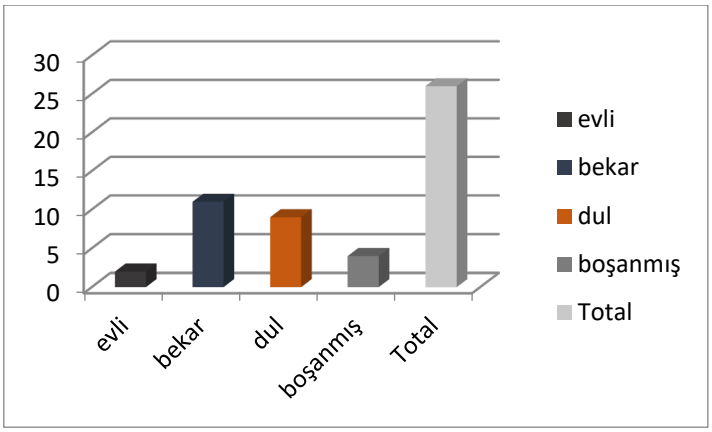

Şekil 4.2. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi yaş dağılımı.

Çizelge 4.1'de görüldüğü gibi, 75 yaş ve üstünün çoğunlukta olduğu huzurevinde, kişiler arası yaş farkı çok fazla değildir.

Çizelge 4.2. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi medeni durum dağılımı.

	Sayı	Yüzde
Evli	2	7,7
Bekâr	11	42,3
Dul	9	34,6
Boşanmış	4	15,4
Toplam	26	100

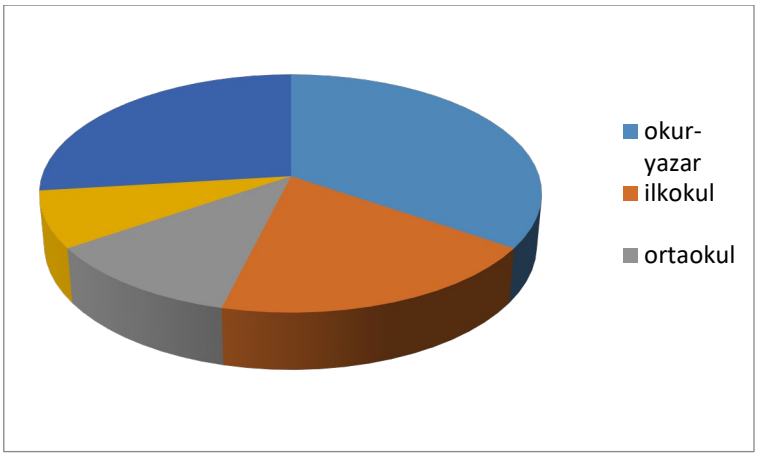

Şekil 4.3. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi medeni durum dağılımı.

Kurum içerisinde evli olarak yaşayan 2 çift (%7,7) bulunmakta ve bu kişilerin odası diğer yalnız yaşayan bireylerden farklı katta konumlandırılmıştır. 11 kişi (%42,3) bekâr, 9 kişi (%34,6) ve 4 kişi (%15,4) boşanmış olarak kurum içerisinde yaşamaktadır. Zaman içerisinde ölümlerin gerçekleşmesiyle bu sayılarda değişikler olabildiği kurum çalışanlarının söylemleri üzerine not edilmiştir.

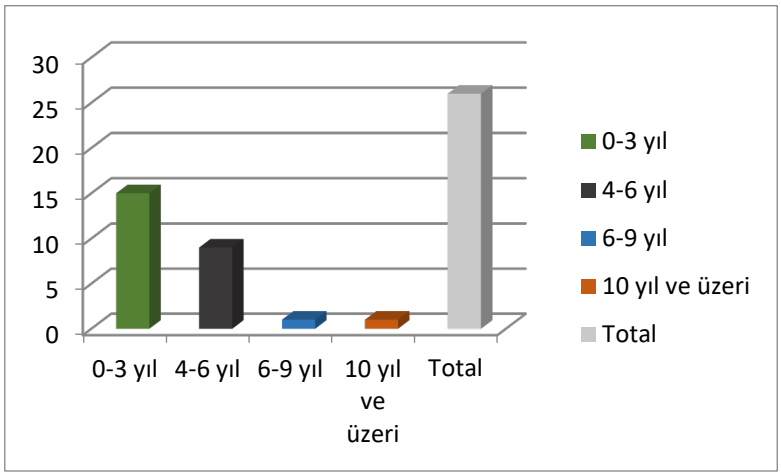
Çizelge 4.3. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi eğitim durumu dağılımı.

	Sayı	Yüzde
Okur-yazar	9	34,6
İlkokul	5	19,2
Ortaokul	3	11,5
Üniversite	2	7,7
Bilmiyor	7	26,9
Toplam	26	100

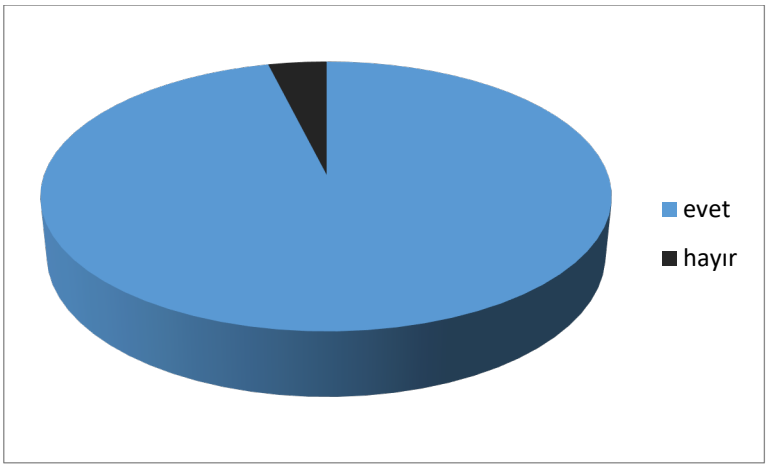
Şekil 4.4. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi eğitim durumu dağılımı.

Kurum içerisindeki bireylerin eğitim durumları farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan 7 kişi (%26,9) okuma-yazma bilmezken, okuma-yazma bile 9 kişi (%34,6), ilkokul mezunu 5 kişi (%19,2), ortaokul mezunu 3 kişi (%11,5), üniversite mezunu 2 kişi (%7,7) bulunmaktadır.

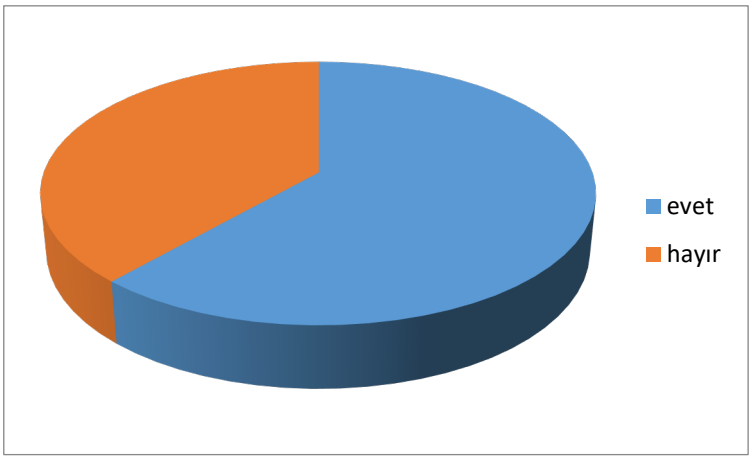

Şekil 4.5. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kaç yıldır kurumda kaldığı.

Çoğunluğun 0-3 yıldır (15 kişi) kurumda yaşadığı, 10 yılın üzerinde yaşayan 1 kişi bulunmaktadır. Bu kişi kurumu tamamen benimsemiş ve ayrılmak zorunda kalsa fazlasıyla üzüleceğini dile getirmiştir.

Şekil 4.6. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi çocuk sahibi.

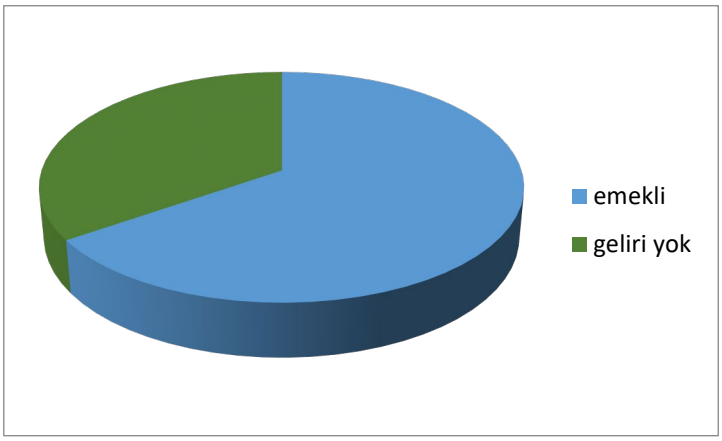
Şekil 4.7. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi çocuklar aynı şehirde.

Çizelge 4.4. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi çocuklarla görüşme sıklığı.

	Sayı	Yüzde
Her hafta	2	7,7
Her ay	5	19,2
Her yıl	7	26,9
Gelmezler	11	42,3
Çocuk yok	1	3,8
Toplam	26	100

Şekil 4.6'da çocuklarının olup olmadığı sorusunda yalnızca 1 kişi çocuğu olmadığını söyledi; çocukları ile aynı şehirde yaşayıp yaşamadığı ve çocuklarının ziyaretlerine gelip gelmediği sorusu Şekil 4.7 ve Çizelge 4.4'de ifade edilmiştir. Ne yazık ki

çocukları olup, ziyarete gelmeyen 11 kişi çoğunluğu oluşturmaktadır ve maalesef bu insanlar kendilerini terkedilmiş ve hayattan kopmuş hissetmektedirler. Çocuklarıyla düzenli olan kişiler daha mutlu ve kendilerini kuruma daha ait hissetmektedirler.

Şekil 4.8. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kişinin gelir durumu.

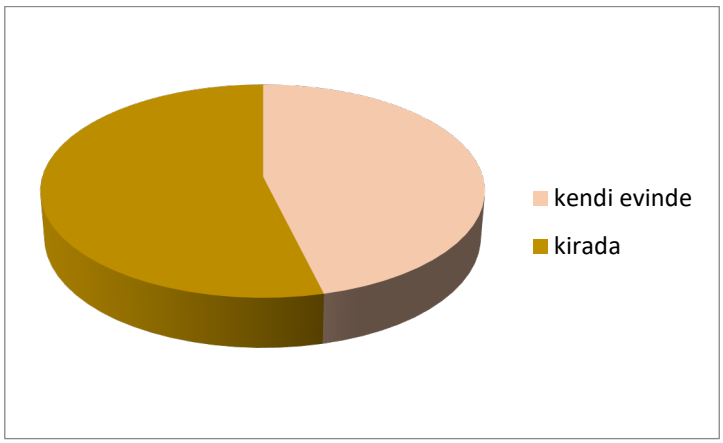
Kurum içerisinde hem kendi geliriyle, hem de devletin yardımıyla kalabilen bireyler var. 17 kişi emekli geliri ile kurumda ikamet ederken, 9 kişi devlet yardımı ile kurumda kalmaktadır ve her iki grupta aynı şartlarda kurum imkânlarından faydalanmaktadırlar.

Çizelge 4.5. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kurumda kalma sebebi.

	Sayı	Yüzde
İmkânım yok	3	11,5
Çocuklar bakmadı	9	34,6
Çocuklara yük olmak istemedi	7	26,9
Daha rahat	1	3,8
Mecburiyet	1	3.8
Kalacak yer yok	3	11,5
Yalnızlık	2	7,7
Toplam	26	100

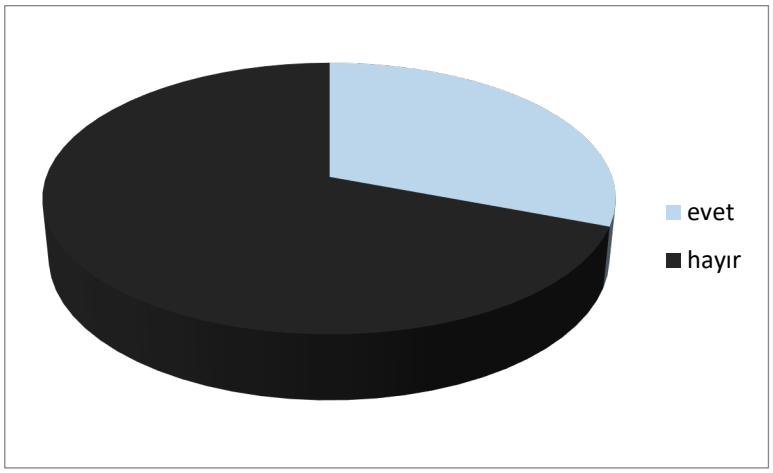
Kişilere kurumda kalma sebepleri sorulduğunda üzülerek elde ettiğim sonuç çocuklarının bakmadığı cevabıyla 9 kişi olmuştur. Bu kişiler çocukları tarafından istenmeyen ve bu sebeple kuruma aidiyetlerini fazlasıyla geciktiren bireyler olmuşlardır. Çocuklarının rahatını bozmak istemeyip, onlara yük olmak istemeyen ve kendi isteğiyle kurumda kalan 7 kişi çoğunluğu takip etmektedir. İmkânı olmayan ve kalacak yeri

olmayan 3 kişi, yalnızlık sebebiyle kalan 2 kişi, daha rahat olduğu için ve mecburiyetten kalmak zorunda kalan 1'er kişi vardır.

Şekil 4.9. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kuruma gelmeden önce nerede yaşadı.

Kuruma gelmeden önce kendi evinde yaşayan 12 kişi ve kirada yaşayan 14 kişi kayıtlara geçmiştir.

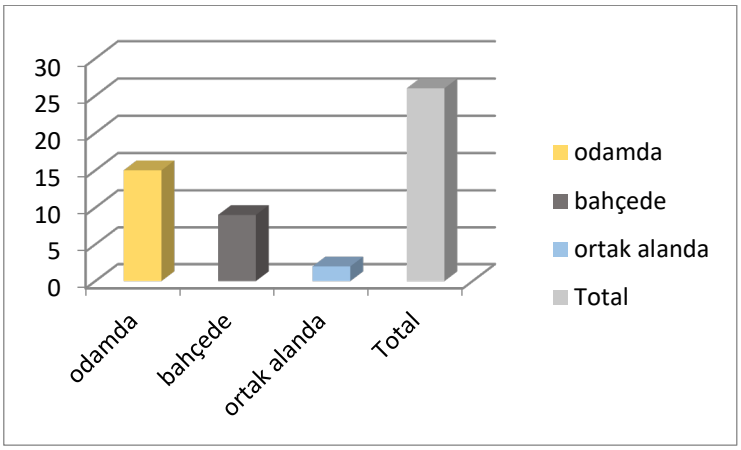
Şekil 4.10. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kuruma gelmeden önce yaşadığı yer kalabalık mı?

Huzurevine gelmeden önce yaşadığı yerin kalabalık olduğunu 8 kişi (%30,8) belirtirken, 18 kişi (%69,2) bu soruya hayır cevabı vermiştir.

Kullanıcıların %96,2'si (25 kişi) kurumu kendi evi gibi hissediyor. Yalnız 1 kişi kurumu otele benzetmektedir. Kullanıcıların evinden daha güzel şartlarda yaşadığını özellikle birebir görüşmelerinde dile getirmişlerdir.

Kullanıcılara kurumun nasıl olmasını istediklerini sorduğumda 25 kişi (%96,2) mevcut halinden memnun olduğu cevabını verirken, 1 kişi (%3,8) eve benzemesi cevabını

vermiştir.

Şekil 4.11. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kullanıcının en çok vakit geçirdiği yer.

Kullanıcılara sorulan kurum içerisinde kendinizi nasıl hissediyorsunuz sorusuna 1 ile 5 arası cevap veren kullanıcılar kendi evinde gibi, güvende, özgür, konforlu/rahat, mutlu ve sosyal seçeneklerine 5'e yakın cevaplar verirken, sınırlandırılmış, baskı altında, yalnız seçeneklerine 1'e yakın cevaplar vermişlerdir.

Kullanıcıların 15'i (%57,7) en çok odasında vakit geçirirken, 9'u (%34,6) bahçede, 2 kişi (%7,7) de ortak alanda cevaplarını vermiştir. Odasında vakit geçirenler çoğunlukla kadın olmakla birlikte ortak alanlara çıkmamalarının nedenlerini diğer kişilerle pek anlaşamamaya bağlamışlardır.

Kullanıcılardan 1 kişi en az odasında vakit geçirdiğini çünkü sosyal olmaktan zevk aldığını dile getirirken, geri kalan 25 kişi kat mutfakları cevabını verdi. Kurum içerisinde mevcut olan yemekhane sebebiyle kat aralarındaki mutfakları kullanmaya ihtiyaç duymadıklarını, kullanmak içince güçlerinin olmadıklarını sebep olarak bildirdiler.

Kaldıkları yerin fiziksel özellikleriyle ilgili sorulan sorularda Likert Ölçeği tarzında sorular sorularak cevaplar alınmıştır.

Odanın büyüklüğünden 11 kişi (%42,3) çok memnun iken, 13 kişi (%50,0) memnun olduğunu ve 2 kişi (%7,7) fikirlerinin olmadığını ifade etmiştir. Odanın duvar renginden çok memnun olan 11 kişi (%42,3) rengin iç açıcı, odayı geniş gösterdiğini söylerken, memnun olan 13 kişi de (%50,0) aynı fikirde olduklarını dile getirmişlerdir ve 2 kişi (%7,7) önem vermedikleri için fikirlerinin olmadığını ifade ettiler. 8 kişi (%30,8) katlar arası ulaşımdan çok memnun iken, 17 kişi (%65,4) sadece memnun olduklarını zaten

asansör olduğu için sıkıntı çekmediklerini ifade ederken 1 kişi (%3,8) kurum çalışanlarına kızgın olduğu için hiç memnun olmadığını ifade etti. Yön bulma noktasında 12 kişi çok memnun iken, 14 kişi memnun olduklarını ifade etti yani %100 herkes yön bulma noktasında kurumu içerisinde rahat olduklarını dile getirdiler. Sosyal mekânları da kullanan kullanıcılar olarak 12 kişi çok memnun iken, 14 kişi memnun olduklarını ifade ettiler. Bilindiği üzere 5 kattan oluşan bina için kat sayısından 11 kişi (%42,3) çok memnun iken, 14 kişi (%53,8) memnun olduklarını ve 1 kişi (%3,8) memnun olmadığını ifade etti. 22 kişi (%84,6) binayı karmaşık bulmazken, 4 kişi (%15,4) bu konuda fikirleri olmadığını zaten binada çok fazla bir yere gitmediklerini ifade etti.

Binanın şehir merkezine yakın olması 14 kişiyi (%53,8) çok memnun ederken, 11 kişi (%42,3) bu durumdan memnun ve 1 kişi (%3,8) fikri olmadığını dile getirdi.

Binanın şehir içinde ve kocaman bir bahçesinin olması ve açık oturma alanlarına imkan vermiştir ve yapılmış olan bahçe düzenlemesi gerek kullanıcılar için spor yapma imkanı, gerek ekip biçme imkanı sağlarken kullanıcıların %100'ü bu durumu memnuniyetle karşılamaktadır.

Kurumun yapmış olduğu sosyalleşme imkânları 12 kişiyi (%46,2) çok memnun ederken, 10 kişi (%38,5) bu durumdan memnun ve 1 kişini (%3,8) fikri yok. 2 kişi (%7,7) memnun olmazken, 1 kişi (%3,8) hiç memnun olmadığını bildirmiştir.

Gerek odaların pencere boyutları, gerek eşya konumlandırılması ve gerekse rengi ile alakalı olarak odaların iç aydınlığından kullanıcıların tamamı (%100) memnun durumdalar.

Oda dekorasyonundan çok memnun olan 14 kişi (%53,8) ve memnun olan 10 kişi (%38,5) kurumun vermiş olduğu demirbaşları odasında istediği gibi konumlandırmış ve eksik gördüğü elemanları kendi tamamlamışken, fikri olmayan 1 kişi (%3,8) odasını çok fazla kullanmayan ve memnun olmayan 1 kişi (%3,8) kurum çalışanlarına kızgın olduğu için bu cevabı vermiştir.

25 kişi (%96,2) binanın emniyet olanaklarını yeterli bulurken, bina ile ilgilenmeyen 1 kişi (%3,8) fikri olmadığını ifade etmiştir.

Odasının manzarasından memnun olan 25 kişi (%96,2) bu durumun mutluluklarında etkisi olduğunu söylerken 1 kişi (%3,8) memnun olmadığını dile getirdi.

Kurum içerisindeki temizlik ve temizlik işlerinden kurumun %100'ü memnun oldukları cevabını vermiş ve çalışanlara teşekkür etmişlerdir.

Odalarının güneş almasından memnun olan kullanıcılar (%100), odalarından memnun olmalarında bu durumunda sebebiyet verdiğini dile getirdiler.

Güneş ışığı alan odalarının ferah olduğunu da bütün kullanıcılar (%100) memnuniyetle dile ifade ettiler.

Kurum içerisinde ses izolasyonu ile ilgili bir sıkıntı yaşamadıklarını dile getiren 25 kişi (%96,2) komşularından hiçbir rahatsızlık hissetmediklerini, fakat 1 kişi (%3,8) bu konuda fikri olmadığını söyledi.

Odalarının yer döşemesinin kalebodur kaplı olduğu huzurevinde, kullanıcıların bazıları kendi istekleri doğrultusunda halı ve kilim benzeri araçlar kullanmışlar ve hepsi (%100) memnun olduklarını belirttiler.

Kurum içerisine yapılmış olan aktivite odaları 24 kişiyi (%92,3) memnun ederken, 2 kişi (%7,7) aktivite odalarının az olduğunu ve bu durumdan memnun olmadıklarını dile getirmişlerdir.

Yaşadıkları yerin kullanıcıya hissettirdiklerini araştırma amacıyla sorular sorularda da Likert Ölçeği modelinde sorular sorulmuştur. 18 kişi (%69,2) her zaman için odasında kendisini mutlu hissederken, 7 kişi (%26,9) çoğunlukla ve 1 kişi (%3,8) ara sıra cevabını vermiştir.

Odanın boyası hakkında sormuş olduğum soruda boya rengini kendi seçmediğini fakat 2 kişi (%7,7) her zaman bu rengin kendini yansıttığını, 1 kişi (%3,8) çok az ilişkili olduğunu ve 23 kişi (%88,5) hiçbir zaman bu rengin kendisiyle alakalı olmadığını ifade etmiştir.

Oda dekorasyonunu kendisi değiştirmiş olan ve kendinden bir şeyler katmış olan kişilerden 5 kişi (%19,2) her zaman kendi tercihiyle dekore ettiğini, 3 kişi (%11,5) çok az kendinin müdahalesi olduğunu ve 18 kişi (%69,2) hiçbir zaman karışmadığını görevlilerin düzenlemiş olduğu gibi bıraktığını ifade etmiştir.

19 kişi (%73,1) her zaman odasında mahremiyetini sağladığını, 7 kişi de (%26,9) çoğunlukla sağlayabildiklerini bu durumu odaların tek kişilik olmasıyla çok fazla alakalı olduğunu dile getirmişlerdir.

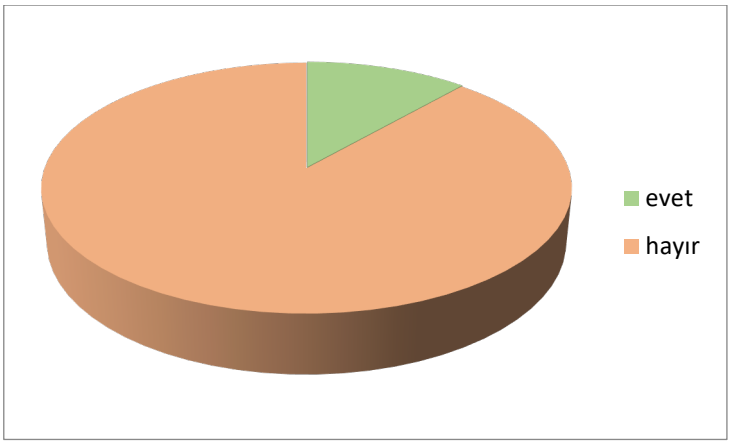
Mahremiyetini sosyal mekânlarda sağlanabilmesine 13 kişi (%50,0) her zaman cevabını verirken, 8 kişi (%30,8) çoğunlukla, 3 kişi (%11,5) ara sıra, 1 kişi (%3,8) çok az, 1 kişi (%3,8) hiçbir zaman cevaplarını vermiştir.

22 kişi (%84,6) kurum içerisinde kendisine ait olduğu mekânların var olduğunu ifade ederken 4 kişi (%15,4) hiçbir zaman böyle mekânların olmadığını söylemiştir. Bu 4 kişinin henüz kendilerini kuruma ait hissetmediklerini ve imkânları olsa burada kalmak istemedikleri kayıt altına alınmıştır.

Her zaman (10 kişi) ve çoğunlukla (5 kişi) arkadaşlarıyla anlaşabilen kişilerin yanında 10 kişi ara sıra, 1 kişi de çok az anlaşabildiğini, bu kişilerin kuruma gelmeden önce de çok kalabalık ortamlarda yaşamadığı ve yalnızlığı tercih ettikleri kayıt altına alındı. Bu sorunun akabinde 8 kişi her zaman sırlarını paylaşabildiğini ifade ederken, 5 kişi çoğunlukla, 11 kişi ara sıra, 2 kişi çok az cevabını verirken çevresindeki insanlara pek fazla güvenmediklerini de eklemişlerdir.

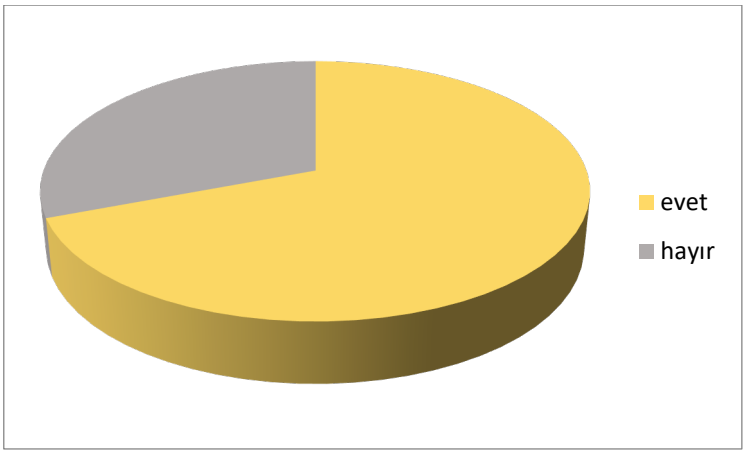
18 kişi (%69,2) her zaman, 6 kişi (%23,1) çoğunlukla ve 2 kişi (%7,7) ara sıra kuruma kendilerini ait hissettiklerini ifade ederken; kurum çalışanlarının bu duruma yardımcı olduğunu 18 kişi her zaman, 7 kişi çoğunlukla ve 1 kişi ara sıra olarak cevaplamıştır.

Kullanıcıya soruların kurumdan ayrılma isteğinin olup olmadığı sorusuna 3 kişi (%11,5) evet cevabı verirken, 23 kişi (%88,5) böyle bir isteklerinin olmadığını, bulundukları durumdan memnun olduklarını ifade ettiler.

Şekil 4.12. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kullanıcının kurumdan ayrılma isteği.

Kurumdan herhangi bir sebeple ayrılmak durumda kalırsa üzülüp üzülmeyeceğini sorduğumuz da kullanıcıların 18'i (%69,2) evet cevabı verirken, 8'i (%30,8) hayır cevabı vermiştir.

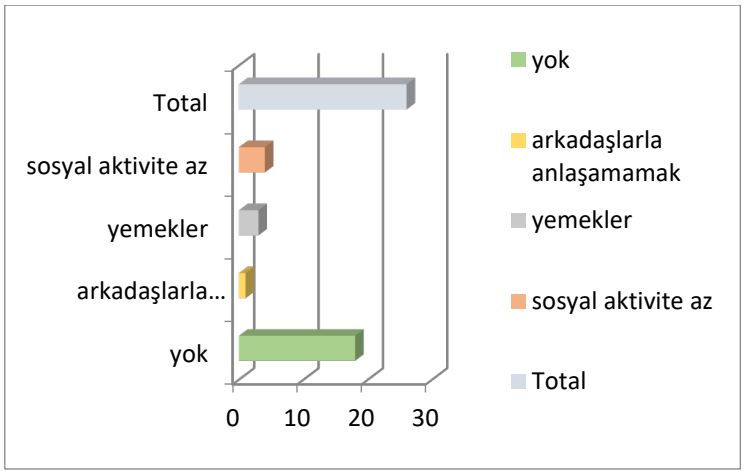

Şekil 4.13. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kullanıcı kurumdan ayılırsa üzülür mü?

Kullanıcıların %100'ü kurum ve kurum çevresinin rutin aktivitelerini karşıladığı cevabını vermiştir.

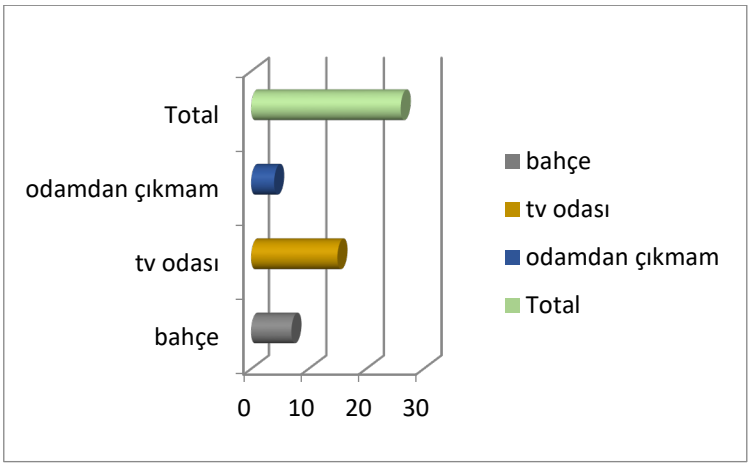
Kullanıcılara kurum içerisinde zorlandıkları yerler Likert Ölçeği metoduyla sorulmuştur ve 2 kişi merdivenleri kullanırken çok zorlandığını, 5 kişi zorlandığını, 3 kişi zorlanmadığını ve 16 kişi kurum içerisinde asansör olduğu için zaten merdiven kullanmadıklarını bu sebeple hiç zorlanmadıklarını ifade ettiler. 1 kişi yemekhanede çok zorlandığını, 2 kişi zorlandığını, 1 kişi yemekhaneye gitmediği için fikri olmadığını, 3 kişi zorlanmadığını ve 19 kişi yemekhaneye ulaşımın kolay olduğunu ve yemek alma sisteminin kolay olduğunu bu sebeple zorlanmadıklarını belirtmişlerdir. Sosyal alanlarda 1 kişi yaşının ilerlemiş olmasından ötürü çok zorlanırken, 1 kişi zorlandığını, 1 kişi sosyal alanları kullanmadığı için fikri olmadığını, 4 kişi zorlanmadığını ve 19 kişi hiç zorlanmadığını söyledi. 20 kişi odasında hiç zorlanmadığını, 5 kişi zorlanmadığını ve 1 kişi fikri olmadığını söylerken; aynı kişiler odalarında kullandıkları banyo ve tuvaletler için de aynı cevapları vermişlerdir. Katlar içerisinde kimsenin kullanmadığı kat mutfakları ile ilgili sorduğum soruda 2 kişi fikrim yok derken, 24 kişi eğer kullanacak olsalar zorlanmayacaklarını ifade ettiler.

Açık uçlu olarak kullanıcılara kendilerini rahatsız eden şeyler sorulduğunda, 18 kişi (%69,2) hiçbir şeyden rahatsız olmadıklarını, 1 kişi (%3,8) arkadaşlarla anlaşamamaktan, 3 kişi (%11,5) yemeklerden ve 4 kişi (%15,4) sosyal aktivitelerin az olmasından rahatsız olduklarını ifade ettiler.

Şekil 4.14. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kullanıcının rahatsızlığı.

Kullanıcılara kurum içerisindeki buluşma noktaları sorulduğunda 7 kişi (%26,9) bahçe, 15 kişi (%57,7) cevabı verirken, 4 kişi (%15,4) odamdan çıkmam cevabı vermiştir.

Şekil 4.15. Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi kurum içi buluşma noktası.

En çok kullandıkları mekânlar ve buna bağlı olarak günlük aktiviteleri sorulduğunda, 13 kişi (%50,0) bahçeyi kullanırken hava alma, ekip biçme, spor alanları kullanımı cevabı verirken, 9 kişi (%34,6) odasından pek çıkmadığını ve odasında ibadetlerini gerçekleştirdiğini, 4 kişi (%15,4) TV odasını kullandığını ve burada sohbet edip dinlendiğini ifade etmiştir.

Diğer bir araştırma alanı olan Düzce Neriman Çilingir Huzurevi şehir merkezinden uzakta, daha sessiz, kalıcı konutlar mevkiinde konumlandırılmıştır. 72 yaşlının ikamet ettiği kurumda, 10 kadın, 25 erkekten oluşan 35 kişi ile anket çalışması yapılmış ve sonuçları analiz edilmiştir.

Kurumda yaşayanların medeni halleri sorusunda 2 evli çift bulunmaktadır. 13 kişinin bekâr, 17 kişinin dul ve 3 kişinin boşanmış olduğu huzurevinde zaman içerisinde birbirlerini tanımış ve nişanlanmış çiftler bulunmaktadır.

Kişilerin yaş ortalamaları, 70-74 yaş arası yaşlıların çoğunluğu (14 kişi) oluşturduğu huzurevi, 75 yaş ve üstü 11 kişiyi, 65-69 yaş arası 8 kişiyi ve 60-64 yaş arası 2 kişiyi misafir etmektedir.

Neriman Çilingir Huzurevinde kalan yaşlıların eğitim durumu Çizelge 4,6.'da gösterilmiştir.

Çizelge 4.6. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kullanıcıların eğitim durumu.

	Sayı	Yüzde
Okur-yazar	15	42,9
İlkokul	11	31,4
Ortaokul	3	8,6
Üniversite	3	8,6
Bilmiyor	2	5,7
Toplam	35	100

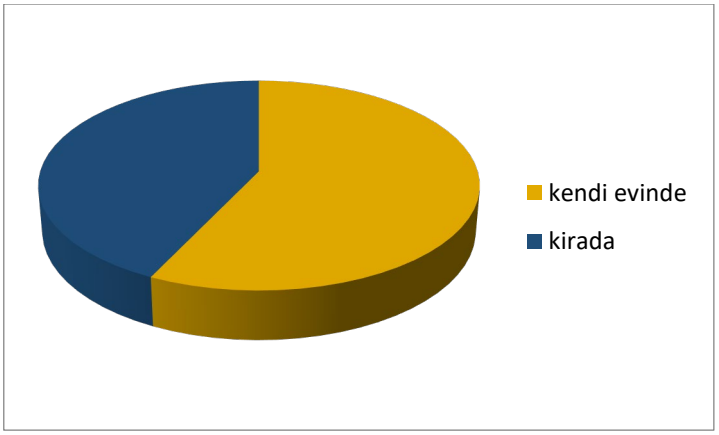
10 yıl ve üzeri 1 kişinin ikamet ettiği huzurevinde, 26 kişi 0-3 yıl, 8 kişi 4-6 yıldır ikamet etmektedir. 10 yıldan fazla kalan yaşlının çocukları her hafta kendini ziyarete gelmektedir.

27 kişinin çocuğu varken, 8 kişi bu soruya hayır cevabı vermiştir. 10 kişinin çocukları aynı şehirde yaşarken, 25 kişinin çocukları farklı şehirlerde yaşamaktadır. Buna rağmen çocukları ziyarete gelmeyen 17 kişinin yanında, 11 kişi çocuklarıyla her yıl düzenli olarak, 4 kişi her ay, 1 kişi her hafta ve şanslı olan 2 kişi her gün çocuklarıyla görüşmektedir.

Çizelge 4.7. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kurumda kalma sebebi.

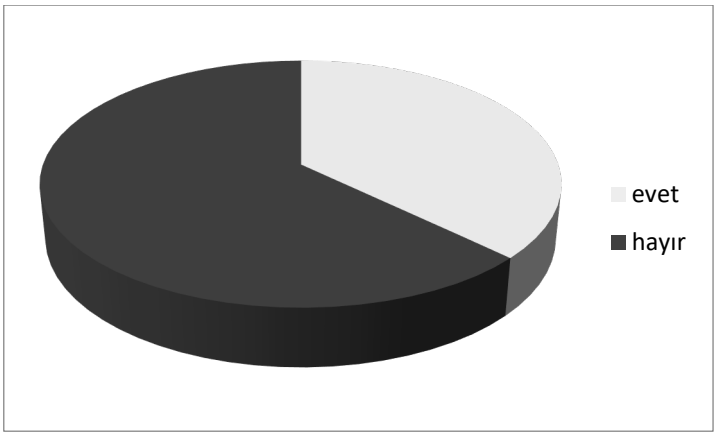
	Sayı	Yüzde
Çocuklar bakmadı	8	22,9
Çocuklara yük olmak istemedi	2	5,7
Daha rahat	3	8,6
Mecburiyet	4	11,4
Kalacak yer yok	6	17,1
Yalnızlık	12	34,3
Toplam	35	100

Kuruma gelmeden önce kendi evinde yaşayanların sayısı 20 iken, bu soruya 15 kişi kirada cevabı vermiştir. Kendi evinde yaşamış olanlar kuruma daha zor adapte olduklarını dile getirdi.

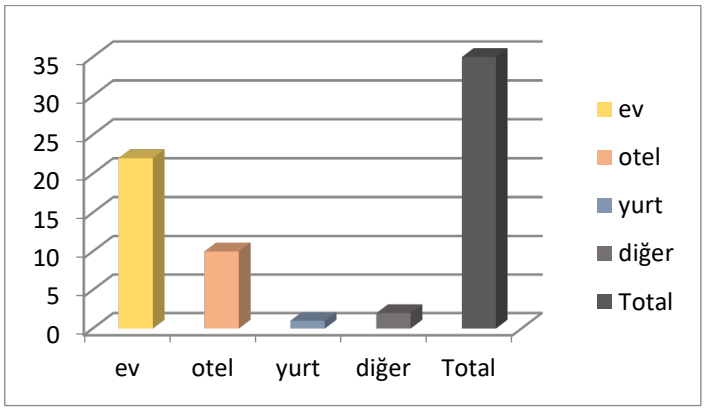
Şekil 4.16. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kuruma gelmeden önce nerede yaşadı?

Kişinin sosyal durumunun oluşmasında yaşadığı yerin kalabalık olup olmamasının da etkili olduğu literatür araştırmasında ifade edilmiştir. Kurum için yönlendirilmiş bu soruda 13 kişinin yaşadığı yer kalabalıkken, 22 kişi gayet sakin ortamlarda, yalnız yaşamıştır.

Şekil 4.17. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kuruma gelmeden yaşadığı yer.

Huzurevinde kalan yaşlılara kurumu nasıl tanımladıkları sorulduğunda; 22 kişi (%62,9) ev gibi, 10 kişi (%28,6) otel gibi, 1 kişi (%2,9) yurt gibi ve 2 kişi (%5,7) diğer cevabını vermiştir.

Şekil 4.18. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kullanıcıların kurumu nasıl tanımladıkları.

Kuruma aitlik derecelerini anlayabilmek adına kurumun nasıl olmasını istedikleri sorusuna 32 kişi (%91,4) mevcut halinden memnun olduğunu ifade ederken, 3 kişi (%8,6) eve benzemesini cevabını verdi. Bu 3 kişinin kuruma henüz yeni geldikleri kurum çalışanları tarafından bildirilmiştir.

Kullanıcılara kurum içerisinde kendilerini nasıl hissettikleri sorularak 1 ile 5 arası bir değer vermeleri istenmiştir ve kendi evimde gibi, güvende, özgür, konforlu/rahat, mutlu ve sosyal şıklarına 31 kişi 5'e yakın cevaplar verirken, 4 kişi negatif cevaplar vermiştir. Bunun yanında sınırlandırılmış, baskı altında, yalnız şıklarına 35 kişi 1'e yakın cevaplar vermişlerdir.

En çok vakit geçirdiği yer olarak 17 kişi (%48,6) oda cevabını verirken, 4 kişi (%11,4) bahçede, 10 kişi (%28,6), 4 kişi (%11,4) diğer cevabını vermiştir. Bu kurumda da en az kat mutfaklarında zaman geçirildiği kimsenin ihtiyaç hissetmediği cevabı alındı.

Neriman Çilingir Huzurevi kullanıcılarına kurumun fiziksel özellikleri hakkında sorulan sorularda Likert Ölçek Metodu kullanılmıştır.

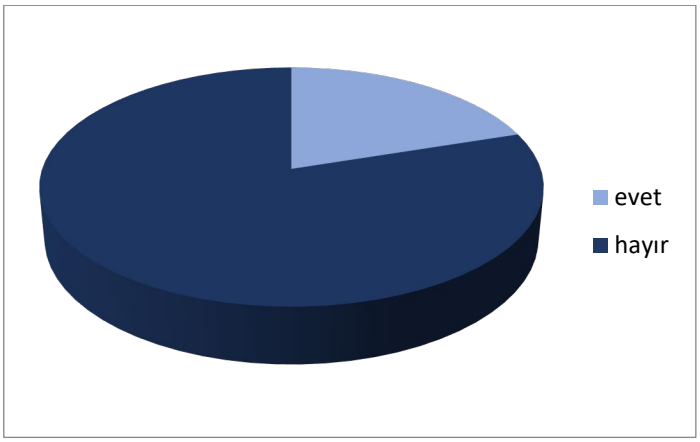
Odaların büyüklüğünden 19 kişi (%54,3) çok memnun olduğunu, 15 kişinin (%42,9) memnun olduğunu, 1 kişi ise yanında kalan arkadaşından ötürü hiç memnun olmadığını dile getirmiştir. Oda büyüklüğü ideal durumda olsa da çift kişilik odalarda kalan kullanıcılar, eğer imkanları olsa tek kişi kalmayı tercih edeceklerini dile getirmektedirler. Duvar renginden 22 kişi (%62,9) çok memnun, 11 kişi (%31,4) memnun ve 2 kişi (%5,7) odada çok fazla kalmadığı için fikri olmadığını ifade etmektedirler. Katlar arası ulaşımdan 17 kişi (%48,6) çok memnun olurken, 14 (%40,0) memnun, 1 kişi fikir sahibi değilken, 3 kişi (%8,6) çıkarken çok fazla yorulduğu için memnun olmadığı dile getirmektedir. 24 kişi (%68,6) yön bulma noktasında binayı karmaşık bulmazken, 9 kişi (%25,7) bu durumdan memnun, 1 kişi fikrim yok cevabı verirken, 1 kişi memnun olmadığını ve kafasının karıştığını söylemektedir. Sosyal mekânlar 21 kişi (%60,0) tarafından çok memnun olarak karşılanırken, 12 kişi (%34,3) memnun ve 2 kişi (%5,7) hiç ihtiyaç hissetmedikleri için fikri olmadığını ifade etmektedir. Zemin üzeri iki kattan oluşan kurumun kat sayısı 33 kişi tarafından memnuniyetle karşılanırken, 1 kişi fikrim yok, 1 kişi bu durumdan memnun olmadığını söylemektedir. 33 kişi binayı karmaşık bulmazken, yine 1 kişi fikrinin olmadığını ve 1 kişi binayı fazla karmaşık bulduğunu ifade etmektedir. Şehir merkezinden uzakta, ulaşım yönünden biraz sıkıntılı olan kurum için şehir içindeki konumundan 26 kişi (%74,3) çok memnunken, 9 kişi (%25,7) memnun olduğunu söylemektedir. Bu durumdan çıkan sonuçla kurumun şehir merkezine uzak olması herkes tarafından memnuniyetle karşılanan bir durum haline gelmektedir. Kurumun açık oturma alanları kurumda yaşayan herkes tarafından memnuniyetle karşılanmaktadır. Kurumun yıl içerisinde yapmış olduğu sosyalleşme amaçlı yapılan aktiviteleri 30 kişi tarafından tatmin edici bir hal alırken, 5 kişi bu tür aktivitelerle ilgilenmediği için fikrim yok cevabını vermektedir. Kaldıkları odaların iç aydınlığı herkes (%100) tarafından memnun karşılanan bir durumdur. Odanın iç dekorasyonun istedikleri şekilde değiştirebilen kurum sakinleri odanın mevcut halinden 34 kişi olarak memnun olurken, 1 kişi odaya sadece uyumak için geldiğinden kendisi için fark etmediğini bu sebeple

fikri olmadığı cevabını vermektedir. Binanın emniyet olanakları 35 kişi (%100) tarafından memnun kalınan bir konudur. Kurumun manzara yönelimi oldukça fazla olduğu halde manzaradan memnun olmayan 1 kişi ve günün büyük kısmını odada geçirmediği için manzarayla ilgilenmeyen 1 kişi vardır. Bunun yanında 33 kişi bu durumdan memnun olduğunu ifade etmiştir. Kurumun gayet temiz olduğu kullanıcılar tarafından da onaylanarak 35 kişi temizlik hizmetlerinden memnun olduklarını dile getirmektedir. Odaların güneş alması herkes tarafından beğenilen bir konu olmakla birlikte, bu durumun odanın ferahlığını da etkilediğini ve herkes tarafından (%100) memnun olunduğu sonucuna varılmaktadır. Oda arkadaşından yana sıkıntılı olan 1 kişi ses izolasyonu konusunda memnun olmadığını ve 2 kişi yine kurumda çok kalmadığı için fikri olmadığını ama 32 kişi bu durumdan gayet memnun olduğunu ve sıkıntı çekmediğini ifade etmektedir. Odanın yer döşemesi odada fazla vakit geçirmeyen 1 kişi tarafından yine fikri olmadığı cevabıyla tamamlanırken, 34 kişi döşemeden memnun olduğunu bildirmektedir. Bahçe büyüklüğü ve düzenlenmesi kurumu sadece gece konaklamak için kullanan 1 kişi tarafından fikri olmadığı cevabıyla kapanırken, 34 kişi gayet kullanışlı ve büyük bir bahçeleri olduğunu ve hem sportif hem de ekip biçmek ile ilgilenebildiklerini dile getirmektedirler. Farklı spor dallarını bir arada bulunduran aktivite odalarının durumu 2 kişi tarafından yetersiz bulunarak memnuniyetsiz kalınmıştır, odaları kullanmayan 3 kişi fikri olmadığını söylemektedir ve 30 kişi gayet memnun olduklarını ve güvenle kullanabildiklerini ifade etmektedirler.

Kullanıcılara kurum ile ilgili düşünceleri ve hissettikleri ile ilgili sorular yöneltilmiştir. “odanda mutlu musun?” sorusuna 25 kişi (%71,4) her zaman cevabı verirken, 5 kişi (%14,3) çoğunlukla, 3 kişi (%8,6) ara sıra, 2 kişi (%5,7) çok az cevabını vermiştir. Duvar rengini kendi isteğine göre değiştirilebildiği kurumda, kendi tercihi olduğunu söyleyen 19 kişi (%54,3) her zaman cevabını, 5 kişi (%14,3) çoğunlukla ve 1’er kişi (%2,9) ara sıra ve çoğunlukla cevabını verirken, 9 kişi (%25,7) hiçbir zaman cevabını vermiştir. Kurum 2 ve tek kişilik odalardan oluşurken, demirbaş olarak kurumun tahsis ettiği taşınmaz eşyalar vardır ve bu eşyalar kişinin tercihine göre oda içerisinde konumlandırılabilir. Oda dekorasyonu 21 kişi için (%60,0) her zaman kendi tercihi olurken, 8 kişi için (%22,9) çoğunlukla, 2 kişi için (%5,7) ara sıra ve 4 kişi için (%11,4) hiçbir zaman kendi tercihi olmamıştır. Odaların bazılarının 2’şer kişilik olması mahremiyeti sağlama noktasında kişileri biraz zora sokmakta olduğu gözlemlenmiştir. Buna rağmen 26 kişi (%74,3) her zaman mahremiyetini sağlayabiliyorken, 7 kişi

(%20,0) çoğunlukla, 1'er kişi (%2,9) ara sıra ve hiçbir zaman cevaplarını vermiştir. Sosyal mekânlar mahremiyet için özel çaba sarf edilmesi gereken alanlar olmadığı kurum içerisinde kişilerce kayıt altına alınmıştır ve 27 kişi (%77,1) her zaman sağlayabildiğini dile getirirken, 7 kişi (%20,0) çoğunlukla ve 1 kişi (%2,9) ara sıra cevabını vermiştir. Kurumu benimsemiş olmasını değerlendirmek amacıyla sorulan kendine ait hissettiği alanlar sorusuna 16 kişi (%45,7) her zaman, 5 kişi (%14,3) çoğunlukla, 2 kişi (%5,7) ara sıra, 4 kişi (%11,4) ve 8 kişi (%22,9) hiçbir zaman cevabını vermiştir. Yapılan görüşmelerden anladığım kadarıyla kurum içerisindeki ilişkiler gerek cinsiyet, gerek eğitim durumlarına göre farklılık gösterebiliyor. 21 kişi (%60,0) her zaman arkadaşlarıyla anlaşabiliyorken, 7 kişi (%20,0) bunu çoğunlukla, 3 kişi (%8,6) ara sıra ve 4 kişi (%11,4) çok az bunu başarabiliyor. Çok fazla güvenin olmadığı gözlemlenen huzurevinde, sırlarını paylaşım noktasında 16 kişi her zaman paylaşabiliyorken, 1 kişi çoğunlukla olduğunu ve 3 kişi ara sıra, 2 kişi çok az ve 13 kişi hiçbir zaman cevabıyla kayıtlara geçmiştir. Kuruma adapte olmuş, kurumu benimsemiş 23 kişi (%65,7) her zaman kuruma ait olduğunu söylerken, 5 kişi (%14,3) çoğunlukla, 3 kişi (%8,6) ara sıra, 1 kişi (%2,9) çok az ve 3 kişi (%8,6) hiçbir zaman cevaplarını vermişlerdir. Ankete katılan kişilerin büyük çoğunluğu ait hissetme durumunu çalışanların kolaylaştırdığını paylaşmışlardır.

35 kişi ile yapılmış bu çalışmada, 28 kişi kurumdan ayrılmak istemezken, 7 kişi imkânları olsa kurumda kalmak istemediklerini ifade etmişlerdir.

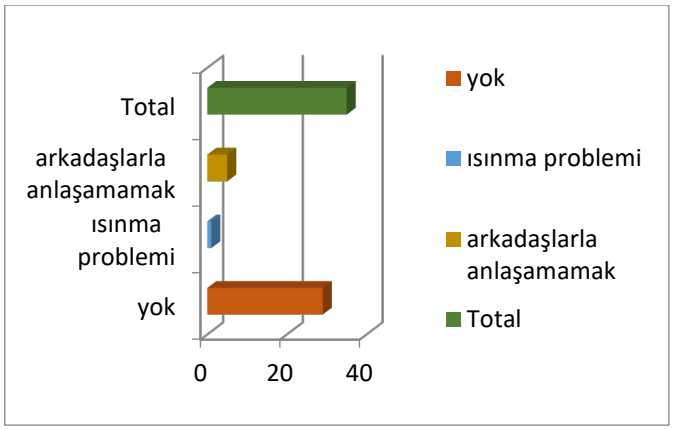
Şekil 4.19. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kullanıcıların kurumdan ayrılma isteği.

Kurumdan ayırılırsa üzülecek olan 20 kişinin yanında, 15 kişi üzülmeyeceğini dile getirmiştir.

Kurum içerisinde rutin aktivitelerin ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığı sorusuna 33 kişi (%94,3) evet karşılıyor cevabı verirken, 2 kişi (%5,7) yetersiz olduğunu dile getirmiştir.

Kullanıcılara kurum içerisinde bazı mekânları kullanırken zorlanıp zorlanmadıkları sorulduğunda merdivenleri kullanırken 6 kişi zorlandığını, 29 kişi zorlanmadığını ifade etmiştir. Yemekhaneyi kullanırken hiç kimse zorlanmadığını ve fazlasıyla rahat ettiklerini söylediler. Sosyal mekânları kullanmayan 1 kişi fikrim yok derken, yürümekte zorlanan 1 kişi zorlandığını dile getirdi ve 33 kişi zorlanmadan bu alanları kullanabildiklerini bildirdiler. Banyo yapmakta güçlük çeken 1 kullanıcı odasında, banyo ve tuvalette zorlandığını ifade ederken, 35 kişi hiç zorlanmadan bu mekânlarda vakit geçirebildiğini ifade etti. Kat mutfaklarını pek kullanmadıklarını tekrar dile getiren kullanıcılar bu mekânı kullanacak olsalar da zorlanmayacaklarını söylediler.

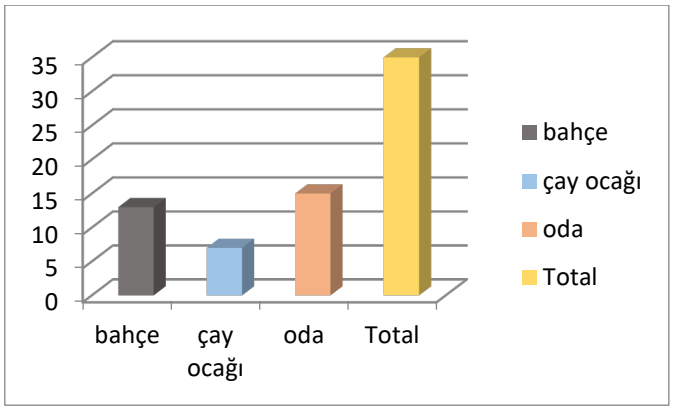
Kullanıcılara sorulan açık uçlu sorularda, kullanıcıyı rahatsız eden şeyler sorulduğunda 29 kişi (%82,9) bir sıkıntılarının olmadığını, 1 kişi (%2,9) ısınma problemi olduğunu ve 5 kişi (%14,3) arkadaşlarıyla anlaşmakta problem yaşadığı cevaplarını vermişlerdir.

Şekil 4.20. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi kullanıcıların rahatsız olduğu şeyler.

Huzurevinin büyük çoğunluğu (26 kişi) çay ocağını buluşma noktası olarak yer edinmişken, 9 kişi TV odasında buluştuklarını bildirmiştir.

Kullanıcıların en çok kullandıkları mekânlar sorulduğunda, 13 kişi (%37,1) bahçe, 7 kişi (%20,0) çay ocağı ve 15 kişi (%42,9) oda cevabını vermiştir.

Şekil 4.21. Düzce Neriman Çilingir Huzurevi en çok kullanılan mekânlar.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşlanma ile birlikte kişide yavaşlama, kemiklerde bükülme, işlev kaybı gibi etkilerin olabileceği araştırma boyunca ifade edilmeye çalışılmaktadır (Bölükbaş, N. ve Arslan, H. 2003). Yaşlanma, her kişinin en nihayetinde yaşayacağı bir dönemdir. Bu sebepledir ki; yaşlılığı belli bir yaş dönemi olarak adlandırmak yanlış olabilir (Alkan, M.). Geçmişten günümüze kadar, bütün kültürlerde yaşlılık sorunları toplumsal, kültürel ve ekonomik durumlara göre araştırılmış ve çözümler üretilmiştir. Fakat gelinen dönemde yaşlılıkla ile ilgili başka sorunların gündeme geldiği gözlemlenmektedir. Günümüzde değişen dengeler aileleri daha küçük yapılarda yaşamaya itmiştir. Yaşam şartlarıyla alakalı olarak kadının çalışmaya başlaması yaşlıları evlerde yalnız bırakmaya sebebiyet vermiştir. Bu nedenle yaşlılar yalnız kalmamak sebebiyle huzurevlerini tercih etmektedirler (Alkan, 2008).

Araştırmanın birinci ve ikinci bölümde geçmiş yıllardan bugüne kadar artarak çoğalmış olan yaşlıları, onların ihtiyaçlarını, duygularını, gereksinimlerini araştırarak tasarlanacak binalar için ne kadar önemli olduğu önemi belirtilmiş, üçüncü bölümde örnek olarak seçilmiş kurumlar içerisinde yapılmış olan anket ve mülakat çalışmalarıyla kurumların var olan hallerinin artı ve eksileri ortaya çıkarılmıştır.

Benim araştırmamda bu özellikler birlikte kişiler bulundukları yeri nasıl değerlendiriyor, gereksinimleri neler, problemleri neler, fiziksel özelliklerinin neler olduğunu ortaya çıkararak bundan sonra yapılacak olan tasarımlara ışık tutmaktır. Araştırma konusu olan huzurevlerinde yaşlılar bulundukları konumdan gayet memnun olduklarına ulaşılmıştır. Kullanıcılar yapmış oldukları mekânsal düzenlemeler ile aidiyetlerini kendi imkânlarıyla sağlayarak gerek mecburen, gerek isteyerek bu durumu olumlu halde gerçekleştirmişlerdir. Gereksinim duydukları manevi ihtiyaçları kurum tarafından karşılanırken, binaların fiziksel olarak yetersizlikleri gözlemlenmiştir. Bakanlığın mevzuatında olan bütün kriterlere uyan araştırma konusu iki kurum da kullanıcıların ihtiyaçlarının bazı kısımlarını karşılamamaktadır.

Araştırmaya konu olan Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi önceden çocuk esirgeme kurumu ve huzurevi olarak kullanılırken, 2014 yılında yalnızca huzurevi olarak hizmet

verme kararı verilerek yapılan tadilatta odalar yalnızca tek kişiye hizmet edecek şekilde ayrılmıştır. Yapılan mülakatlar neticesinde kullanıcılar kurumun son halinde fazlasıyla memnun durumdadırlar. Kullanıcılar, kendisine ait olan bir dolap, kilim, halı, tablo, fotoğraf, televizyon, yatak örtüsü gibi eşyalarla odasını bir nebze eve dönüştürmüşler ve kurum yetkilileri de bu durumu anlayışla karşılamaktadırlar. Kullanıcıların arasında kuruma gelmeden daha iyi ve daha kötü şartlarda yaşayan kişiler mevcuttur. Fakat bütün kullanıcılar imkanları dahilinde odasını kişiselleştirmiş ve bu durumu avantaj olarak görmektedirler. Yapılan görüşmeler sonucunda, kadın ve erkek katı olarak ayrılmış olan kurumda, kullanıcılar durumdan gayet memnun olduklarını, daha rahat yaşayabildiklerini ifade etmişlerdir.

Diğer örnek olan Düzce Neriman Çilingir Huzurevi tek ve çift kişilik odalardan oluşmaktadır. Tek kişilik odalardan memnun olan kullanıcılar sosyalleşmek istediklerinde ortak alanı kullanmaktadırlar. Bu şekilde mahremiyetlerini en üst seviyede tutabildiklerini dile getirdiler. Çift kişilik odalarda ikamet eden evli çiftler durumdan memnun iken, yanında arkadaş ile kalmak durumunda kalan kullanıcılar, tek kişilik odalarda kalma imkanlar olsa değerlendireceklerini dile getirdiler. Odasında fazla vakit geçirmeyen kullanıcılar için bu durum fazla bir sıkıntı teşkil etmemektedir. Tek kişilik odalarda kalan kullanıcılar kişisel eşyalarını getirip odasını gönüllerinde düzme imkanı bulmuşken, çift kilik odalar için bu durum sınırlıdır. Fakat karşılıklı anlaşarak kullanıcılar kişisel eşyalarından bir parça odasında konumlandırmışlardır. Bu durum aidiyetlerini etkilemektedir.

Her iki huzurevi büyük bir bahçeye sahiptir ve bu durum kullanıcılar tarafından bir avantaj olarak görülmektedir. Kimisi bahçe edinip ekip biçme işleriyle ilgilenirken, kimisi temiz havanın tadını çıkarıyor, spor aletlerinden faydalanmakta ve sosyalleşmektedir.

Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevi şehrin merkezinde konumlandırılmıştır. Bu durumun aktif bir yaşam süren yaşlı bireyler için memnuniyet veren bir durum olduğunu yapılan mülakatlar neticesinde öğrenmiş bulunmaktayım. Günlük hayatın koşturmacası içinde olmak, kalabalık görmek, insanlarla iletişim halinde olmak yaşlı kullanıcıları mutlu etmektedir. Düzce Neriman Çilingir Huzuruevi, şehrin kalabalığından uzak, sessiz bir alanda konumlanmış durumdadır. Kullanıcılar bu durumdan da memnun iken, günü sıklıkla şehir merkezinde geçiren kullanıcılar kendilerine verilmiş ücretsiz kartlar ile otobüs kullanarak merkeze ulaşım sağladıklarını ifade ederken bu durumun sorun teşkil

etmediğini dile getirmektedirler.

Yaşlılık kurumlarının dizaynı sırasında yalnızca fiziksel ve yapısal özellikler dikkate alınmamalıdır. Kullanıcının psikolojik ve sosyal ihtiyaçları da tasarımda aktif rol oynamalıdır.

Araştırma ve araştrma sürecinde incelenilen tezler neticesinde, yaşlı kurumlarının az katlı, insan ölçeği dikkate alınarak, olabildiğine geniş açık alanlı, sosyal aktiviteleri sık ve esnetilebilir olması gerekmektedir. Kişiler kendilerine ait alanlarda yalnız fakat sosyalleşmek istediklerinde kalabalıkta vakit geçirmek istemektedirler.

Akademisyenlerin, bu hizmeti verenlerin, sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin, gönüllü bağımsız kimselerin araştırarak ve tecrübe ederek ortaya koydukları huzurevleri yapıları az katlı, geniş hareket alanlı, huzurun bol olduğu, yeşilin doyasıya görüldüğü alanlar olması gerektiği çıkarılmıştır. Eylül 2006 basımlı Yaşlılara Sunulan Sosyal Hizmetlerin Değerlendirilmesi kitabında ideal huzurevi modelinin kent merkezlerinde ise, bahçeli dairelerden oluşan, 50-60 kişi kapasitesi ile hizmet veren; mahalle aralarında inşa edilmiş ise, içerisinde mutfak, banyo ve tuvaletin bulunduğu, kısacası her ihtiyacını odasında çıkmadan karşılayabileceği, 6-7 kişilik birimlerden oluşmasıyla sağlanabileceği ifade edilmiştir. Bu binalarda yaşlıların kişisel alanının, egemenlik alanının ve savunulan alanının oluşturulması, seçilen renklerin sıcaklığı, kendini ait hissederek ev sıcaklığını yakalaması için önemi olduğu bu kitaptan çıkarılmıştır. İdeal huzurevlerinde temizlik, devamlı ve programlı olarak yapılmalıdır. Temizlik ile ilgilenen personel yaşlı ve yaşlı psikolojisiyle alakalı olarak bilgilendirilmelidir. Personel sayısı yeterli olmalıdır. Aynı zamanda mutfak personeli de gerekli bilgilendirmeler ışığında ilerlemelidir. Bütün yaşlıların yiyebileceği özel menüler çıkarılmalıdır.

Ünlü (1998), kişisel mekânın mimari tasarım boyutunun en önemli ilkesi olduğunu ifade eder. Bu durum mekânların tasarlanmasında etkisini gösterir ve mimari kalıplardaki sosyal etkileşimi cesaretlendirir. Kişiselleşme olgusunun zayıflaması halinde, mekânlar monotonlaşmaya, sıkıcı olmaya ve boş mekânların oluşumuna sebebiyet vererek, sosyal etkileşimi zayıflatmaktadır.

Bu durum huzurevlerinin tasarlanmasında da geçerlidir. İç ve dış eylemlerin durumlarına ve zamana dayanan sosyal etkileşim ve kişiselleşme tasarım sürecine etki eden faktörlerdendir. Sabit mobilyalar, sabit sosyalleşme alanları sebebiyle huzurevi

sakinleri kendini o mekânlara ait hissedemez, benliklerini gösteremezler. Belirli bir yaşa gelmiş kimseler, ait olmak, kendilerini yansıtmak, mutlu olabilmek isterler. Mekânın onları mecbur bırakması istemedikleri bir durumdur.

Tez araştırmasında incelemiş olduğum referanslardan çıkardığım sonuçlar;

- Huzurevlerinde kişilere özel alan tipleri oluşturmak
- Değişmekte olan durumlara bağlı olarak, ihtiyaca bağlı sosyal programlar oluşturmak
- Yaşlıların mevcutta kullandıkları sosyal mekânların büyüklükleri ile yapılabilecek en uygun şekilde kullanmak ve ihtiyaç duyulan ölçüleri ortaya koymak
- Yurtiçi ve yurtdışı huzurevleri araştırılarak kullanıcıların kendilerini daha mutlu, huzurlu, yeterli hissedecekleri çözümler ortaya koymak
- İç mekânlar kadar dış mekânları da önemli tutarak kullanıcı-çevre ilişkisi üzerine öneriler getirmek
- Yaşlı bakımı ile ilgili kurumların sayılarını ve niteliklerini artırmaya yardımcı olmak
- Mekân donatılarını yaşlıyı düşünen şekilde tasarımlara yardımcı olacak şekilde olmasına dikkat etmek
- Yaşlıyı kendi evinde hissettirecek tasarımlar ortaya çıkarmaktır.

Huzurevleri yaşlı yakınlara bakılamayıp, onları atıp unutacağımız mekânlar değildir ve bu mekânları da yaşanabilir hale getirebilmek mümkündür. Buralar yaşlıların eğlendiği, sosyalleştiği, yalnız kalmadığı, mutlu olduğu, moral bulduğu mekânlar haline gelmesi arzu edilen bir durumdur. Elde edilen sayısal veriler doğrultusunda, gün geçtikçe artan yaşlı nüfusun gelecekte problem teşkil edecek olması öngörülen bir durumdur ve önlemleri şimdiden alınmalıdır. Hem yaşlılar için hem de onlara bakanlar için mutlu bir yaşam sunulmalıdır.

Tez boyunca araştırılan konulardan yaşlıların ihtiyaçlarına yönelik faktörlerin göz önünde bulundurularak tasarımlara yansıması ve sayılarının artması önemlidir. Mekân yalnız başına düşünülemez, kullanıcı mekâna anlam katar ve bu nedenle mekânda kullanıcı için çözümler bulmak kaçınılmazdır. Bu araştırmadan hareketle huzurevleri için mimarlar, psikologlar, şehir-bölge plancıları, sosyologlar, doktorlar birlikte çalışmalı ve daha yaşanabilir tasarımlar ortaya çıkarmalıdırlar.

Tez kapsamında sosyal alanlar, koridorlar, yemekhaneler, kısacası kurum içerisinde kullanıcının vakit geçirdiği bütün alanlar incelenmiştir. Bu araştırma iki farklı şehirde yapılarak kişilerin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik farklılıklarıyla değişen mekanlara dikkat edilmiştir. Her iki kurumda da kişilerim mahremiyet ve aidiyetleri tamamen sağlanabildikten sonra diğer ihtiyaçlar hemen hemen aynı düzeyde ve olan imkanlarla karşılanabilir durumdadır.

Bu tez çalışması örnek sayısı artırılarak, başka amaçla kullanılırken dönüştürülmüş, daha yüksek katlı binalarda ve kalabalık şehirlerde yapılarak tezde ulaşılmış veriler güçlendirilebilir ve genişletilebilir.

En nihayetinde, tezde ortaya konulan tüm bilgilerin yeni tasarımlara ışık tutması amaçlanmıştır.

6. KAYNAKLAR

Adak, N. (2003). Yaşlıların Gayri Resmi Bakıcıları Kadınlar. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2(6), 81-90.

Akdemir, N. (1997). *Hemşirelik Bakımı*. Ankara: Ankara Birliği Yayını.

Akan, E. (2017). 'Yaşlılık kurumlarında yaşlı mekansal davranış ve bilişimin mekansal dizin bağlamında irdelenmesi', Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Al-Ansari, M.S. & Mokdad, M. (2015). Elderly anthropometrics for ergonomic purposes. *Journal of Educational & Psychological Sciences*, 16(1), 605-632.

Alkan, M, (2008). 'Kullanıcı faktörlerinin huzurevi tasarımına etkisinin incelenmesi'. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Alptekin, D. (2011). 'Toplumsal aidiyet ve gençlik: üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma', Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, Türkiye.

Altan, İ. (2017). *Mimarlıkta Mekan Kavramı*. Ofis 2005 Yayınevi.

Altman, I. (1975). *Environment and Social Behavior: Privacy, Personal Space, Territory and Crowding Monterey*. California.

Amin, A. (2002). *Enthnicity and the Multicultural City: Living With Diversity, Environment and Planning*. A (22), 959-980.

Arayıcı, O. (2015). *Mekân ve tasarım üzerine tanımlar*. İstanbul: Ege Basım.

Ashihara, Y. (1981). *Exterior design in architecture*. Van Nostrand Reinhold Company: USA.

Aslanoğlu, R. (1998). *Kent, kimlik ve küreselleşme: Bursa*. Bursa: Asa Kitapevi.

Aslantaş, H. & Ergin, F. (2011). 50-65 Yaş arası bireylerde yalnızlık, depresyon, sosyal destek ve etki eden faktörler. *Türk Geriatri Dergisi*.

Arun, Ö. & Kandemir Arun, B. (2011).Türkiye'de yaşlı kadının en büyük sorunu: dulluk. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 10(4), 1515 -1527.

Aydınlı, S. (1986). '*Mekânsal değerlendirmede algısal yargılara dayalı bir model*' Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Bachelard, G. (1996). *Mekanın Politikası*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Baker, J. (1986). *The Role of the Environment in Marketing Services: The consumer perspective, Integrating for Competitive Advatage*. American Marketing Association, Chicago, (ss.79-84).

Başar, D. (2008). 'Mimarlıkta toplumsal mekân farkındalığı yaratmanın çevresel uyum ortamı oluşturmadaki rolü'. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Bayrak, F. (2018). 'Yaşlılık olgusuna sosyolojik bir yaklaşım'. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniveritesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, Türkiye.

Berberoğlu, Ö. (2010). 'Algı, sınır, kişisel alan kavramları ve hastane tasarımı'. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Beyazıtlıoğlu, B. (2009). *İnsan-mekân iletişimi*. İstanbul: Edumar Eğitim Market.

Bilgin, N. (1994). *Sosyal bilimler kavşağında kimlik sorunu*. İstanbul: Ege Yayınları.

Bölükbaş, N. & Arslan, H. (2003). Huzurevinde kalan yaşlıların psikososyal yönlerinin incelenmesi, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi. *Düşünen Adam Dergisi*.

Brocata, E. D. (2006). '*Place attachment: an investigation of environments and outcomes in service content'*. Unpublihed Doctoral Thesis, The University of Texas. Arlington, Texas.

Canatan, A. (2009). *Sosyal Yönleriyle Yaşlılık*. Ankara: Palme Yayıncılık.

Calhoun, J. B. (1962). *Population Density and Social Pathology*. Scientific American.

Ching, F. D. K. (1979). *Mimarlık Biçim, Mekân ve Düzen*.

Churchill, W. S. (1943). *Speech in the meeting in the house of lords*. 28 October.

Damon, A. & Stoudt, H.W. (1963). *The functional anthropometry of old men*. Human Factors. 5 (5), 483-491.

Dawal, S. Z. M., İsmail, Z., Yusuf, K., Abdul-Rashid, S. H., Shalahim, N. S. M., Abdullah, N. S. & Kamil, N. S. M. (2015). *Determination of the significant anthropometry dimensions for user-friendly designs of domestic furniture and appliances - experience from a study in Malaysia*. Measurement (59), 205-215.

Demir, G. & Bolat, S. (2017). Çerkezler'de kimlik ve hidayet. İçinde *Sosyoloji Konferansları*, (ss.1-42).

Demirel, S. (2004). Yaşlılık ve yaşlı ayrımcılığı. *Türk Geriatri Dergisi*, 7 (4), 225-230.

Deniz Başar, D (2008). *Mimarlıkta toplumsal mekân farkındalığı yaratmanın çevresel uyum ortamı oluşturmadaki rolü*. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Dovey, K. (1985). *Home and homelessness: Introduction*. New York: Plenum Press. 18-21.

Edgü, E. (2003). 'Konut tercihlerinin mekansal dizin ve mekansal davranış parametreleri ile ilişkisi'. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Ergun, D. (2000). *Kimlikler kıskacında ulusal kişilik*. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

Erman, Onur (2017). Mekânsal komşuluk kavramı üzerinden mimari mekân analizi. *Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 165-176.

Evans, G. W. & McCoy, J. M. (1998). When buildings don't work: the role of architecture in human health. *Journal of Environmental Psychology*, 85-94.

Fedai, Ö. (2009). Ziya Osman Saba ve Sabri Esat Siyavuşgil'in şiirlerinde hidayet duygusu ve mekan düşüncesi, *İnternational Periodical for the Languages, Literature and history of Turkish or Turkic*, Volume q/8.

Fiedler, M. (2007). *Older people and public transport*. Challenges and Chances of an Ageing Society. Köln: EMTA.

Fozard, J.L. (1981). *Person-environment relationships in adulthood: Implications for human factors engineering*. Human Factors, 23, 7–27.

Fredericson, L. M. & Anderson, D. H. (1999). A qualitative exploration of the wildernesse experiences as a source of spiritual inspiration. *Journal of Environmental Psychology*, 19 (1), 21 – 39.

Girgin, Ü. H. (2018). Gelenekten postmoderne kimlik inşa süreci ve yeni medya: Facebook örneği. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3 (5), 202-230.

Goodrich, R. (1986). *The perceived office. The office environments as experienced by its users*. New York: Van Nostrand. Reinhold.

Gönen, E., Kalınkara, V. & Özgen, Ö. (1991). *Anthropometry of Turkish women*. Applied Ergonomics, 22 (6), 409-411.

Göregenli, M. (2019). *Çevre psikolojisi: insan mekân ilişkileri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Güleç, C. (2002). *İnsana yolculuk yaşam-psikoteropiles–siyaset*. Ankara: HYB Yayıncılık.

Gülpınar, G. (2003). '*Türkiye'de yaşlıların konut sorunu ve yaşlılar için özel konut tasarım gereksinimleri üzerine bir inceleme'*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, Türkiye,

Gür, Ş. (1996). *Mekân örgütlenmesi*. Trabzon: Gür Yayıncılık.

Gür, Ş. Ö. (2000). *Konut kültürü*, İstanbul: YBM Yayınları.

Hakan, M. (1995). Kimlik nedir?, kimlik tartışmaları ve etnik mesele. *Türkiye Günlüğü Dergisi*, 33, Ankara. Cedit Yayınları, s.146-149.

Hall, E. T. (1996). *The hidden dimension*. New York: Doubleday & Company.

Harel, Z. (1981). Quality of care, congruence and well-being among institationalized aged , *The Gerontologist*, 21 (5), 523 – 531.

Ilgın, C. (2005). 'Konut çevrelerinde göç/aidiyet ilişkisinin belirlenmesi için model: Berlin/Kreuzberg örneği'. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

İçli, G. (2008). Yaşlılar ve yetişkin çocuklar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, (1), 29-38.

İzgi, U. (1999). *Mimarlıkta Süreç Kavramlar-İlişkiler*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Kahraman, M. D. (2014). İnsan ihtiyaçları ve mekansal elverişlilik kavramları perspektifinde yaşanırlık olgusu ve mekansal kalite, *TMMOB Şehir Plancıları Odası*, 24(2), 74-84.

Kalınkara, V. (1990). 'Yaşlı kadınlarda antropometrik veri-mutfak donanımı ilişkisi üzerinde bir araştırma'. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.

Kalınkara, V. & Gönen, E. (1992). The relation between anthropometric measurements of elderly women and work heights in kitchen. *Journal for Housing Science and Its Applications*, 16 (3), 189-196.

Kalınkara, V. (2010). Yaşlı bireyler için yaşam çerçevesinin ergonomik tasarımı. *Yaşlı Araştırma Sorunları Araştırma Dergisi*, (1), 54-64.

Kalkan, M. (2008). *Yaşlılık: tanımı, sınıflandırılması ve genel bilgiler psikolojik, sosyal ve bedensel açıdan yaşlılık*. Pegem Akademi Yayınları.

Kant, İ. (1971). *Saf aklın kritiği*. İnkılap Yayınevi.

Karacakaya, F. (2010). Huzurevinde kalan yaşlıların hayata bakış açıları ve gelecekle ilgili beklentileri, *Aile ve Toplum Dergisi*, 11 (6).

Kaygusuz, C. (2008). *Yaşlılık Kuramları*. Ankara: Pegem Yayınları.

Kazancıoğlu, B. (2002). 'Mimari mekân ve kişisel mekan arasındaki uyumun bir park üzerinde denetlenmesi'. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, Türkiye.

Koffka, K. (2001). *Principles of Gestalt psychology*. Rout Ledge: London.

Konuk, M. & Kaya, A. (2018), Huzurevleri ve tasarım ölçütlerinin iredelenmesi: Bolu ve Düzce örnekleri. *TYKE Ulusal/Hakemli eDergi*.

Korkmaz, N. (2014), *Türkiye'de yaşlılık ve sosyal politika-yaşlılık politikadan ayrı düşünülebilir mi? küreselleşme ve yaşlılık eleştirel gerontolojiye giriş*. Ankara: Ütopya Yayınları.

Kothiyal, K. & Tettey, S. (2001). Anthropometry for design for the elderly. *Journal of Occupational Safety and Ergonomics*, 7 (1), 15-34.

Köroğlu, C. Z. & Köroğlu, M. A. (2015). Mekânın dönüşümü ve yaşlılık üzerine; kentleşme ve yaşlılık olgusu. *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 8 (41).

Kurt, G., Beyaztaş, F. Y. & Erkol, Z. E. (2006). Yaşlıların sorunları ve yaşam memnuniyeti. *Adli Tıp Dergisi*. 24 (2), 32-39.

Kuşat, A. (2003). Bir değerler sistemi olarak kimlik duygusu ve Atatürk, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 45-61.

Kutlu, R. (2011). *İstanbul Kıyı Mimarisinin Görsel Matris üzerinden Kimlik İncelenmesi*. Yükseköğretim Akademik Arşiv Projesi, İstanbul, Türkiye.

Lang, J. T. (1987). *Creating architectural theory: the role of the behavioral sciences in environmental design*. New York: van Nolstrand Reinhold Company.

Lang, P. J. (1977). *İmagery in theropy: an information processing analysis of fear, behavior theraphy*, 8, 888-894.

Lawson, B. (2001). *The Language of Space*. Great Britain: Architectural Press.

Lee, R. M. & Robbins, S. B. (1998). The relationship between social connectedness and anxiety, self-esteem, and social identitiy. *Journal of Counseling Psychology*, 45(3), 338-345.

LIittle, B. K. (1987). *Personality and environment handbook of environmental psychology,* New York: John Wiley.

Madanipour, A. (2003). *Public and private space of the city*, London and New York: Routledge.

Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. Harper and Row: New York.

Milligan, M. J. (1998). Interactional past and potential: the social construction of place attachment. *Symbolic Interaction*, 21(1),1-33.

Midilli Sarı, R. (2009). 'Türkiye'deki huzurevlerinde mekânsal yaşam kalitesinin irdelenmesi'. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, Türkiye.

Minibaş Poussard, J. & Bastounis, M. (2008*). Kimlik ve sosyal temsiller: içimizdeki eziklik, sen benim kim olduğumu biliyor musun? / toplumsal yaşamda kimlik izdüşümleri*, Hil Yayın, 13-40.

Moore, G. T. (1985), *Environment and behavior research in N. America: history, development and future prospects*. Handbook of Environmental Physchology, New York: Willey.

Mumcu Uçar, Ö. & Özsoy, A. (2006). Sınır Kavramına Mekânsal Bir Yaklaşım. Bahçelievler Örneği, *İTÜ dergi / A Mimarlık, Planlama, Tasarım*, 5 (2) , 1.

Nahcivan, N., Demirezen, E. & Erdoğan, S. (1999). Birinci basamakta yaşlılarda depresyon ve ilişkili faktörler: sosyo demografik özellikler. *Ulusal Psikiyatri Kongre Yayını*.

Narberg-Schulz, C. (1971). *Existence, space and architecture*. Praeger Publishers: Great Britain.

Oğuz, D., Çakçı, I., Sevimli, G. & Özgür, Ş. (2010). Yaşlı bakım evinde dış mekan tasarımı, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, Ankara, 23-33.

Özkan, G. (1997). 'Yaşlı yurtları planlama ilkeleri üzerine bir araştırma'. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Pinto, M. R., De Medici, S., Van Sant, C., Bianchi, A., Ziotnicki, A., & Napoli, C. (2000). *Ergonomics, gerontechnology and design for the home environment*. Yaşlı Kullanıcı Odaklı Mekân Tasarımı. 31, 317-322.

Pretty, G. H., Chipuer, H. M. & Bramston, P. (2003). Sense of place amongst adolescents and adults in two rural Australian Towns: The discriminating Features of place attachment, sense of community and place dependence in relation of place identity. *Journal of Environmental Psychology*, 23, 273-287.

Prost, A. (1987). Frontieres et espaces du prive (Baundaries and spaces of private life). *Histoire De La Vie Privee*, Paris: Sevil, 13-154.

Rapaport, A. (1990). *The Meaning of Building Environment*. Tucson: The University of Arizona Press.

Rrspaport, A. (1997). *Human aspects of urban form: towards a-man-environment approach to urban form and design*. Pergamon Press: Great Britain, 31-38.

Roberts, D. F. (1960). *Functional anthropometry of elderly women*. Ergonomics, 4, 321- 327.

Rosnah, M.Y., Rashid, S.N.S.A, Hamid, T. A., Goh, S.C.L. & Rizal, R. M. (2005). Anthropometric dimensions of older Malaysians: Towards designing an ergonomically friendly home environment for the elderly*, Gerontech journal*, 3 (4), 196.

Sarı, E. (2013). 'Edirne merkezinde ev ortamında yaşayan 65 yaş ve üstü yaşlılarda yaşam kalitesi'. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitsi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne, Türkiye.

Smith, P. (2005). *Kültürel kuram*. İstanbul: Babil Yayınları.

Sommer, R. (1969). *Personal space the behavioral basis of garden city*. New York.

Sözen, E. (1995). Kimlik kavramının yeniden tanımlanması. *Kimlik Tartışmaları ve Etnik Mesele Türkiye Günlüğü Dergisi*, 33, 111-116.

Stea, D. (1970). *Environmental psychology: men & his pPhtsical setting: space, territory & human movements*. Rinehart and Winston: New York.

Stevens, A. (1999). *Jung*. İstanbul: Kaktüs Yayınları.

Stoudt, H. W. (1981). *The anthropometry of the elderly*. Human Factors, 1, 29-37.

Synder, C. (1994). *The psychology of hope*. New York.

Şahin, H. (2015). 'Yaşlılık algısı ve yaşlılara sunulan kurumsa hizmetler farkındalığı üzerine bir inceleme: Erzurum ili örneği'. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.

Şimşekkan, G. (2006). '*Industrial product design for elderly people in interior spaces'*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İzmir, Türkiye.

Tezcan, S. & Seçkiner, P. (2012). Türkiye'de demografik değişim; yaşlılık perspektifi, *Halk Sağlığı Uzmanları Derneği*.

Tok, N. (2003). *Kültür, kimlik ve siyaset, kültüre ilişkin meseleler için kimlik temelli bir yaklaşım*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Tuan, F. (1977). *Space and place: the perspective of experience*. University of Minnesoto Press.

Tufan, İ. (2003). *Modernleşen Türkiye'de yaşlılık ve yaşlanmak: yaşlanmanın sosyolojisi*. Anahtar Kitaplar Yayınevi.

Tufan, İ. (2002). *Antik çağdan günümüze yaşlılık*. İstanbul: Aykırı Yayıncılık.

Tufan, İ. (2014). *Türkiye'de yaşlılığın yapısal değişimi*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Tunçok, M. (2010). 'Kişisel mekân mimari temsillerin 1990 sonrası yeni Türk sinemasında seçilmiş filmler üzerinden denetlenmesi'. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Tümerdam, Y. (1992). *Halk Sağlığı II. Toplum Hekimliği*, İstanbul: İ. Ü. Yayınları.

Ünlü, A. (1998). *Çevresel Tasarımda İlk Kavramlar*. İstanbul.

Ward, J. S. & Kirk, N. S. (1967). *Anthropometry of elderly women.* Ergonomics, 1, 17-24.

Wells, M. (2000). Office Clutter of Meaningful Personal Displays: The rol of Office personalization in employee and organizational well-being. *Journal of Environmental Psychology.* 20, 239-225.

Westin, A. (1970). *Privacy and freedom*. New York: Ballantine.

Williams, K., Shore, W., Jwe Grahe, S. E. (1998). The silent treatment : perceptions ot its behaviors and associated feelings. *Group Processes and Intergroup Relations*, Vol1.

Yalçın, M. (2008). 'İnsan–çevre etkileşimi kapsamında yemek yeme merkezlerinin kimlik oluşumundaki belirleyiciler'. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara, Türkiye.

Yaşlılara Sunulan Hizmetlerin Değerlendirilmesi, Eylül, (2006).

Yıldırım Erniş, İ. (2012). 'Fiziksel elemanların yüzer yapılarda mekân algısına olan etkileri: çevre ve insan davranış ilişkisi bağlamında irdelenmesi'. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.

Yörükhan, T. (2012). *Sosyolojik ve sosyal psikolojik görüş açısıyla şehir, konut mahremiyeti.* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

Yüksel, M. (2003). Modernleşme ve mahremiyet. *Kültür ve İletişim Dergisi,* 6(1), 15-27.

Zevi, B. (1990). *Mimariyi görmeyi öğrenmek.* İstanbul: Birsen Yayınevi

Zimring, C. (1987). *Evaluation of designed environments*. Methods For Post

Zimring, C. & Reizenstain, J. E. (1981). A Primer on Post-Occupancy Evaluation. *AIA Journal*. 70(13), 52-59.

7. EKLER

7.1. ANKET SORULARI

BOLU ve DÜZCE İLLERİNDE BULUNAN İKİ ADET HUZUREVİNİN MEKÂN ÖRGÜTLENMESİNE İLİŞKİN ANKET ÇALIŞMASI

Bu çalışmanın amacı, Bolu İli Merkez İlçe'sinde bulunan İzzet Baysal Huzurevi ve Düzce İli Merkez İlçe'sinde bulunan Neriman Çilingir Huzurevi'nde kullanıcıların mekanı nasıl algıladığını, kendilerini oraya ait hissetmek için neler geliştirdiklerini, mahremiyet bölgelerini nasıl koruduklarını veya bütün bunları nasıl ve neden sağlayamadıklarının araştırılmasını ve geliştirici önerilerin sunulmasını kapsayacaktır. Kullanıcıların yaşadıkları mekanla olan ilişki düzeylerinin kişisel alan, mahremiyet ve aidiyet parametreleri üzerinden ölçülmesi ve elde edilen sonuçlara göre öneri geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımca saklı tutulacak ve Düzce Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans tez araştırmasında kullanılmak üzere değerlendirilecektir.

Anket sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için soruları samimi ve doğru olarak yanıtlamanız gerekmektedir. Lütfen anketlerin üzerine isim yazmayınız.

İlginiz ve yardımınız için şimdiden teşekkür ederim.

Mimar Merve KONUK

BİRİNCİ BÖLÜM

Cinsiyet	Kadın ( )	Erkek ( )			
Medeni Durum	Evli ( )	Bekâr ( )	Dul ( )	Boşanmış( )	
Yaş	55 - 59 ( )	60 - 64 ( )	65 – 69 ( )	70 - 74 ( )	75 ve Üstü( )
Eğitim Durumu	Okur-yazar( )	İlkokul ( )	Ortaokul ( )	Lise ( )	Üniversite ( )
Çocuklarınız ile Ne Sıklıkta Görüşüyorsunuz?	Her gün ( )	Her Hafta ( )	Her Ay ( )	Her Yıl ( )	
Kaç Yıldır Bu Kurumdasınız?	0-3 yıl ( )	4-6 yıl ( )	7-9 yıl ( )	10 yıl ve üzeri ( )	
Gelir Durumu	Emekli ( )	Gelirim Yok			
Çocuklarınız Var Mı?	Evet ( )	Hayır ( )			
Çocuklarınız Aynı Şehirde mi Yaşıyor?	Evet ( )	Hayır ( )			
Kurumda Kalma Sebebiniz Nedir?					

İKİNCİ BÖLÜM

1. **Bu kuruma gelmeden önce nerede yaşıyordunuz?**

   1)☐ Kendi evimde **2)**☐ Kirada

2. **Bu kuruma gelmeden önce kalabalık bir yerde mi ikamet ediyordunuz?**

   1)☐ Evet **2)**☐ Hayır

3. **Bu kurumu nasıl tanımlarsınız?**

   1)☐ Ev **2)**☐ Otel **3)**☐ Yurt **4)**☐ Hastane **5)**☐ Kışla **6)**☐ Diğer.....

4. **Bu kurumun hangisine benzemesini isterdiniz? Neden?**

   1)☐ Mevcut halinden memnunum. .....

   2)☐ Eve benzemesini. .....

   3)☐ Otele benzemesini. .....

   4)☐ Hastaneye benzemesini. .....

   5)☐ Diğer..... .....

5. **Kurumun içinde kendinizi nasıl hissediyorsunuz?**

	2	**1**	**0**	**-1**	**-2**
Kendi evimde gibi					
Güvende					
Özgür					
Sınırlandırılmış					
Baskı altında					
Konforlu / Rahat					
Yalnız					
Mutlu					
Sosyal					

6. **Kurum içerisinde en çok nerede zaman geçirmeyi seviyorsunuz? Neden?**

   1) ☐Odamda ☐Rahat ☐Aydınlık ☐Kalabalık ☐Sessiz

   2) ☐Bahçede ☐Rahat ☐Aydınlık ☐ Kalabalık ☐Sessiz

   3) ☐Ortak Alanda ☐Rahat ☐Aydınlık ☐ Kalabalık ☐Sessiz

   4) ☐Mutfakta ☐Rahat ☐Aydınlık ☐ Kalabalık ☐Sessiz

   5) ☐Diğer..... ☐Rahat ☐Aydınlık ☐ Kalabalık ☐Sessiz

7. **Kurum içerisinde en az nerede zaman geçirmeyi seviyorsunuz? Neden?**

   1) ☐Odamda ☐Rahat ☐Aydınlık ☐Kalabalık ☐Sessiz

   2) ☐Bahçede ☐Rahat ☐Aydınlık ☐ Kalabalık ☐Sessiz

   3) ☐Ortak Alanda ☐Rahat ☐Aydınlık ☐ Kalabalık ☐Sessiz

   4) ☐Mutfakta ☐Rahat ☐Aydınlık ☐ Kalabalık ☐Sessiz

   5) ☐Diğer..... ☐Rahat ☐Aydınlık ☐ Kalabalık ☐Sessiz

8. **Yaşadığınız yerin özellikleri hakkında aşağıdaki soruları yanıtlar mısınız?**

	Çok Memnunum	Memnunum	Fikrim Yok	Memnun Değilim	Hiç Memnun Değilim
Odalarınızın büyüklük durumu					
Odalarınızın duvar boyasının rengi					
Katlar arası ulaşım rahatlığı					
Yön bulma durumu					
Sosyal mekanlar					
Binanın kat sayısı					
Binanın karmaşıklık durumu					
Şehir içindeki konumu					
Açık oturma alanlarınız					
Sosyalleşme imkanları					
Odaların iç aydınlığı					
Odaların eşya yerleşimleri-dekorasyon					
Binadaki emniyet olanakları					
Odalarınızın manzara yönelimi var mı?					
Temizlik					
Güneş alması					
Odalarınızın ferahlık durumu					
Gürültü-ses izolasyonu					
Yer döşemesi					
Bahçenin büyüklüğü Binanın çevre düzenlemesi					
Aktivite odalarınızın durmu					

9. **Yaşadığınız yerin durumu hakkında aşağıdaki soruları yanıtlar mısınız?**

	Her Zaman	Çoğunlukla	Ara Sıra	Çok Az	Hiçbir Zaman
Kaldığınız odada mutlu musunuz?					
Odalarınızın duvar boyasının rengi kendi tercihimdir					
Odamın iç dekorasyonu kişisel tercihimi yansıtır					
Odamda mahremiyetimi sağlayabiliyorum					
Sosyal mekânlar da mahremiyetimi sağlayabiliyorum					
Kurumda kendime ait hissettiğim mekânlar var					
Binanın şehir içindeki konumundan memnunum					
Bahçe düzenlemesi tatmin edici					
Sosyalleşme imkânları					
Kurum içinde arkadaşlarımla anlaşabiliyorum					
Sırlarımı paylaşabildiğim kişiler var					
Kendimi buraya ait hissediyorum					
Kurum çalışanları aidiyet duygumu pekiştiriyor					

10. **Kurumdan ayrılma isteğiniz var mı?**
1)□ Evet **2)**□ Hayır

11. **Herhangi bir nedenle kurumdan ayrılmak zorunda kalsanız üzülür müsünüz?**
1)□ Evet **2)**□ Hayır

12. **Kurumda rutin aktivitelerinizi geçirdiğiniz mekânlar ihtiyaçlarınızı karşılıyor mu?**
1)□ Evet **2)**□ Hayır

	Çok Zorlanıyorum	Zorlanıyorum	Fikrim Yok	Zorlanmıyorum	Hiç Zorlanmıyorum
Merdivenleri Kullanırken					
Yemekhanede					
Bahçede					
Sosyal Alanlarda					
Odamda					
Tuvalette					
Banyoda					
Kat Mutfaklarında					

13. **Yaşadığınız kurumda sizi en çok rahatsız eden şey nedir? Neden?**

.....
.....
.....

14. **Kurum içerisindeki buluşma noktanız neresidir? Neden?**

.....
.....
.....

15. **Yaşadığınız yerde gün içerisindeki rutin aktiviteleriniz nelerdir? En çok hangi mekanları kullanıyorsunuz?**

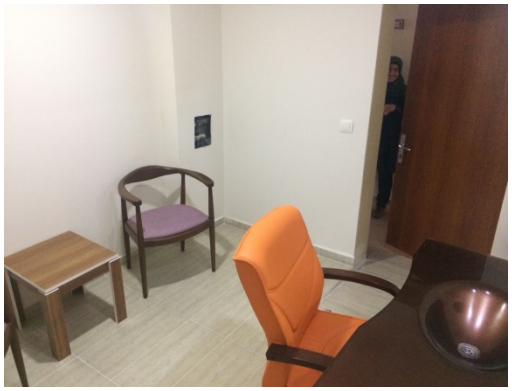
.....
.....
.....

16. **Aşağıdaki görsellerden en çok hangi alanda vakit geçirmeyi tercih edersiniz? (BOLU)**

Aşağıdaki görsellerden en çok hangi alanda vakit geçirmeyi tercih edersiniz? (DÜZCE)

7.2. KURUMLARA GİRİŞ İÇİN BAKANLIK İZİN BELGESİ

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 94952863-605.01-E.66837 20/06/2018
Konu : Merve KONUK

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

Bolu Valiliği Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün 30/03/2018 tarihli ve 2004 sayılı yazısı ile Düzce Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Merve KONUK'un "Huzurevi Mekânsal Örgütlenmesinin (Fiziksel Özelliklerinin) İrdelenmesi, Bolu, Düzce ve Portekiz Örnekleri" adlı tez çalışması kapsamında Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevinde ve Düzce Neriman Çilingir Huzurevinde kalan yaşlılara anket uygulayabilme talebi bildirilmiştir.

Söz konusu talep Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 12/04/2018 tarih ve 42326 sayılı yazısı ile olumlu değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Bolu ve Düzce İl Müdürlükleri koordinesinde, Bolu İzzet Baysal Vakıf Huzurevinde ve Düzce Neriman Çilingir Huzurevinde kalan yaşlılara kuruluş müdürlükleri denetiminde, kuruluş işleyişini aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına dayalı olarak, yaşlıların kimlik bilgilerinin ve özel hayatlarının gizliliğine riayet edilerek ses-görüntü kaydı alınmaksızın araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurum izni alınması ve bir örneğinin Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Başkanlığımıza gönderilmesi koşulları ile uygulanabilmesi hususunda;

Olurlarınızı arz ederim.

Abdulkerim GÜN
Daire Başkan V.

O L U R
20/06/2018

Dr. Hakkı ÖZTÜRK
Müsteşar Yardımcısı V.

EK :
1- 1 Sayfa

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama adresine girerek (dzm5Qv-pYyMsM-0AJgP8-FfGwbD-mWYTgn7K) kodunu yazınız.

8. ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : MERVE KONUK

Doğum Tarihi ve Yeri : 13.11.1988 ve BOLU

Yabancı Dili : İNGİLİZCE

E-posta : konukkmerve@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Y. Lisans	Mimarlık	Düzce Üniversitesi	2019
Lisans	Mimarlık	University Teknologi Malaysia	2014
Lise		Anadolu İmam Hatip Lisesi	2007